

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การตรวจเอกสารในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทความ
 - 1.1 ความหมายของบทความ
 - 1.2 ลักษณะของบทความ
 - 1.3 ประเภทของบทความ
 - 1.4 ศิลปะการเขียนบทความ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้ภาษาไทย
 - 2.1 การใช้คำ
 - 2.2 การใช้โวหารภาพพจน์
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บทความ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทความ

ความหมายของบทความ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความหมายของบทความ มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้
ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 602) ได้ให้ความหมายของบทความไว้ว่า “บทความ น. ข้อเขียนซึ่งอาจจะเป็นรายงานหรือการแสดงความคิดเห็น มักตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ วารสาร สารานุกรม เป็นต้น”

ชัยนันท์ (2534: 31) ได้กล่าวถึงความหมายของบทความไว้ว่า บทความมีเนื้อเรื่องที่มีข้อมูลมาจากความเป็นจริง ประกอบด้วยข้อคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่าน

ทราบแนวความคิดของผู้เขียนบทความนั้นว่าเป็นอย่างไร บทความจึงเป็นความเรียงชนิดหนึ่งที่ผู้อ่านสามารถมีโอกาสฝึกหัดการแสดงความคิดของตนเองไปด้วย ภายหลังจากที่อ่านบทความนั้น ๆ จบลงแล้ว

ปราณี (2541: 146) ได้ให้ความหมายของบทความไว้ว่า บทความ (Article) คือข้อเขียนแบบความเรียงประเภทหนึ่ง ที่ผู้เขียนเขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะเสนอความคิดเห็นหรือทัศนะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้อ่าน โดยมีหลักฐานข้อเท็จจริง สามารถอ้างอิงเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้ ที่สำคัญผู้เขียนต้องแทรกข้อคิด ความเห็นในเชิงวิจารณ์หรือเชิงสร้างสรรค์ไว้ด้วย

ปรัชญา และการุณันท์ (2541: 171) ได้ให้ความหมายของบทความไว้ว่า บทความ คือความเรียงที่เขียนขึ้นโดยมีหลักฐานข้อเท็จจริง และในเนื้อหานั้น ผู้เขียนได้แทรกข้อเสนอแนะเชิงวิจารณ์หรือสร้างสรรค์เอาไว้ด้วย บทความเป็นงานเขียนที่ปรากฏอยู่กับหนังสือพิมพ์ เพราะบทความเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์เป็นส่วนใหญ่

เกรียงศักดิ์ (2543: 2) ได้ให้ความหมายของบทความไว้ว่า บทความ (article) เป็นรูปแบบการเขียนประเภทหนึ่ง ที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้อ่าน เนื้อหานำเสนอจากข้อมูลจริงไม่ใช่เรื่องแต่งหรือคิดขึ้นจากจินตนาการ มีลักษณะเป็นข้อเขียนขนาดสั้น มีความยาวตั้งแต่ห้าร้อยคำจนถึงหลายพันคำ

ดวงใจ (2543: 281) ได้กล่าวถึงความหมายของบทความไว้ว่า บทความ (Article) เป็นความเรียงที่เขียนขึ้นจากข้อเท็จจริง ผู้เขียนมักจะแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเชิงวิพากษ์วิจารณ์ในทางสร้างสรรค์ไว้ด้วย เรื่องที่เขียนควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของคนโดยทั่วไปในขณะนั้น ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญของการเขียนบทความ บทความส่วนมากจะมีความยาวไม่มากนัก ดังนั้นเนื้อหาจึงต้องกระชับและใช้ภาษาที่สื่อความสนใจของผู้อ่านอย่างดีและมีแบบแผน

ถวัลย์ (2546: 91) ได้กล่าวถึงความหมายของบทความไว้ว่า บทความ คือ ข้อเขียนที่เขียนขึ้นเพื่อแสดงหรือเสนอข้อคิดความเห็นต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่กลุ่มชนในสังคมกำลังให้ความสนใจหรือผู้เขียนนำเสนอขึ้นมาเพื่อให้เกิดความสนใจขึ้นในสังคม

จากความหมายของบทความดังที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น สรุปได้ว่าบทความคือ รูปแบบการเขียนประเภทหนึ่งที่น่าข้อมูลมาจากความเป็นจริง และประกอบด้วยความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ ในเชิงวิจารณ์ เสนอแนะ หรือสร้างสรรค์เอาไว้ด้วย ซึ่งเรื่องที่เขียนควรเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของคนในสังคมโดยทั่วไป ในขณะนั้น

ลักษณะของบทความ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของบทความ มีผู้กล่าวถึงลักษณะของบทความไว้ ดังนี้

สมบัติ และสำเนียง (2539: 87) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของบทความไว้ ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่ผู้อ่านส่วนมากกำลังสนใจอยู่ในขณะนี้
2. มีสาระ แก่นสาร ให้ความรู้ มิใช่เรื่องเลื่อนลอยเหลวไหล
3. มีทัศนะข้อคิดเห็น ข้อวินิจฉัยของผู้เขียนแทรกอยู่ด้วย
4. เนื้อหาสาระเหมาะสมกับผู้อ่านระดับมีการศึกษา
5. มีวิธีเขียนชวนอ่าน ชวนให้คิด ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน

ปราณี (2541: 147) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของบทความไว้ว่า เนื้อหาสาระของบทความส่วนใหญ่ จะได้มาจากข่าวสดในแต่ละวัน แต่วิธีเขียนจะไม่เหมือนกับวิธีเขียนข่าวและงานร้อยแก้วโดยทั่วไป ซึ่งสรุปลักษณะเฉพาะของบทความได้ ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่ผู้อ่านส่วนมากกำลังสนใจอยู่ในขณะนี้
2. มีสาระ แก่นสาร ให้ความรู้ มิใช่เรื่องเลื่อนลอยเหลวไหล
3. มีทัศนะข้อคิดเห็น ข้อวินิจฉัยของผู้เขียนแทรกอยู่ด้วย
4. เนื้อหาสาระเหมาะสมกับผู้อ่านระดับมีการศึกษา
5. มีวิธีเขียนชวนอ่าน ชวนให้คิด ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน

ปรัชญา และการุณนันทน์ (2541: 171) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของบทความไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นเรื่องที่ผู้อ่านส่วนมากกำลังสนใจอยู่ในขณะนั้น อาจเป็นปัญหาที่คนกำลังอยากรู้ว่าจะดำเนินต่อไปอย่างไร หรือมีผลอย่างไร หรือเป็นเรื่องที่เข้ายุคเข้าสมัย

2. ต้องมีแก่นสาร มีสาระ อ่านแล้วได้ความรู้หรือความคิดเพิ่มเติม มิใช่เรื่องเลื่อนลอยไร้สาระ

3. ต้องมีข้อทรงสนะ ข้อคิดเห็น ตลอดจนข้อเสนอแนะของผู้เขียนแทรกด้วย

4. มีวิธีเขียนชวนให้อ่าน อ่านแล้วทำทลายความคิด และสนุกเพลิดเพลินจากความคิดในเชิงถกเถียง ได้แย้งนั้น เนื้อหาสาระและสำนวนภาษาเหมาะสมสำหรับผู้อ่านที่มีการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดี เพราะผู้อ่านที่มีการศึกษาน้อยนิยมอ่านข่าวสดมากกว่าบทความ

ถวัลย์ (2546: 99 – 100) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทความที่ดีไว้ว่าบทความที่ดีจะมีลักษณะดังนี้

1. มีคุณค่าต่อสังคมโดยรวม
2. มีสาระและให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อเรื่องที่เขียน
3. มีถ้อยคำชัดเจน กระชับ
4. มีเนื้อหาที่น่าสนใจ และอยู่ในความสนใจของบุคคลโดยทั่วไป
5. ใช้ภาษาได้ถูกต้องงดงาม
6. ผู้เขียนมีความแม่นยำ และรอบรู้ต่อเรื่องที่เขียนจนสามารถอ้างอิงได้
7. มีการเสนอแนะทางออกให้กรณีที่เขียนบทความเชิงโต้แย้ง
8. มีกลวิธีในการนำเสนอข้อเขียนได้น่าติดตามและเร้าใจต่อความอยากรู้อยากเห็น

จากลักษณะของบทความดังที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น สรุปได้ว่าลักษณะเฉพาะของบทความมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่ผู้อ่านส่วนมากกำลังสนใจอยู่ในขณะนั้น
2. มีสาระ แก่นสาร ให้ความรู้หรือความคิดเพิ่มเติมที่ถูกต้องต่อเรื่องที่เขียน
3. มีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ของผู้เขียนแทรกอยู่ด้วย

4. มีเนื้อหาที่น่าสนใจ และอยู่ในความสนใจของบุคคลโดยทั่วไป
5. มีกลวิธีในการเขียนชวนให้อ่าน ชวนให้คิด น่าติดตาม เข้าใจต่อความอยากรู้อยากเห็น ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน
6. ใช้ภาษาเหมาะสมสำหรับผู้อ่าน
7. มีคุณค่าต่อสังคมโดยรวม

ประเภทของบทความ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเภทของบทความ มีผู้แบ่งประเภทของบทความไว้ดังนี้

สมพร (2525: 172 – 173) แบ่งประเภทของบทความออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. บทความบรรยาย คือบทความที่เขียนเพื่อให้ความรู้อย่างสั้น ๆ จบในตัวเอง มีทั้งเรื่องจริง เรื่องที่น่าสนใจ แปลกใหม่ มีสาระแต่ไม่เคร่งครัดในสาระนัก อาจจะมีหลักฐานอ้างอิงหรือไม่ก็ได้
2. บทความวิชาการ คล้ายกับบทความบรรยาย แต่มุ่งแสดงความรู้ให้เกิดประโยชน์ โดยตรงมีลักษณะการเขียนอย่างมีแบบแผน เป็นทางการ มีความสมบูรณ์ในสาระ ประณีตในการใช้ถ้อยคำ มีความถูกต้องแม่นยำตามข้อเท็จจริงต่างๆ มีหลักฐานอ้างอิงได้ เป็นบทความประเภทรายงานวิชาการทั่วไป รายงานผลการวิจัย หรือบทความที่เขียนเพื่อเสนอในที่ประชุมทางวิชาการ
3. บทความแสดงความคิดเห็น เป็นบทความที่มุ่งแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นความคิดที่น่าสนใจ น่าสนับสนุน หรืออาจคัดค้าน หรืออาจแสดงความคิดเห็นทั่วไปแต่เป็นทัศนะส่วนตัว เช่น บทบรรณาธิการ บทความสัมภาษณ์ในการแสดงความคิดเห็น
4. บทความวิเคราะห์ เป็นบทความที่วิเคราะห์หรือพิจารณาแยกแยะเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีการเผยแพร่มาแล้ว ผู้เขียนมองเห็นประเด็นที่น่าสนใจอาจหยิบขึ้นมาเขียนใหม่อีกครั้งหนึ่งโดยแสดงทัศนะของตนเองที่มี ต่อเรื่องนั้น ๆ ลงไป บางครั้งเรียกบทความชนิดนี้ว่า บทความเชิงวิพากษ์ หรือบทความเบื้องหลังข่าว เพราะเก็บความคิดจากข่าวหรือบทความมาคิดต่อ

5. บทความเชิงวิจารณ์ คือบทความคิดเห็นทำนองวิจารณ์ มีวิธีเขียนต่างไปตามลักษณะของสิ่งที่ต้องการวิจารณ์ อาศัยข้อเท็จจริง หรือกฎเกณฑ์บางประการ หรือเหตุผลบางสิ่งบางอย่างมาสนับสนุนข้อคิด ข้อวิจารณ์ของตน เช่น บทวิจารณ์หนังสือต่าง ๆ บทความวิจารณ์ข่าว หรือ บทความวิจารณ์ทางการเมือง เป็นต้น

ฉัตร, สุวรรณ และวรรณ (2526: 101–105) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของบทความไว้ว่า การแบ่งประเภทของบทความให้ตายตัวลงไปนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากบทความบางเรื่องก็มีหลายประเภทประสมกันอย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาดูบทความเท่าที่มีผู้เขียนเขียนกันอยู่ในปัจจุบันแล้วแบ่งบทความเป็นประเภทหลักได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. บทความประเภทท่องเที่ยวเดินทาง

ผู้เขียนบทความประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะชี้ชวนแนะนำ หรือส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดความสนใจอยากไปพบเห็นอยากไปเที่ยวยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง เป็นการเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รักการท่องเที่ยว

ผู้เขียนบทความประเภทนี้ จะเขียนได้ดีต่อเมื่อมีประสบการณ์ด้วยตนเองเสียก่อนได้เคยเดินทางไปและรู้จักสถานที่นั้นเป็นอย่างดีพอที่จะถ่ายทอดให้ผู้อ่านทราบได้

การเขียนบทความประเภทนี้ ผู้เขียนจะต้องมีกลวิธีการเขียนที่ชวนอ่าน และเป็นกันเองกับผู้อ่านเหมือนสนทนา ภาษาที่ใช้ไม่ควรเคร่งเครียดจนกลายเป็นตำราภูมิศาสตร์มากกว่าบทความ และควรบอกสิ่งต่างๆ ให้ผู้อ่านทราบอย่างชัดเจนควรกล่าวตั้งแต่การเตรียมตัวตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ เช่น

- วิธีการเดินทาง
- ระยะเวลาการเดินทาง
- สิ่งของจำเป็นที่ควรจะนำไป
- สถานที่พัก ตลอดจนสถานที่ที่ควรจะไปชม ฯลฯ

2. บทความประเภทอธิบายวิธีทำอย่างใดอย่างหนึ่ง และบทความประเภทคำแนะนำ

ปัจจุบันบทความประเภทนี้มีอยู่มาก พบมากในนิตยสารต่าง ๆ ทั้งของสุภาพบุรุษและสุภาพสตรี เช่น แนะนำการทำชั้นหนังสืออย่างง่าย ๆ การทำพรมเช็ดเท้าจากวัสดุเหลือใช้ การทำบัตรอวยพรในวาระดิถีขึ้นปีใหม่ เหล่านี้เป็นต้น

ส่วนบทความประเภทคำแนะนำนี้มีอยู่มากมาย หาอ่านง่าย ลีลาการเขียนควรเหมือนสนทนากับผู้อ่านดีกว่าจะเคร่งครัดเป็นการเป็นงานมากเกินไป จนเป็นคำสั่งสอนอบรม อันจะทำให้ผู้อ่านเบื่อ บทความประเภทคำแนะนำมีมากมายหลายเรื่อง เช่น การปฏิบัติตัวในสังคม มารยาทและสมบัติของผู้ดีในที่ประชุมควรเป็นอย่างไร ? เหล่านี้ เป็นต้น

3. บทความแสดงความคิดเห็น

บทความประเภทนี้ ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนผู้เขียนจะเขียนอธิบายวิธีการต่าง ๆ ที่จะปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงของเดิมเสียใหม่ให้ดีขึ้น

บทความประเภทนี้ ผู้เขียนควรมีข้อมูล หลักฐานต่าง ๆ ข้ออ้างอิงต่าง ๆ มาเสริมให้บทความของตนชัดเจน น่าเชื่อถือ เพราะไม่เช่นนั้นข้อความในบทความของตนอาจจะออกมาในแง่ของการเพื่อฝันหรือสร้างวิมานในอากาศก็ได้

4. บทความประเภทกึ่งชีวประวัติ

คำราบางเล่ม เรียกบทความประเภทนี้ว่า บทความประเภทร่างบุคลิกลักษณะบุคคล (Personality Sketch) ผู้เขียนบทความประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านทราบเฉพาะคุณสมบัติที่ทำให้เขามีชื่อเสียงเท่านั้น จะไม่พูดถึงเรื่องราวส่วนตัวหรือส่วนปลีกย่อยจนเกินไป เพราะไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นการเขียนชีวประวัติบุคคลสำคัญ นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงคุณสมบัติที่ดีเด่นของบุคคลผู้นั้นและควรพยายามหาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่แปลกและเป็นเรื่องที่คนส่วนมากยังไม่ค่อยทราบมาเขียนด้วยก็จะทำให้บทความนั้นน่าอ่านยิ่งขึ้นแต่ผู้เขียนต้องมั่นใจว่าข้อความต่างๆ นั้นมีหลักฐานแน่นอน

5. บทความประเภทสัมภาษณ์

บทความประเภทนี้ มีข้อมูลมาจากการที่ผู้เขียนได้ไปสัมภาษณ์ผู้หนึ่งผู้ใด แล้วนำข้อมูลนั้นมาเขียนขยายเป็นบทความ บทความประเภทนี้จึงทำให้ผู้อ่านทราบความคิดเห็นของบุคคล ทราบการกระทำ ทราบผลงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

6. บทความครบรอบปี

บทความครบรอบปี หมายถึงบทความที่เขียนถึงเหตุการณ์ พิธีการ เทศกาล หรือวันสำคัญอันเป็นที่สนใจของประชาชน เมื่อโอกาสเหล่านี้นครบรอบเวียนบรรจบมาถึง

บทความครบรอบปีนี้ ดูเหมือนว่าจะเป็นประเภทที่เขียนง่ายที่สุดสำหรับผู้เริ่มฝึกหัดเขียนในแง่ที่ว่า ผู้เขียนหาข้อมูลต่าง ๆ ได้ง่ายที่สุด เพราะผู้เขียนค้นหาข้อมูล หลักฐานได้จากหนังสือต่าง ๆ อีกทั้งถ้าพิจารณาถึงเดือนต่างๆ ในรอบปีเห็นว่ามีเรื่องต่างๆ ที่เขียนถึงได้ง่ายตัวอย่างเช่น

มกราคม	มีเรื่องเกี่ยวกับ	วันขึ้นปีใหม่ วันครู วันเด็ก
กุมภาพันธ์	มีเรื่องเกี่ยวกับ	วันมาฆบูชา วันแห่งความรัก
เมษายน	มีเรื่องเกี่ยวกับ	วันจักรี วันอนามัยโลก วันสงกรานต์
พฤษภาคม	มีเรื่องเกี่ยวกับ	วันพืชมงคล วันฉัตรมงคล
กรกฎาคม	มีเรื่องเกี่ยวกับ	วันเข้าพรรษา วันอาสาฬหบูชา
สิงหาคม	มีเรื่องเกี่ยวกับ	วันเฉลิมพระชนมพรรษา
กันยายน	มีเรื่องเกี่ยวกับ	เทศกาลสารทไทย
ตุลาคม	มีเรื่องเกี่ยวกับ	การทอดกฐิน วันปิยมหาราช
พฤศจิกายน	มีเรื่องเกี่ยวกับ	เทศกาลลอยกระทง วันสาธารณสุข
ธันวาคม	มีเรื่องเกี่ยวกับ	วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันรัฐธรรมนูญ ตรุษฝรั่ง วันสิ้นปี

บทความครบรอบปีนี้ ไม่จำเป็นต้องครบรอบ 1 ปีเท่านั้น ยังมีบทความทำนองเดียวกันอีกบางประการ เช่น บทความครบรอบ 10 ปี 25 ปี 50 ปี ก็จัดอยู่ในบทความประเภทนี้เช่นเดียวกัน

7. บทความประเภทปัญหาโต้แย้ง (บางแห่งเรียกว่าบทความเชิงโต้ข้อขัดแย้งกัน)

บทความประเภทนี้ พบมากจากหน้าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากว่าชีวิตในปัจจุบันมีปัญหาต่าง ๆ มากพอที่จะหยิบยกมาเขียนเป็นหัวข้อบทความได้ ผู้ที่เขียนบทความประเภทนี้มักจะเลือกปัญหาที่เป็นปัญหาร่วมกัน เขียนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาเรื่องน้ำมันเหล่านี้ เป็นต้น

วิธีการเขียนบทความประเภทนี้ ผู้เขียนจะต้องมองให้เห็นปัญหานั้น และแยกแยะออกมาให้ผู้อ่านเห็นอย่างเด่นชัดมีการยกเหตุผล, ข้อดี, ข้อเสีย, ประโยชน์, โทษ ตัวอย่างประกอบเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้อ่านด้วยวิธีการเขียนทำได้ 2 วิธี คือ

1. เขียนจากทัศนะเดียว หมายถึงว่าเลือกแสดงความคิดเห็นไปในทางใดทางหนึ่ง
2. เสนอความคิดหรือรายงานทัศนะต่าง ๆ ในทุกด้านของคนทั่วไป เท่าที่รวบรวมได้ แล้วทิ้งไว้ให้ผู้อ่านตัดสินใจเอง หรือจบลงด้วยการตั้งเป็นคำถามทำนองเตือนจากข้อสังเกตของคน

8. บทความประเภทอุปมาอุปไมย

บทความประเภทนี้ มีลักษณะพิเศษ คือ แทนที่ผู้เขียนจะเขียนถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์อย่างตรงไปตรงมา ผู้เขียนกลับเลี้ยวไปใช้วิธีเปรียบเทียบหรือสมมุติแทน แต่ผู้อ่านก็มักจะทราบที่ผู้เขียนหมายถึงอะไร หรือผู้ใด

9. บทความประเภทวิชาการ

บทความนี้เป็นบทความที่ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายจะถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยตรงมักเป็นความรู้ทางวิชาการ เช่น จิตวิทยา ปรัชญา นิติศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ เป็นต้น เรื่องราวเหล่านี้ผู้เขียนเรียบเรียงเนื้อหาด้วยตนเอง หรือเขียนในเชิงรวบรวมผลจากการค้นคว้าวิจัยของนักค้นคว้า แล้วนำมาเขียนเรียบเรียงต่อเนื่องกันก็ได้ โดยเสนอออกมาในรูปของการเก็บข้อมูลสั้น ๆ มีตัวเลขสถิติประกอบเนื้อหาสาระบทความนั้น

10. บทความประเภทวิจารณ์

บทความประเภทนี้แบ่งเป็นลักษณะต่าง ๆ หลายลักษณะ ตัวอย่างเช่น บทความวิจารณ์ภาพยนตร์ บทความวิจารณ์ละครโทรทัศน์ ตลอดจนบทความวิจารณ์เรื่องทั่วไปที่ผู้เขียนหยิบยกเอาประเด็นใดประเด็นหนึ่งขึ้นมาวิจารณ์

นอกจากนี้ยังมีการวิจารณ์นวนิยาย ตลอดจนเรื่องสั้นต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งผู้วิจารณ์จะวิจารณ์ได้ดี มีเหตุผลก็ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านลักษณะการเขียนเฉพาะแบบของงานเขียนนั้น ๆ ด้วย

สิริวรรณ (2546: 124–128) แบ่งประเภทของบทความตามลักษณะเนื้อหาเป็น 11 ประเภท ได้แก่

1. **บทบรรณาธิการ** เป็นบทความแสดงความคิดเห็นลักษณะหนึ่งที่เขียนขึ้นเพื่อเสนอแนวคิดหลักของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นที่มีต่อเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่ง กองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์จะมอบหมายให้บุคคล ในกองบรรณาธิการเป็นผู้เขียนในนามของหนังสือพิมพ์

2. **บทความสัมภาษณ์** เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการสัมภาษณ์บุคคลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง หรือเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลนั้น นอกจากนี้อาจเขียนขึ้นจากการสัมภาษณ์บุคคลหลายคนในหัวข้อเรื่องเดียวกัน เพื่อให้ได้หลายแนวคิด ปกติมักจะสัมภาษณ์บุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการต่าง ๆ หรือมีคุณสมบัติเด่น มีความสำคัญที่คนสนใจ

บทความชนิดนี้มักจะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ฉบับประจำวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ มากกว่าที่จะตีพิมพ์ประจำวัน

3. **บทความแสดงความคิดเห็นทั่วไป** มีเนื้อหาสาระหลายลักษณะ อาทิ ผู้เขียนหยิบยกปัญหาเหตุการณ์หรือเรื่องที่ประชาชนสนใจมาแสดงความคิดเห็น หรือผู้เขียนเสนอความคิดเห็นสนับสนุน หรือคัดค้าน หรือทั้งสนับสนุนและคัดค้านความคิดเห็นในเรื่องเดียวกันของคนอื่น ๆ เป็นต้น เรื่องที่ผู้เขียนมักหยิบยกมาแสดงความคิดเห็น เช่น ข่าวสารบ้านเมืองที่กำลังได้รับความสนใจเรื่องรักๆ ใคร่ๆ ของบุคคลที่มีชื่อเสียง เรื่องแปลกประหลาด เรื่องโศกนาฏ เรื่องของเศรษฐกิจ เป็นต้น

บทความชนิดนี้จะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันทุกฉบับประจำวัน

4. บทความวิเคราะห์ เป็นบทความแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่งซึ่งผู้เขียนจะพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เผยแพร่มาแล้วอย่างละเอียด โดยแยกแยะให้เห็นส่วนต่าง ๆ ของเรื่องนั้น ผู้เขียนเสนอความคิดทั้งในทางสนับสนุนและขัดแย้ง อีกทั้งวิเคราะห์เหตุการณ์ เรื่องราวนั้นอย่างละเอียดแสดงข้อเท็จจริง เหตุผล เพื่อให้ผู้อ่านได้ความรู้ ความคิดเห็นเพิ่มเติม เกิดความคิดที่ชัดเจนยิ่งขึ้นบทความวิเคราะห์มีหลายลักษณะ เช่น

4.1 บทความวิเคราะห์ข่าว เป็นบทความที่เสนอเรื่องราวหรือภูมิหลังของเหตุการณ์ที่เป็นข่าวในขณะนั้น ผู้เขียนจะวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นทั้งสาเหตุจากบุคคลจากสภาพสังคมและอื่น ๆ ตลอดจนผลกระทบต่อบุคคล ต่อสังคม ต่อประเทศชาติ ผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้น หรือเหตุการณ์นั้นจะนำไปสู่เหตุการณ์อื่น ๆ ผู้เขียนจะนำเสนอในทุกแง่มุมอย่างละเอียดทำให้ผู้อ่านมองเห็นเรื่องราวได้ทั้งในทางกว้างและทางลึก

4.2 บทความวิเคราะห์ปัญหา บทความนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับบทความวิเคราะห์ข่าว เรื่องราวที่ผู้เขียนนำมาวิเคราะห์เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาจราจร ปัญหาการเมืองการปกครองปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาน้ำอรัญราษฎร์บึงหลวง ปัญหาโสเภณี เป็นต้น ผู้เขียน จะนำเสนอเนื้อหา ในด้านการวิเคราะห์รายละเอียดของปัญหา สาเหตุผลกระทบตลอดจนคาดการณ์สภาพ ปัญหาในอนาคตหากไม่เร่งแก้ไข รวมทั้งเสนอแนะทางแก้ไขด้วย ผู้เขียนบทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจปัญหาต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา จนถึงเกิดความคิดความรู้สึกรู้สึกต้องการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหานั้น

บทความวิเคราะห์จะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันทุกฉบับประจำวัน

5. บทความวิจารณ์ บทความลักษณะนี้เขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นในเชิงวิจารณ์เรื่องราวที่ต้องการวิจารณ์ด้วยเหตุผลและหลักวิชาเป็นสำคัญ เช่น

5.1 บทบรรณนิทัศน์ บทความประเภทนี้ผู้เขียนจะแสดงความรู้และความคิดเห็น

เกี่ยวกับหนังสือที่พิมพ์ออกมาใหม่ เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ หนังสือเชิงธุรกิจ จิตวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การแพทย์ ความรู้ทั่วไป เป็นต้น เพื่อแนะนำหนังสือเหล่านั้นให้ผู้อ่านได้รู้จักทั้งในแง่เนื้อหา การใช้ภาษาและแนวคิด เพื่อให้ผู้อ่านได้เลือกมาอ่านได้ตรงกับความต้องการ

บทความชนิดนี้มักจะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ฉบับประจำวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ หรือเป็นคอลัมน์ประจำในวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์

5.2 บทความวิจารณ์วรรณกรรม บทความประเภทนี้เป็นบทความแสดงความคิดเห็นในเชิงวิจารณ์และประเมินค่าโดยใช้หลักวิชาและเหตุผล มีเนื้อหาเน้นที่การพิจารณาคุณค่าวรรณกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จุดประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักวรรณกรรมเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้งทั้งในด้านเนื้อหา ภาษา และแนวคิด โดยเน้นในด้านคุณภาพของแต่ละส่วน

บทความประเภทนี้มักจะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ฉบับประจำวันศุกร์ หรือเสาร์ หรืออาทิตย์ หรือเป็นคอลัมน์ประจำ

5.3 บทความศิลปะแขนงอื่น ๆ บทความประเภทนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับบทความวิจารณ์วรรณกรรมเพียงแต่ผลงานที่นำมาวิจารณ์เป็นงานศิลปะแขนงอื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ ละคร ภาพเขียน การแสดงดนตรี งานเพลง เป็นต้น ผู้เขียนบทความลักษณะนี้ควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในศิลปะแขนงนั้น ๆ อย่างถ่องแท้และเขียนวิจารณ์ด้วยความจริงใจตามหลักการและเหตุผล ไม่มีอคติใด ๆ

บทความประเภทนี้มักจะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ฉบับประจำวันศุกร์ หรือเสาร์ หรืออาทิตย์ หรือเป็นคอลัมน์ประจำ

6. บทความสารคดีท่องเที่ยว บทความนี้มีเนื้อหาแนวบรรยายเล่าเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีทัศนียภาพสวยงามตามธรรมชาติ และ/หรือ สถานที่ที่มีความสำคัญด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านภูมิศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม ด้านวรรณคดี เป็นต้น ตลอดจนแหล่งบันเทิงต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนบทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อแนะนำให้ผู้อ่านรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และชักชวนให้สนใจ จนกระทั่งเกิดความต้องการจะไปพบเห็นสถานที่นั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนบทความลักษณะนี้ควรจะมีประสบการณ์ตรงเคยไปสถานที่นั้น

บทความประเภทนี้มักจะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ฉบับประจำวันศุกร์ หรือเสาร์ หรืออาทิตย์ หรือเป็นคอลัมน์ประจำ

7. บทความถึงชีวประวัติ บทความลักษณะนี้มีใช้การเขียนชีวประวัติของบุคคล แต่เขียนเพียงบางส่วนของชีวิตบุคคลเพื่อให้ผู้อ่านทราบ โดยเฉพาะคุณสมบัติ หรือผลงานเด่นที่ทำให้บุคคลนั้นมีชื่อเสียง ประสบความสำเร็จในชีวิต อีกทั้งเพื่อแสดงความชื่นชม ยกย่อง เจ้าของประวัติและชี้ให้ผู้อ่านได้แง่คิดเพื่อเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จ

บทความประเภทนี้มักจะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ฉบับประจำวันศุกร์ หรือเสาร์ หรืออาทิตย์ หรือเป็นเฉพาะกิจ เฉพาะคราว

8. บทความครบรอบปี บทความนี้มีเนื้อหาแนวบรรยาย เล่าเรื่อง เกี่ยวกับเรื่องราว เหตุการณ์ พิธีการในเทศกาลหรือวันสำคัญ เช่น วันสำคัญทางศาสนา ทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ เป็นต้น ที่ประชาชนสนใจเมื่อโอกาสนั้นมาถึง เช่น

เดือนมกราคม	มีโอกาสสำคัญ เช่น	วันปีใหม่ วันเด็ก วันครู วันกองทัพไทย
เดือนกุมภาพันธ์	มีโอกาสสำคัญ เช่น	วันมาฆบูชา วันแห่งความรัก
เดือนเมษายน	มีโอกาสสำคัญ เช่น	วันจักรี วันสงกรานต์ วันครอบครัว วันอนามัยโลก
เดือนพฤษภาคม	มีโอกาสสำคัญ เช่น	วันฉัตรมงคล วันพืชมงคล
เดือนมิถุนายน	มีโอกาสสำคัญ เช่น	วันสุนทรภู่
เดือนกรกฎาคม	มีโอกาสสำคัญ เช่น	วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา
เดือนสิงหาคม	มีโอกาสสำคัญ เช่น	วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ
เดือนกันยายน	มีโอกาสสำคัญ เช่น	เทศกาลสารทไทย
เดือนตุลาคม	มีโอกาสสำคัญ เช่น	วันปิยมหาราช การทอดกฐิน
เดือนพฤศจิกายน	มีโอกาสสำคัญ เช่น	วันลอยกระทง วันสาธารณสุข
เดือนธันวาคม	มีโอกาสสำคัญ เช่น	วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันรัฐธรรมนูญ วันคริสต์มาส

บทความชนิดนี้ มักจะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน เฉพาะเมื่อมีโอกาสนั้น ๆ เวียนมาถึง

9. บทความให้ความรู้ทั่วไป บทความประเภทนี้ผู้เขียนจะอธิบายให้ความรู้ให้คำแนะนำในเรื่องทั่ว ๆ ไปที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น มารยาทการเข้าสังคม การแต่งกายให้เหมาะสมกาลเทศะและบุคลิกภาพเคล็ดลับความงาม การครองชีวิตคู่ การรับประทานอาหารอย่างเหมาะสม เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงบทความที่อธิบายวิธีการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การทำอาหาร การประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้อย่างง่าย ๆ เป็นต้น

บทความประเภทนี้มักจะตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน ประจำทุกวัน หรือเป็นคอลัมน์ประจำ

10. บทความเชิงธรรมะ บทความประเภทนี้ผู้เขียนจะอธิบายข้อธรรมะให้ผู้อ่านทั่ว ๆ ไป เข้าใจได้ง่าย หรือให้คติให้แนวทางการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา เสนอหนทางแก้ปัญหาตามแนวพุทธปรัชญา ปัจจุบันบทความลักษณะนี้มีมากขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านมีแนวทางการดำเนินชีวิตในสังคมที่วิกฤตได้อย่างปกติสุขมากขึ้น

บทความประเภทนี้มักจะเป็นเรื่องยาว ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันประจำวันเป็นตอน ๆ ต่อกันไป และเป็นคอลัมน์ประจำ

11. บทความวิชาการ บทความประเภทนี้มีเนื้อหาแสดงข้อเท็จจริง ข้อความรู้ทางวิชาการ เรื่องใดเรื่องหนึ่งในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ทางแพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา จิตวิทยา ภาษา เป็นต้น ผู้เขียนอาจจะเสนอเฉพาะเนื้อหาสาระทางวิชาการหรือเสนอทั้งเนื้อหาสาระข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นในเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ก็ได้ หรืออาจจะเสนอผลการวิจัย

บทความประเภทนี้มักจะเป็นเรื่องยาว ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวันประจำวันเป็นตอน ๆ ต่อกันไป จนจบเรื่อง หรือลงประจำวันศุกร์ หรือเสาร์ หรืออาทิตย์

จากประเภทของบทความดังที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของบทความนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากบทความบางเรื่องมีหลายลักษณะประสมกัน ดังนั้นประเภทของบทความจึงแบ่งออกได้ดังนี้ คือ บทความวิชาการ บทความแสดงความคิดเห็น บทความ

ท่องเที่ยวเดินทาง บทความครบรอบปี บทความสัมภาษณ์ บทความปัญหาโต้แย้ง บทความวิจารณ์
บทความวิเคราะห์ บทความให้ความรู้ทั่วไป และบทความ เชิงธรรมะ

ศิลปะการเขียนบทความ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการเขียนบทความ มีผู้กล่าวถึงศิลปะการเขียน
บทความไว้ ดังนี้

สมพร (2525: 173 – 180) ได้กล่าวถึงศิลปะการเขียนบทความไว้สรุปได้ ดังนี้

การเขียนบทความมีลักษณะสำคัญอย่างเดียวกับการเขียนเรียงความ คือต้องคำนึงถึงวิธีการ
นำเสนอที่จะ จูงใจผู้อ่านให้ติดตามงานของตนให้ตลอดเรื่อง ศิลปะในการเขียนจึงเป็นเรื่องที่
มองเห็นแนวทางที่จะศึกษาได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงศิลปะสำคัญหลายประการคือ

1. การรวบรวมข้อมูล การเขียนบทความต้องอาศัยข้อเท็จจริงทั้งที่เป็นปัจจุบันและ
ข้อเท็จจริงในอดีตมาประกอบกันเป็นบางคราว แต่ที่สำคัญคือบทความต้องมีข้อเท็จจริงหาเหตุผล
มาอ้างอิงได้ ผู้เขียนจำเป็นต้อง หาประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทำได้หลายวิธีคือ

1.1 ติดตามข่าวจากหนังสือพิมพ์หลายฉบับ และหมั่นตรวจสอบข้อมูลในเรื่องที่สนใจ
ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

1.2 สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเขียน

1.3 เขียนเรื่องที่กำลังเป็นที่สนใจและเป็นปัญหาชวนคิด

1.4 ค้นหารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร ฯลฯ

1.5 สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกับผู้อื่นเสมอ

1.6 ทักษะศึกษาแล้วบันทึกไว้เป็นข้อมูลประกอบ

2. การเลือกเรื่อง

2.1 เลือกเรื่องที่น่าสนใจ มีสารประโยชน์ควรแก่การกล่าวถึง

2.2 เลือกเรื่องที่ทันเหตุการณ์ เขียนในโอกาสเหมาะสม

- 2.3 เสนอแงมุมแปลกกว่าที่ผู้อื่นเคยเขียน ทั้งในด้านถ้อยคำสำนวน แนวคิดและรูปแบบ
- 2.4 เลือกเรื่องที่ตนเองมีความรู้ดีที่สุด เป็นเรื่องที่รวบรวมข้อมูลไว้ได้มากที่สุด
- 2.5 เป็นเรื่องที่ไม่ยาวเกินไป

3. วิธีเขียน

การเขียนบทความทั่วไปคล้ายกับการเขียนความเรียง ก็ต้องมีความนำ เนื้อเรื่อง คำลงท้าย แต่อาจจะใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อสร้างความสนใจแก่ผู้อ่านตามความเหมาะสมของเรื่องที่จะเขียน ซึ่งได้กล่าวมาข้างต้นแล้วถึงวิธีการเขียนต่าง ๆ ข้อควรคำนึงในการเขียนบทความ คือ

- 1. กำหนดเรื่องให้แน่นอน
- 2. รวบรวมข้อมูลที่จะเขียนให้ได้มากที่สุด
- 3. มีหลักฐานที่จะอ้างอิงได้ตามสมควร
- 4. เรียงลำดับความคิดให้รัดกุม ไม่สับสน
- 5. มีการอธิบายขยายความให้แจ่มแจ้งชัดเจน
- 6. ตั้งชื่อเรื่องได้เหมาะสม

4. การตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการเขียนบทความ เพราะเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้อ่านบทความของตน มีข้อควรพิจารณาในการตั้งชื่อเรื่องหลายประการ ดังนี้

- 1. เขียนเรื่องให้จบก่อนค่อยตั้งชื่อเรื่อง
- 2. เหมาะสมกับกาลเทศะ
- 3. มีความแปลกใหม่
- 4. จำง่าย
- 5. คลุมเนื้อเรื่องที่เขียน

5. วิธีตั้งชื่อ

เพื่อให้การตั้งชื่อเรื่องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคนเขียนที่จะให้มีคนอ่านมากที่สุด มีวิธีการง่าย ๆ ที่น่าสนใจในการพิจารณาหาวิธีเขียนชื่อเรื่อง คือ

1. ชื่อเรื่องต้องสั้น ๆ ใช้ถ้อยคำง่าย ๆ ตรงไปตรงมา
2. อาจใช้คำกริยาแสดงอาการมาตั้งชื่อเรื่อง
3. อาจใช้คำคุณศัพท์เป็นชื่อเรื่อง
4. อาจใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม
5. อาจใช้ถ้อยคำที่คล้องจองกันเป็นชื่อเรื่อง
6. กระตุ้นให้ผู้อ่านร่วมมือร่วมใจปฏิบัติตามความคิดที่ผู้เขียนประสงค์

การเขียนขึ้นต้นบทความและการเขียนลงท้ายบทความ

ความนำและความลงท้าย เป็นส่วนสำคัญมากสำหรับงานเขียนทุกชนิด โดยเฉพาะในการเขียนบทความ เพราะนอกจากจะเป็นส่วนที่จะชักชวนให้ผู้อ่านติดตามอ่านเรื่องด้วยความสนใจใคร่รู้ ตั้งแต่ต้นแล้ว ยังทำให้ผู้อ่านคิดใจ ประทับใจ เมื่ออ่านจบลงแล้วด้วย มีศิลปะในการเขียนคำแนะนำ และคำลงท้ายที่เป็นสากลอยู่ว่าต้องเลือกสรรถ้อยคำหรือข้อความที่น่าสนใจมากกว่าน่า อาจจะให้ข้อคิดสำคัญ ๆ แทรกลงไปด้วยก็ได้

การขึ้นต้นบทความ

การเขียนความนำนั้นย่อมมีความแตกต่างไปตามความถนัดของผู้เขียนแต่ละท่าน ซึ่งมีลักษณะการขึ้นบทความอยู่หลายแบบ คือ

1. การขึ้นต้นความนำด้วยข่าว คือการนำข่าวที่กำลังอยู่ในความสนใจของผู้อ่านในส่วนที่สอดคล้องกับเนื้อหาของบทความของตน
2. การขึ้นต้นด้วยความน่าที่กระทบใจ คือการนำข้อความที่ก่อให้เกิดความสนใจใคร่รู้ด้วยความที่ข้อความนั้นตรงกับใจของผู้อ่าน หรือกระทบใจผู้อ่านเข้าพอดี
3. การขึ้นความนำด้วยการบอกเจตนา ความนำประเภทนี้คือการบอกกล่าวทันทีทันใด และตรงไปตรงมา โดยบอกเจตนาแน่ชัดว่า บทความที่จะเขียนต่อไปนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเรื่องอะไร เนื้อหาสาระจะเป็นอย่างไร
4. การขึ้นต้นความนำที่เป็นคำถาม คือการนำข้อความหรือข้อชวนสงสัยมาขึ้นความนำ

เป็นกลวิธีที่ดีอย่างหนึ่งในการเขียนความนำ เพราะเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านกระหายจะได้คำตอบ ซึ่งควรจะตอบไว้ในตอนท้าย

5. การขึ้นความนำที่เป็นเรื่องเล่า คือการขึ้นต้นความนำด้วยการเล่าเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องเสียก่อน เป็นการปูพื้นให้ผู้อ่านพร้อมที่จะรับรู้ข้อความในตอนต่อไป

6. การขึ้นต้นความนำด้วยข้อความตรงกันข้าม คือการนำเหตุการณ์ที่ตรงกันข้ามมาเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่จะเขียนถึง เพื่อให้เห็นความแตกต่างชัดเจน

7. การขึ้นต้นความนำด้วยสุภาษิตหรือบทกวี คือการนำสุภาษิตหรือบทกวีที่ไพเราะกินใจมากล่าวนำ บางครั้งอาจนำถ้อยคำสำนวนโวหารหรือคำคม ๆ มากล่าวไว้ก่อนในตอนต้นเรื่อง ก่อนจะถึงเนื้อเรื่องก็ทำได้ เป็นกลวิธีที่ดีอย่างหนึ่ง เพราะคำที่ยกมามักจะเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว จะช่วยไขความในเนื้อเรื่องให้กระจ่างแจ่มชัดขึ้น

การลงท้ายบทความ

การลงท้ายก็เช่นเดียวกับการขึ้นต้น กล่าวคือจุดที่จะสร้างความประทับใจให้ข้อเขียนติดตรึงในความทรงจำนั้นอยู่ตอนจบ หากมีการลงท้ายดี ๆ หรือทิ้งท้ายดีก็ย่อมจะประทับใจคนอ่านไว้ได้เนิ่นนาน การลงท้ายบทความนั้นทำได้หลายวิธี

1. ลงท้ายด้วยการตอบคำถาม คือจบบทความด้วยการตอบข้อสงสัยหรือข้อคำถามที่ผู้เขียนแสดงความสงสัยไว้ตั้งแต่ตอนต้น

2. การลงท้ายด้วยการสรุปใจความสำคัญของเรื่อง การลงท้ายแบบนี้เป็นที่นิยมกันมาก เพราะใช้ข้อสรุปเรื่องราวทั้งหลายทั้งปวง ทำให้มีความสมบูรณ์ในเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี

3. ลงท้ายด้วยการขอความร่วมมือ วิธีนี้ผู้เขียนจะลงท้ายบทความด้วยการเรียกร้องขอความเห็นใจวิงวอน ให้ผู้อ่านปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผลประโยชน์อันถาวรร่วมกัน

4. การลงท้ายด้วยข้อคำถาม คือการลงท้ายที่ให้อ่านสรุปความคิดและคำตอบเอาเอง โดยผู้เขียนจะตั้งคำถามทิ้งท้ายไว้ให้ผู้อ่านตอบ

5. ลงท้ายด้วยการใช้คำถาม บทกวี หรือสุภาษิต หมายถึงการนำคำคมบทกวีหรือสุภาษิตที่มีเนื้อความเกี่ยวพันกับเนื้อเรื่องมาลงไว้ตอนท้ายเป็นการสรุปย่ออีกครั้งหนึ่ง

6. ลงท้ายด้วยการแสดงมติของผู้เขียน หมายถึงการจบเรื่องด้วยการลงมติหรือสรุปความเห็นในแนวทางที่ตนเห็นอย่างแจ่มกร้าว หรืออย่างชนิดที่มุ่งจะใช้มติดของตนนั้นชี้นำความคิดของผู้อื่นด้วย

จักรา, สุวรรณิ และวรรณิ (2526: 105–113) ได้กล่าวถึงศิลปะการเขียนบทความไว้ ดังนี้

การเขียนขึ้นต้นบทความและการเขียนลงท้ายบทความ

“ความนำ” และ “ความลงท้าย” เป็นส่วนสำคัญมากสำหรับการเขียนบทความ นอกจากเป็นส่วนที่ทำให้ผู้อ่านติดใจและติดตามอ่านแล้วยังเป็นส่วนที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจเมื่ออ่านจบลงแล้วด้วย ดังนั้นผู้เขียนบทความจึงควรเลือกสรรถ้อยคำหรือข้อความต่าง ๆ มาเขียนเพื่อขึ้นต้นหรือลงท้ายบทความของตน

การเขียนความนำ นักเขียนบทความแต่ละท่านมีวิธีการนำที่ไม่เหมือนกัน แต่วิธีการที่ใช้เขียนกันในการเขียนนั้น พอจะรวบรวมเป็นข้อสังเกตได้ดังนี้ คือ

1. ความนำที่เป็นข่าว การนำเรื่องด้วยข่าวมีข้อดีอยู่ 2 ประการคือ ประการแรกตามธรรมชาติของคนเรานั้นย่อมสนใจสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น มีความสนใจอยากติดตามว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไร การนำข่าวมาเขียนเป็นความนำจึงเป็นส่วนช่วยดึงดูดใจผู้อ่านได้ทางหนึ่ง อีกประการหนึ่งลักษณะของบทความเป็นเรื่องที่ทันสมัย หรือเป็นเรื่องที่อยู่ในสมัยอยู่แล้ว การนำด้วยข่าวจึงเหมาะสมกับลักษณะการเขียนประเภทนี้

2. ความนำที่กระชับใจ เป็นวิธีที่ผู้เขียนพยายามหาถ้อยคำหรือข้อความต่าง ๆ มานำบทความเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสนใจสงสัยอยากติดตามอ่าน

3. ความนำที่บอกเจตนาของผู้เขียน ความนำประเภทนี้ผู้เขียนจะแจ้งความประสงค์ให้ผู้อ่านทราบทันทีว่า บทความเรื่องนี้มีเนื้อหาสาระเป็นไปในเรื่องใด

4. ความนำที่เป็นเรื่องเล่า วิธีนี้เหมาะสำหรับบทความที่มีเนื้อเรื่องค่อนข้างยาว ผู้เขียนจะนำเรื่องด้วยข้อความที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องเสียก่อนเป็นการเตรียมใจผู้อ่านให้มีสภาพพร้อมที่จะอ่านข้อความในเรื่อง

5. ความนำที่เป็นคำถาม เป็นกลวิธีที่ดีวิธีหนึ่งในการเขียนความเรียงต่าง ๆ เพราะเป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้อ่านให้อยากทราบคำตอบ อย่างไรก็ตามเมื่อผู้เขียนใช้นำเรื่องด้วยวิธีนี้แล้วเมื่อถึงตอนที่เป็นการลงท้ายเรื่อง ควรตอบคำถามที่ตั้งไว้ให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

6. ความนำที่กล่าวถึงเรื่องราวดั้งเดิม การนำเรื่องวิธีนี้ผู้เขียนจะพยายามค้นคิดเรื่องที่มีเนื้อหาทำนองเดียวกัน แต่ต่างวาระกันมาเขียนนำเปรียบเทียบกับก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อเรื่อง

7. ความนำที่ตรงกันข้าม การนำเรื่องวิธีนี้ได้แก่การที่ผู้เขียนพยายามนำเรื่องที่ตรงกัน

ข้ามมากล่าวไว้ด้วยกัน เพื่อช่วยให้ข้อความกระชับชัดเจน เรื่องที่ตรงข้ามกันมีหลายประการ ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์ที่ต่างกัน บุคคล ตลอดจนสถานที่ที่ต่างกัน เป็นต้น

8. ความน่าที่สรุปใจความสำคัญของเรื่อง ผู้เขียนจะพยายามบอกเรื่องทั้งหมดอย่างย่อ ๆ ในตอนคำนำ แล้วจึงเขียนขยายใจความต่าง ๆ เป็นลำดับต่อไปจนจบเรื่อง

9. ความน่าที่เป็นคำปราศรัย วิธีนี้ผู้เขียนจะใช้นำด้วยข้อความที่เหมือนกับสนทนากับผู้อ่าน โดยอาจออกมาในรูปของการทักทายปฏิสันถาร เป็นวิธีที่ดีในแง่ที่ทำให้ผู้อ่าน เกิดความรู้สึกเป็นกันเองกับผู้เขียน

10. ความน่าที่เป็นสุภาษิตหรือบทกวี ผู้เขียนจะนำเอาสุภาษิต บทกวีนิพนธ์ ตลอดจนคำขวัญคำคมต่าง ๆ มากล่าวไว้ก่อนถึงตัวเรื่อง

การลงท้ายบทความ

การเขียนลงท้ายบทความจะสมบูรณ์ไปไม่ได้ ถ้าขาดส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง คือการลงท้ายหรือการจบเรื่อง ซึ่งมีวิธีเขียนได้หลายประการด้วยกัน ตัวอย่างเช่น

1. จบโดยตอบคำถาม วิธีนี้มักใช้คู่กันกับคำนำที่เป็นคำถาม ซึ่งผู้เขียนได้เขียนถามไว้ตั้งแต่เริ่มเรื่อง

2. จบโดยสรุปใจความสำคัญของเรื่อง ผู้เขียนจะนำเรื่องราวที่สำคัญ ๆ ทั้งหมดในเรื่องมากล่าวสรุปรวมอีกครั้ง เป็นการรวบรวมแนวความคิด ตลอดจนเนื้อเรื่องทั้งหมดให้ผู้อ่านทราบอีกครั้งหนึ่ง

3. จบโดยเรียกร้องขอความร่วมมือ วิธีนี้ผู้เขียนจะใช้ข้อความตอนท้ายบทความเรียกร้องหรือวิงวอนให้ผู้อ่านปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักใช้กับเรื่องราวเกี่ยวข้องกับคนส่วนรวม

4. จบโดยการใช้บทกวี สุภาษิต วิธีนี้ผู้เขียนจะจบโดยการนำบทกวี หรือคำประพันธ์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อความเกี่ยวพันกับเนื้อเรื่อง

5. จบโดยแสดงมติของผู้เขียน วิธีนี้ผู้เขียนจะจบเรื่องโดยการแสดงความประสงค์ของตนอย่างเด่นชัด

6. จบโดยวิธีเล่นคำศัพท์ หรือคำที่มีเสียงคล้องจองกัน

7. จบโดยใช้รูปประโยค

การตั้งชื่อบทความ

ชื่อเรื่อง เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจอยากอ่านบทความเรื่องนั้น ๆ ในวงการเขียนสากล มีคำกล่าวถึงความสำคัญของการตั้งชื่อเรื่องไว้ว่า “Hit or miss” แปลความหมายโดยนัยได้ว่า “จงใจมติดใจผู้อ่านเสียก่อน - ก่อนที่ผู้เขียนจะเสียใจ” ก็เขียนแล้วไม่มีใครอ่าน

วิธีการตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่อง มักจะตามสมัยนิยมด้วย บางสมัยนิยมคำสั้นพยางค์เดียว ผู้เขียนก็มักจะตั้งชื่อบทความตามนั้น บางสมัยนิยมชื่อยาวมีหลายพยางค์ ชื่อของบทความก็มักเป็นไปในทำนองนั้นเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการตั้งชื่อบทความดังนี้ คือ

1. ผู้เขียนตั้งชื่อสั้น ๆ ตรงกับเนื้อเรื่องเลยทีเดียว ตัวอย่างเช่น “ปัญหาการจราจร” “โรคท้องเสีย” “วันขึ้นปีใหม่” เป็นต้น
2. ผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องโดยใช้คำที่คล้องจองกัน ตัวอย่างเช่น “ร่วมใจถวายพระพร” “เมืองไทยนี้แสนดีหนักหนา” เป็นต้น
3. ผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องโดยใช้คำกริยาที่แสดงอาการน่าสนใจ เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน ตัวอย่างเช่น “ปิ่นโตอาละวาด” “ถ้าตัดพุดได้” เป็นต้น
4. ใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกันมาคู่กัน เพื่อให้ข้อความตัดกัน เห็นความแตกต่างอย่างเด่นชัด ตัวอย่างเช่น “ตัวเป็นไท ใจเป็นทาส” “ปากอณกริต” เป็นต้น
5. ใช้คำพังเพย หรือสุภาษิตต่าง ๆ มาตั้งเป็นชื่อเรื่อง ตัวอย่างเช่น “กบเลือกนาย” “หวังน้ำบ่อหน้า” เป็นต้น
6. ตั้งชื่อเรื่องเป็นคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ เช่น “ฉันรักเขาหรือ?” “คุณช่วยชาติได้ทางใดบ้าง?” เป็นต้น
7. ตั้งชื่อเรื่องเป็นทำนองให้ผู้อ่านร่วมมือปฏิบัติตาม ตัวอย่างเช่น “ทางที่ต้องรีบแก้ไข” “สละเงินคนละบาทชาติอยู่ได้” เป็นต้น

สิริวรรณ (2546: 128 – 145) ได้กล่าวถึงศิลปะการเขียนบทความสรุปได้ว่าบทความประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ ดังนี้

ชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่องเป็นส่วนแรกของบทความที่จะเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านและจูงใจให้ผู้อ่านติดตามอ่านเรื่องราวต่อไป นอกจากนี้ชื่อเรื่องยังบอกแนวทางเนื้อหาและจำกัดขอบเขตของเรื่องให้ผู้อ่านทราบอีกด้วย

ชื่อเรื่องบทความในหนังสือพิมพ์จะมี 2 ประเภท คือ ประเภทแรกมีชื่อเรื่องเดียว เช่น ฉลาดแบบไทยไทย กรมใหม่ในความฝัน!? วิฤตติการณศาสมุทราภรณ์ เป็นต้น ประเภทที่ 2 มีชื่อเรื่องรอง ประกอบชื่อเรื่องหลัก ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนชื่อเรื่องหลักให้ชัดเจน เน้นหนักขึ้น ครอบคลุมเนื้อเรื่องให้มากที่สุด และเพื่อความสวยงาม ในการจัดหน้า

ข้อเสนอแนะการตั้งชื่อเรื่อง

1. ชื่อเรื่องต้องบ่งบอกสาระสำคัญของเรื่องได้อย่างชัดเจน
2. ชื่อเรื่องต้องสัมพันธ์กับเรื่อง บอกขอบข่ายของเรื่องได้
3. ชื่อเรื่องต้องดึงดูดความสนใจ ชวนสงสัย มีจุดเด่น ชวนให้อ่านเรื่องต่อไป
4. ชื่อเรื่องต้องใช้ถ้อยคำกะทัดรัด กระชับความชื่อเรื่องไม่ควรยาวเกินไป

วิธีการตั้งชื่อเรื่อง

การตั้งชื่อเรื่องมีหลายวิธีผู้เขียนควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและประเภทของบทความ อีกทั้งสามารถผสมผสานหลายวิธีการเพื่อตั้งชื่อเรื่องได้

1. ตั้งชื่อเรื่องเน้นสาระสำคัญของเรื่องอย่างชัดเจน
2. ตั้งชื่อเรื่องโดยยกสำนวน คำคม คำประพันธ์ สุภาษิต คำพังเพย ที่สอดคล้องกับเนื้อหาเรื่อง
3. ตั้งชื่อเรื่องแบบขัดความ หรือขัดแย้งกัน
4. ตั้งชื่อเรื่องโดยกล่าวชื่อบุคคลสำคัญในเรื่อง
5. ตั้งชื่อโดยกล่าวถึงสถานที่สำคัญของเรื่อง

6. ตั้งชื่อเรื่องด้วยคำแสดงคำถาม
7. ตั้งชื่อเรื่องแบบเร้าความสนใจ ด้วยถ้อยคำที่สะดุดหูสะดุดตาผู้อ่าน
8. ตั้งชื่อเรื่องด้วยการเปรียบเทียบ มีการใช้สัญลักษณ์เพื่อให้ตีความ

คำนำ

คำนำเป็นส่วนเปิดเรื่องที่จะนำเข้าสู่เนื้อเรื่องต่อไปทั้งนี้เพื่อแนะนำให้ผู้อ่านทราบก่อนว่ากำลังจะอ่านเรื่องเกี่ยวกับอะไร หรือผู้เขียนมีเจตนาอะไร หรือขอบเขตของเรื่องมีอะไรบ้าง บางครั้งผู้เขียนจะปูพื้นฐานความรู้ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านต่อไปให้แก่ผู้อ่าน นอกจากนั้นคำนำยังเป็นส่วนเร้าความสนใจของผู้อ่านให้อยากติดตามเรื่องต่อไป

ข้อแนะนำการเขียนคำนำ

1. มีเนื้อความมุ่งสู่ประเด็นสำคัญของเรื่อง ไม่ควรอ้อมค้อม
2. เร้าใจผู้อ่าน ชวนให้ติดตาม
3. มีเนื้อหาสาระ และมีความยาวพอเหมาะ
4. ใช้ภาษากระชับรัดกุมหนักแน่นตรงไปตรงมาและใช้ภาษาให้เหมาะกับประเภทของ

บทความ

วิธีการเขียนคำนำ

วิธีการเขียนคำนำมีหลายวิธี ผู้เขียนควรเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาและประเภทของบทความ ดังนี้

1. คำนำที่หยิบยกเหตุการณ์ที่เป็นข่าวเหตุการณ์สำคัญมากแล้ว
2. คำนำที่ตั้งเป็นคำถาม
3. คำนำที่กล่าวถึงความสำคัญ
4. คำนำหยิบยกเหตุการณ์เรื่องราวที่เห็นว่าไม่เหมาะสมไม่ถูกต้องมากแล้ว
5. คำนำที่ทักทายผู้อ่าน
6. คำนำที่ให้คำจำกัดความหรือนิยามคำศัพท์

7. คำนำที่ชวนให้ผู้อ่านคิด เพื่อเรียกร้องความสนใจให้ติดตามอ่าน
8. คำนำที่คัดตอนข้อความหรือคำพูดของบุคคลที่มีชื่อเสียงมากแล้ว
9. คำนำที่ใช้ข้อความเปรียบเทียบ
10. คำนำที่กล่าวถึงคำพังเพย สำนวน สุภาษิต คำประพันธ์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง

เนื้อเรื่อง

เนื้อเรื่อง คือ ประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอเพื่อแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นข้อความรู้ ความคิดเห็น รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุผล สนับสนุนความคิดเห็น ประสบการณ์ของผู้เขียน ซึ่งเรียบเรียงขึ้นอย่างมีระบบระเบียบมีการจัดลำดับความคิดอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายหลายประการตามประเภทของบทความ เช่น เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ที่กระจ่างชัด เพื่อให้ผู้อ่านมีมุมมองในเรื่องต่างๆ กว้างขึ้นเพื่อโน้มน้าวใจผู้อ่านให้คิดคล้อยตามเพื่อให้ผู้อ่านนึกคิด หรือมองเห็นความสำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อให้ผู้อ่านทราบความคิดเห็นของผู้เขียนเป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการเขียนเนื้อเรื่อง

1. เขียนรายละเอียดของเนื้อเรื่องให้ชัดเจน
2. จัดลำดับเรื่องให้เป็นขั้นตอนต่อเนื่อง และเหมาะกับเนื้อหาบทความ เช่น
 - 2.1 จัดลำดับตามเหตุการณ์ หรือตามลำดับเวลา
 - 2.2 จัดลำดับตามความสำคัญของเรื่อง
 - 2.3 จัดลำดับตามเหตุไปสู่อุผล หรือผลไปสู่เหตุ
 - 2.4 จัดลำดับตามความยากง่าย
 - 2.5 จัดลำดับตามขั้นตอนการปฏิบัติ
3. เสนอความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ อย่างชัดเจน
4. ยกข้อมูลประกอบเรื่องให้ชัดเจน
5. กรณีที่เนื้อเรื่องนำเสนอเนื้อหาหลายประเด็นหรือมีความยาว ควรขึ้นย่อหน้าใหม่ หรือนำเสนอเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน
6. ใช้ถ้อยคำภาษาสุภาพ เลือกใช้ระดับภาษาและโวหารให้เหมาะกับบทความแต่ละประเภท

ข้อเสนอแนะในการเขียนเนื้อเรื่องบทความประเภทต่าง ๆ

1. เนื้อเรื่องในบทความสัมภาษณ์ ควรจะมีแนวทางในการเขียน ดังนี้

1.1 กรณีสัมภาษณ์บุคคลเดียวเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลนั้นควรมีเนื้อหา ดังนี้

1.1.1 แนะนำให้ผู้อ่านรู้จักบุคคลนี้

1.1.2 ความสำคัญ คุณสมบัติเด่น ลักษณะที่น่าสนใจ

1.1.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะเขียนในลักษณะถาม – ตอบ หรือจะนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงใหม่ นำเสนอเป็นการสรุปความคิดเห็นก็ได้

1.1.4 กล่าวสรุปเป็นเรื่อง ๆ และเสนอคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์แทรกเป็นระยะ ๆ

1.1.5 บรรยายภาพที่เกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์ กล่าวถึงสีหน้า ท่าทาง ความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์

1.2 กรณีสัมภาษณ์บุคคลหลายคนเกี่ยวกับความคิดเห็นในหัวข้อเรื่องเดียวกันควรมีเนื้อหา ดังนี้

1.2.1 เสนอให้เห็นความสำคัญของเรื่องที่จะนำไปสัมภาษณ์ความคิดเห็น

1.2.2 นำข้อมูลความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ และสรุปว่ากลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เสนอความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ ไปในทิศทางใด

1.2.3 นำคำพูดสำคัญ ๆ ของผู้ให้สัมภาษณ์มาแทรกเป็นระยะ ๆ ในส่วนเนื้อหาบทความ

1.2.4 กล่าวย้ำความคิดสำคัญ

2. เนื้อเรื่องในบทความแสดงความคิดเห็นทั่ว ๆ ไป ควรจะมีแนวทางในการเขียน ดังนี้

2.1 เล่าถึงสภาพการณ์ หรือเหตุการณ์ ปัญหาที่หยิบยกมาแสดงความคิดเห็น

2.2 ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องราว เหตุการณ์นั้น ๆ เป็นไปในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม

2.3 นำความคิดของบุคคลสำคัญ ๆ ที่เป็นไปในทางเดียวกับผู้เขียนมาสนับสนุนความคิดของผู้เขียน

2.4 ย้ำถึงผลเสียบางประการที่อาจเกิดขึ้น ถ้าเหตุการณ์นั้นยังคงอยู่

2.5 เสนอแนะในเชิงปฏิบัติเพื่อให้สถานการณ์นั้นหมดไป

2.6 โน้มน้าวใจให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตามหรือนำความคิดที่เสนอไปไตร่ตรอง

3. เนื้อเรื่องในบทความวิเคราะห์ ควรมีแนวทางในการเขียนดังนี้

3.1 เนื้อเรื่องในบทความวิเคราะห์ข่าว

3.1.1 สภาพการณ์หรือเหตุการณ์ที่เป็นข่าวซึ่งผู้เขียนหยิบยกมาแสดงความคิดเห็น

3.1.2 เหตุผลสำคัญที่หยิบยกเรื่องนี้มาวิเคราะห์ พร้อมบอกจุดประสงค์การเขียน

3.1.3 วิเคราะห์เหตุการณ์ เรื่องราว ทั้งในด้านสาเหตุ ซึ่งอาจจะเกิดจากสภาพ

สังคม สภาพการเมืองการปกครอง สภาพวัฒนธรรม เป็นต้น

3.1.4 ชี้ให้เห็นแนวโน้มผลของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3.1.5 ย้ำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้ ผู้เขียนเสนอแนะทางแก้ไข

3.2 เนื้อเรื่องในบทความวิเคราะห์ปัญหา

มีแนวทางการเขียนเรื่องเช่นเดียวกับเนื้อเรื่องในบทความวิเคราะห์ข่าว กล่าวคือ ผู้เขียนจะนำเสนอสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาโดยการวิเคราะห์รายละเอียดของปัญหาสาเหตุของ ปัญหาผลเสียหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาลงจนสภาพการณ์ของปัญหาในอนาคตหาก ไม่เร่งดำเนินการแก้ไข และเสนอแนะแนวทางแก้ไข

4. เนื้อเรื่องในบทความวิจารณ์ ควรมีแนวทางการเขียนดังนี้

4.1 เนื้อเรื่องในบทความบรรณนิทัศน์

4.1.1 ให้อะเอียดด้านรูปลักษณะภายนอกของหนังสือ

4.1.2 กล่าวถึงประเภทของหนังสือ ความเป็นมาของหนังสือ ประวัติผู้เขียนพอ

สังเขป ลักษณะที่น่าสนใจของการจัดพิมพ์หนังสือ

4.1.3 กล่าวถึงเรื่องราวของหนังสือเล่มนั้นอย่างย่อ ๆ

4.1.4 คุณค่าของหนังสือเล่มนั้น ผู้เขียนจะพิจารณาคุณค่าของหนังสือตาม

องค์ประกอบของงานเขียนหรือหนังสือเล่มนั้น

4.2 เนื้อเรื่องในบทความวิจารณ์วรรณกรรม

4.2.1 ความน่าสนใจของวรรณกรรมเรื่องที่จะวิจารณ์

4.2.2 เหตุผลที่ผู้เขียนเลือกวิจารณ์วรรณกรรมเรื่องนี้ รวมถึงจุดประสงค์ของการ

วิจารณ์

4.2.3 เล่าเรื่องย่อ

4.2.4 เขียนวิจารณ์ตามองค์ประกอบของงานเขียน

4.2.5 เสนอให้เห็นลักษณะเด่นของวรรณกรรมนั้น ๆ พร้อมอธิบายเหตุผล
ยกตัวอย่างประกอบ

4.2.6 ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องหรือจุดด้อยของวรรณกรรมนั้น ๆ พร้อมอธิบาย
เหตุผล ยกตัวอย่างประกอบ

4.2.7 กล่าวถึงข้อคิดและคุณค่าที่ได้จากวรรณกรรมเรื่องนั้น

4.3 เนื้อเรื่องในบทความวิจารณ์ศิลปะแขนงอื่น ๆ

เนื้อเรื่องในบทความวิจารณ์ศิลปะแขนงอื่น ๆ มีแนวทางการเขียนทำนองเดียวกับการเขียนบทความวิจารณ์วรรณกรรม ผู้เขียนจะต้องประเมินคุณค่าของศิลปะแขนงนั้น ๆ ด้วยหลัก
วิชา ความรู้ ความเข้าใจศิลปะแขนงนั้น ๆ อย่างดี

5. เนื้อเรื่องในบทความสารคดีท่องเที่ยว ควรมีแนวทางการเขียนดังนี้

- 5.1 ชื่อสถานที่นั้น ความหมายของชื่อ
- 5.2 ความน่าสนใจ หรือลักษณะเด่นของสถานที่นั้น
- 5.3 ความเป็นมาหรือประวัติพอสังเขป
- 5.4 ความสำคัญของสถานที่นั้น
- 5.5 การเดินทาง
- 5.6 สถานที่พัก อาหารการกิน
- 5.7 สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ
- 5.8 เกร็ดความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสถานที่
- 5.9 ความประทับใจของผู้เขียนที่ได้มาท่องเที่ยว ณ ที่แห่งนี้ พร้อมทั้งเชิญชวนให้
ผู้อ่านมาเที่ยวเมื่อมีโอกาส

6. เนื้อเรื่องในบทความกึ่งชีวประวัติ ควรมีแนวทางการเขียนดังนี้

- 6.1 ประวัติสำคัญ ๆ โดยย่อ
- 6.2 ความสำคัญของบุคคลนั้น
- 6.3 ผลงานเด่น
- 6.4 คุณสมบัติเด่น
- 6.5 ความเป็นมาของผลงานเด่นที่ทำให้มีชื่อเสียงรวมทั้งรายละเอียดสำคัญของผลงาน
- 6.6 ปัจจัยที่ทำให้บุคคลนี้ประสบความสำเร็จ สร้างผลงานจนเป็นที่รู้จัก

6.7 ย้ำให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญ และจงใจให้ผู้อ่านนำเรื่องราวไปพิจารณาเป็นแบบอย่างหรือเป็นแนวทางดำเนินชีวิต

7. เนื้อเรื่องในบทความครบรอบปี ควรมีแนวทางการเขียนดังนี้

- 7.1 กล่าวถึงโอกาสที่จะนำมาเขียน ความหมายของชื่อโอกาสนั้น
- 7.2 ความเป็นมาและความสำคัญของโอกาสนั้น
- 7.3 สภาพเหตุการณ์ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อถึงโอกาสนั้น
- 7.4 ประสบการณ์ และความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อโอกาสนั้น
- 7.5 ข้อคิดและข้อแนะนำเพื่อปฏิบัติตนเมื่อโอกาสนั้นมาถึง

8. เนื้อเรื่องในบทความให้ความรู้ทั่วไป ควรมีแนวทางการเขียนดังนี้

- 8.1 ความสำคัญของเรื่องราวที่หยิบยกมาเสนอความรู้ หรือให้คำแนะนำ
- 8.2 คำแนะนำในเรื่องนั้น ๆ ผู้เขียนควรจะนำเสนอเป็นข้อ ๆ อย่างชัดเจน
- 8.3 กล่าวถึงผลดีหากปฏิบัติตามคำแนะนำ รวมทั้งกล่าวถึงผลเสียหากไม่ปฏิบัติตาม

คำแนะนำ

9. เนื้อเรื่องในบทความเชิงธรรมะ ควรมีแนวทางการเขียนดังนี้

- 9.1 ข้อธรรมะที่จะหยิบยกมาเสนอ
- 9.2 ความสำคัญของข้อธรรมะ และความหมายที่เข้าใจได้ง่าย
- 9.3 แนวทางปฏิบัติตามข้อธรรมะนั้น
- 9.4 ผลดีที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อธรรมะ พร้อมทั้งเชิญชวนให้ผู้อ่านนำไปใช้

เป็นแนวทาง การดำเนินชีวิตการแก้ปัญหาในชีวิต

10. เนื้อเรื่องในบทความวิชาการ ควรมีแนวทางการเขียนดังนี้

- 10.1 ความสำคัญของเรื่องที่นำมาเขียน รวมทั้งเหตุผลและจุดประสงค์
- 10.2 ขอบเขตของเรื่องหรือสมมุติฐานที่เกี่ยวกับเรื่องนี้
- 10.3 ข้อความรู้ที่จะเสนอแก่ผู้อ่าน รายละเอียดของข้อความรู้นั้น กรณีมีหลายประเด็นควรเขียนเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน
- 10.4 ตัวอย่างที่ยกมาประกอบข้อความรู้
- 10.5 ผลดีหรือประโยชน์ที่ได้รับจากความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น

สรุป

สรุป คือ การเปิดเรื่อง เป็นข้อความตอนสุดท้ายของเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกประทับใจ สะใจ
ปรารถนาจะจดจำเรื่องราวที่ได้อ่าน นำเรื่องราวที่ได้อ่านไปสนทนา วิพากษ์วิจารณ์ต่อไป หรือนำ
เรื่องราวที่ได้อ่านไปคิดพิจารณาปฏิบัติต่อไป

ข้อแนะนำในการเขียนสรุป

1. ความยาวของส่วนสรุปไม่ควรยาวเกินไป และไม่ควรยกตัวอย่างหรือขยายความเพิ่มเติม
อีก
2. ส่วนสรุปควรกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความคิดกว้างไกล ได้แง่คิดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ
มองเห็นความสำคัญของเรื่องนั้น ๆ มากขึ้น
3. เลือกวิธีการเขียนสรุปให้เหมาะกับประเภทของบทความ เนื้อหา และคำนำ
4. ควรมีประโยคกินใจ เพื่อปิดเรื่อง โดยเฉพาะในบทความแสดงความคิดเห็น

วิธีการเขียนสรุป

วิธีการเขียนสรุปมีหลายวิธี ผู้เขียนควรเลือกให้เหมาะกับคำนำ เนื้อหา และประเภทของ
บทความ

1. สรุปแบบย้ำให้เห็นประเด็นสำคัญแนะทางปฏิบัติ
2. สรุปด้วยคำถามให้ผู้อ่านได้ขบคิด
3. สรุปด้วยข้อความให้ข้อคิดแก่ผู้อ่าน
4. สรุปด้วยข้อความที่ตอบรับกับคำนำ
5. สรุปด้วยความรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องราวนั้น
6. สรุปด้วยการชี้ให้เห็นแนวโน้มในอนาคตของเหตุการณ์หรือเรื่องราว
7. สรุปด้วยถ้อยคำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียน
8. สรุปด้วยการนำคำสุภาษิต คำพังเพย สำนวน บทประพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องมากล่าว

9. สรุปแบบทิ้งเป็นปริศนาให้คิดต่อเอง

10. สรุปด้วยข้อความเชิงเปรียบเทียบ

จากศิลปะการเขียนบทความดังที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่าการเขียนบทความให้น่าสนใจนั้น ผู้เขียนต้องเลือกสรรถ้อยคำหรือข้อความต่าง ๆ มาเขียน ส่วนที่สำคัญที่สุดคือชื่อเรื่อง เพราะเป็นส่วนแรกที่จะเรียกร้องความสนใจและจูงใจให้ผู้อ่านติดตามอ่านเรื่องราวต่อไป ซึ่งหลักในการเขียนบทความส่วนใหญ่จะประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ ชื่อเรื่อง คำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้ภาษาไทย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้ภาษาไทย พบว่ามีผู้กล่าวถึงข้อควรพิจารณาการใช้ภาษาไทยในงานเขียนประเภทบทความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คำ และการใช้โวหารภาพพจน์ไว้ ดังนี้

การใช้คำ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการใช้คำมีผู้ให้ความรู้เรื่องการใช้คำไว้ ดังนี้

คำเลียนเสียงพูด

ชำนาญ (2522: 81) กล่าวว่า คำเลียนเสียงพูด เช่น ดีที่ซู้ด ไข่ม้อย สดิสดัง อย่างนี้ ดีนะเนี่ย ฯลฯ

บุลธรัตน์ (2547: 37) กล่าวว่า การใช้คำเลียนเสียงพูด หมายถึง การใช้คำต่าง ๆ ตามการออกเสียง โดยมีการเปลี่ยนเสียงสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ ต่างไปจากคำปกติ ดังนี้

1. เปลี่ยนเสียงสระ ดังตัวอย่าง

ประเทศนั้นประเทศนี้

อยากเป็นนั้น ...อยากเป็นนี้

คำว่า “นุ่น, นุ่น” เขียนตามเสียงพูดจากคำว่า “โน้น, โนน” โดยการเปลี่ยนเสียงสระจาก สระโอ เป็นสระอุ

ควรใช้เป็น ประเทศโน้นประเทศนี้ และ อยากเป็นโน้น ...อยากเป็นนี้
...แต่ไม่รู้จะถึงป่าว

คำว่า “เปล่า” หมายถึง ไม่มี, ไม่เป็น มักใช้เป็นคำปฏิเสธในภาษาพูด

คำว่า “ป่าว” เป็นการเขียนตามเสียงพูดโดยการเปลี่ยนเสียงสระจากเสียงสั้นเป็นเสียงยาว ตัดเสียงควบกล้ำ และตัดคำแสดงคำถามว่า “หรือ” ออก ในการเขียนควรใช้ภาษาเขียนที่ชัดเจนทั้ง รูปและเสียง

ควรใช้เป็น แต่ไม่รู้จะถึงหรือไม่
เป็นโรครึเปล่า

คำว่า “รี” เป็นคำแสดงคำถามที่มาจากคำว่า “หรือ” โดยการเปลี่ยนสระเสียงยาว “อือ” เป็นสระ “อี” ซึ่งเป็นสระเสียงสั้น ในการเขียนควรใช้คำเดิม

ควรใช้เป็น เป็นโรคหรือเปล่า

2. เปลี่ยนเสียงพยัญชนะ หมายถึง การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะเพื่อให้กลมกลืนกับเสียงข้างเคียง ดังตัวอย่าง

ข้าพเจ้าจะเป็นยังงี้
แต่ยังงี้ก็ดี
เขาจึงเป็นยังงี้

คำว่า “ยังงี้, ยังงี้” เป็นคำที่เขียนตามเสียงพูดจากคำว่า “อย่างไร อย่างนี้” โดยการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์หลังตามเสียงตัวสะกดในพยางค์หน้า

ควรใช้เป็น ข้าพเจ้าจะเป็นอย่างไร

แต่อย่างไรก็ดี

เขาจึงเป็นอย่างนี้

3. เปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ หมายถึง การออกเสียงวรรณยุกต์ตามเสียงพูดดังตัวอย่าง

เค้าจะไม่เอาเรา

เป็นเด็กดีมัย

ในวันหนึ่ง ๆ

คำว่า “เขา ไม่ม วันหนึ่ง ๆ” เป็นคำที่เขียนตามเสียงพูดโดยการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จัตวา เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี ในคำว่า “เค้า, มัย” และเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เอก เป็นเสียงวรรณยุกต์สามัญ ในคำว่า “วันหนึ่ง ๆ”

ควรใช้เป็น เขาจะไม่เอาเรา

เป็นเด็กดีใหม่

ในวันหนึ่ง ๆ

คำย่อ

กำชัย (2519: 158) กล่าวว่า คำย่อ หมายถึง การลดรูปของคำโดยใช้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกของคำเป็นตัวย่อ โดยตัวย่อต้องมีจุดกำกับเสมอ เช่น ก.พ., ป.4 เป็นต้น

ปรีชา (2525: 186) กล่าวว่า คำย่อคือ การลดรูปของคำหรือการทำให้คำนั้นสั้นลงโดยทั่วไป การย่อคำจะปรากฏในรูปของพยัญชนะหนึ่งตัวตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) เช่น พ. ศ. ย่อมาจากพุทธศักราช, ต. ย่อมาจาก ตำบล เป็นต้น

ดวงใจ (2543: 110) กล่าวว่าคำย่อ หมายถึง คำที่เขียนเพื่อต้องการประหยัดเนื้อที่ในการพิมพ์หรือเพื่อประหยัดถ้อยคำมี 2 ประเภท คือ

1. คำย่อที่มีใช้อย่างไม่เป็นทางการและไม่เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไป เช่น ร.ร. อาจหมายถึง โรงเรียนหรือโรงแรมก็ได้

2. คำย่ที่มีใช้อย่างเป็นทางการเป็นที่รู้จักกันดีและใช้กันโดยทั่วไป เช่น พ.ศ. (พุทธศักราช), ค.ศ. (คริสต์ศักราช), ศ.ค.ศ. (ส่งความสุข), ม.ร.ว. (หม่อมราชวงศ์), ม.ล. (หม่อมหลวง)

บางครั้งการใช้คำย่อโดยวิธีพูดละไว้ในฐานที่เข้าใจ เช่น

เมืองกาญจน์	หมายถึง	จังหวัดกาญจนบุรี
นายกฯ	หมายถึง	นายกรัฐมนตรี
จุฬาฯ	หมายถึง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จันจิรา (2547: 59) กล่าวว่า การย่อคำเป็นการนำคำมาใช้โดยการย่อหรือตัดจากคำเต็มหรือกลุ่มคำเป็นการพูดสั้น ๆ ละส่วนที่เหลือไว้ในฐานที่เข้าใจ เป็นคำที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ การใช้คำย่อทำให้เนื้อความกระชับไม่เปลืองเนื้อที่นอกจากนี้ยังเป็นการเร้าความสนใจของผู้อ่านอีกด้วย แต่การย่อคำบางคำก็ทำให้ความหมายเปลี่ยนไปได้เช่นเดียวกันซึ่งลักษณะการย่อคำมี 3 ลักษณะ คือ

1. การย่อที่เหลือเฉพาะส่วนหน้าของคำ เป็นคำย่อที่นำเอาเฉพาะส่วนหน้าของคำหรือกลุ่มคำมาใช้

ตัวอย่างเช่น

“ชิโก้ ยิงทีมลิคส์ถล่มได้ลูกสาว”

(มติชน วันที่ 30 ก.ค. 2545)

คำว่า ยิง เป็นคำย่อเหลือเฉพาะส่วนหน้า มาจากคำเต็มว่า ยิงประตูโดยผู้เขียนเขียนเฉพาะส่วนหน้าและละส่วนหลังไว้แต่ก็เป็นที่ยอมรับได้ว่าชิโก้ต้องการจะยิงประตูสโมสรลิคส์ยูไนเต็ดในการแข่งขันนัดกระชับมิตร เพื่อเป็นการฉลองที่ได้ลูกสาวคนแรก

2. การย่อที่ตัดส่วนกลางของคำออก เป็นการย่อโดยเหลือคำส่วนหน้าและส่วนหลังคำย่อชนิดนี้มาจากการที่คนทั่วไปนิยมพูดย่อคำบางคำจนติดปากบางครั้งก็ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป

ตัวอย่างเช่น

“สุวรรณ์ เดินหน้าเปิดเจ้าภาพกีฬามหาลัยโลก”

(ไทยรัฐ วันที่ 21 ต.ค. 2545)

คำว่า มหาลัย เป็นการตัดคำส่วนกลางออกเหลือเฉพาะส่วนหน้าและส่วนหลังของคำ มาจากคำเต็มว่า มหาวิทยาลัย ซึ่งในความจริงแล้วเป็นการย่อคำที่ผิด แต่ก็มักพบเห็นอยู่เสมอ

3. การย่อที่เหลือเฉพาะส่วนหลังของคำ เป็นคำย่อที่ตัดส่วนหน้าออก เหลือเฉพาะส่วนหลัง

ตัวอย่างเช่น

“ลีดส์อัดเฟอร์กี้ใช้ลูกไม้สกปรกของซ็อร์โอะ ประธานสโมสรยันไม่ขายแน่นอน”

(มติชน วันที่ 18 ก.ค. 2545)

คลหทัย (2547: 82 – 84) กล่าวว่า คำย่อ เป็นการย่อคำให้สั้นลงจากคำเดิม โดยจะใส่เครื่องหมายไปยาลนน้อย (๑) กำกับไว้ที่ท้ายคำ ส่วนใหญ่เป็นคำย่อที่ผู้อ่านรู้จักและคุ้นเคยแล้ว เช่น

นายกฯ	ย่อมาจาก	นายกรัฐมนตรี
รัฐมนตรีว่าการฯ	ย่อมาจาก	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

คำตัด

กำชัย (2519: 158) กล่าวว่า คำตัด หมายถึง การตัดหรือการลดรูปของคำให้เหลือน้อยกว่าคำเดิม โดยที่ ตัดหรือลดพยางค์แล้วความหมายเท่ากับคำเดิมหรือแม้จะมีความหมายเพี้ยนไปจากเดิมบ้าง แต่ก็ยังแสดงเค้าของ คำเดิมอยู่

รัชนิยญา (2546: 131) กล่าวว่า การใช้คำตัด หมายถึง การใช้คำเพียงบางส่วนหรือบางคำที่มีใช้ในปัจจุบันทำให้คำสั้นลง เช่น คำว่า ผิดชอบ เป็นคำที่มาจากคำว่า ผิดชอบชั่วดี ในภาษาปัจจุบัน
 อรรถนพ (2546: 92) กล่าวว่า การตัดคำ ได้แก่ การใช้คำหรือกลุ่มคำไม่เต็มรูป อาจทำให้การสื่อสารไม่ชัดเจน เพราะเกิดความกำกวมขึ้นโดยไม่ตั้งใจ เช่น

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับความนิยมจากนักเรียนที่สมัครเข้าศึกษาในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก

ควรออกเสียงเป็น มหาวิทยาลัย ให้เต็มคำเพื่อให้ฟังรู้และเสียงของคำถูกต้อง

ขอให้ท่านกรรมการทุกท่านนำข้อมูลที่ได้อ่านไปพิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อนที่จะประชุมครั้งต่อไป

ควรออกเสียงเป็น พิจารณา ให้เต็มคำเพื่อให้ฟังรู้และเสียงของคำถูกต้อง

คำไม่สุภาพ

เพลินพิศ (2525: 22 – 24) กล่าวว่า คำตลาดเป็นคำที่ใช้พูดกันในหมู่คนธรรมดาสามัญ โดยมิได้คำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสม ไม่เป็นทางการ และมักจะมีคำหยาบ คำประกอบหางเสียง รวมอยู่ด้วยเสมอ เช่น เสือก สันตืน สะบัดตูด ฯลฯ

จันจิรา (2547: 68) กล่าวว่า คำภาษาปาก หมายถึง คำที่เป็นภาษาพูดของคนทั่วไป มักไม่คำนึงถึงความถูกต้อง บางครั้งเป็นภาษาตลาดและคำหยาบ ซึ่งการใช้คำภาษาปากจะทำให้เข้าถึงอารมณ์ของผู้อ่านได้มากและยังสร้างความเป็นกันเอง ลดความเป็นทางการ เช่น เมีย จีบ บ่น ดัน

ปราณี (2541: 70) กล่าวว่า คำหยาบ ได้แก่ คำที่ระคายหูไม่พึงใช้ในหมู่ผู้มีกิริยาวาจาดี เช่น อ้าย อี มึง กู ตอแหล วะ แดก เสือก ห่า ฯลฯ

ดวงใจ (2543: 109) กล่าวว่า คำหยาบ เป็นคำที่ไม่เหมาะที่จะนำมาพูดและเขียน ส่วนมากมักจะเป็นคำคำ คำสบถต่าง ๆ เช่น ไอ้วายร้าย กู มึง อ้าย อี เสือก เฮ้ย

ศิริบูรณ (2543: 235) กล่าวว่า คำหยาบ หมายถึง คำที่ใช้ดูต่ำกว่ากล่าว เสียดสีประชดประชัน หรือสบถสาบาน โดยทั่วไปแล้วเป็นคำไม่สุภาพ และจะไม่ใช้พูดกันในอารมณ์ปกติ เช่น เสือก ระบาย บัดซบ หาพ้อหาแม่มัน แม่่มึง เด็กแวร ฉิบหาย หาหอก

พระออบ (2544: 68) กล่าวว่า คำต่ำ (Vulgarism) ถือว่าเป็นภาษาหยาบ เป็นคำหยาบคาย เช่น กู มึง ล้างชวย แป้นกระบาล คำต่ำและคำสบถสาบานต่าง ๆ ฯลฯ

คำสาแดง

ปรีชา (2525: 198) กล่าวว่า คำสแลง คือ คำที่จัดอยู่ในประเภทคำต่ำ คำต่ำมีหลายชนิด เช่น คำตลาด คำสองغام คำต่ำ คำพวน เป็นต้น คำสแลงส่วนมากเป็นคำทั่ว ๆ ไปที่นำมาใช้ในความหมายเฉพาะ และใช้กันชั่วระยะหนึ่ง เมื่อชินแล้วก็มักสร้างคำขึ้นใหม่ คำสแลงบางคำอาจติดอยู่ในภาษาเป็นเวลานาน เช่น คำว่า เซย แต่ส่วนมากจะไม่ติด คำเหล่านี้มักมีความหมายกว้างมาก และแปลตายตัวไม่ได้ แต่ก็มีมีความหมายเฉพาะตัวอยู่ เช่น คำว่า นิ่ง เปรี้ยว ช่าส์ มั่นส์ แสบ ขอบแซบ เหลือรับประทาน ไถ ถังแตก กิน ไม่เอาไหน ช่วยไม่ได้ วัดดวง ประสาท บั่นท้าย อย่างว่า เป็นต้น คำเหล่านี้มีความหมายกว้างใช้ได้หลายเรื่อง

เพลินพิศ (2525: 24 – 25) กล่าวว่า คำสแลง เป็นคำที่นิยมใช้กันในหมู่นักกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มักจะได้รับความนิยมเป็นครั้งคราวแล้วก็เลิกใช้กันไปมีน้อยคำที่จะคงทนถาวรถือว่าเป็นคำที่ไม่สุภาพนัก เช่น มั่ว คั่ว ดำน้ำ เอียน หิว แหยง

อรรถวรรณ (2529: 338 – 340) กล่าวว่า คำสแลง เป็นคำที่นิยมใช้กันในหมู่นักกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มักจะได้รับความนิยมเป็นครั้งคราวแล้วก็เลิกใช้กันไป มีน้อยคำที่จะคงทน คำสแลงจะเปลี่ยนไปเรื่อยตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม เมื่อเกิดขึ้นและใช้กันอยู่ระยะหนึ่งก็อาจหายไป จากนั้นก็มีคำสแลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาอีก เช่น ช่าส์ คีน แซ่ก๊วบ จีบจ๊อย บ๊องส์ ฯลฯ

พัชร (2538: 24) กล่าวถึงความหมายของคำสแลงว่า “คำสแลงเป็นคำที่เพิ่มสีสันความมีชีวิต – ชีวาและพลังแห่งความหมายของคำให้มากขึ้น อันเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่น่าสนใจ แต่คำสแลงก็ไม่ได้รับการยกย่องให้เป็นภาษามาตรฐาน”

ปราณี (2541: 77) กล่าวว่า คำสแลง เป็นคำที่ตั้งขึ้นตามอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น คำเหล่านี้เกิดขึ้นชั่วครั้งชั่วคราวแล้วก็หายไป เช่น

“เครื่องรับแบบแยกส่วนที่ว๊าดี้ ๆ เห็นทีจะต้องซิดซ้ายให้เคนวูด KR – 6030 เสียแล้ว”
คำว่า ซิดซ้าย หมายความว่า หลีกทางให้

“สวยเสียอย่างเรื่องดังไม่ต้องลุ้น”

ลุ้น หมายถึง การสนับสนุนให้ทำสิ่งที่ผู้สนับสนุนต้องการ

ดวงใจ (2543: 109) กล่าวว่า คำสแลง หมายถึง คำที่ใช้กับเฉพาะคนบางกลุ่ม คำสแลงเป็นคำที่ใช้ผิดไปจากธรรมดาในด้านความหมาย และด้านเสียง มักนิยมใช้ชั่วครั้งชั่วคราวแล้วก็หมดความนิยมไป แต่จะมีคำเกิดขึ้นมาใหม่ตามยุคสมัย เช่น เบี้ยว ซ่าส์ แชว มั่นส์ เก้าก็กก์ ซิงซิง ไม่นอน กูละเบื้อ แห้วไปเลย ซือบื้อ ชั่วบริสุทธิ์

ผะอบ (2544: 69) กล่าวว่า คำสแลง คือ คำที่ตั้งให้ตามอารมณ์เด็กวัยรุ่น คำเหล่านี้เกิดขึ้นชั่วครั้งชั่วคราวแล้วก็หายไป เช่น เย็นไปเลย จิกโก๋ จมไปเลย กระจุกขัดมัน สะบัดช่อ นิ่ง ฯลฯ

ดลหทัย (2547: 83) กล่าวว่า คำสแลง เป็นคำที่ใช้และเข้าใจกันในหมู่คนเฉพาะกลุ่ม เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีช่วงระยะเวลาในการใช้แล้วก็เลิกใช้ไป แต่มีบางคำที่ยังคงใช้กันอยู่ ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับว่าถูกต้องตามหลักภาษา อาจเกิดขึ้นมาจากความคะนองของผู้ใช้ภาษา บางคำเป็นคำที่ไม่สุภาพ การใช้คำสแลงในงานเขียนก็เพื่อดึงดูด ความสนใจของผู้อ่านตามยุคสมัย และเพื่อสร้างความเพลิดเพลินสนุกสนาน เช่น

...แต่ “ทักษิณ” ก็ไม่ควร “ตีนเต๋ลล์” กับเสียงวิจารณ์ของสื่อต่างชาติเกินควร...

(“พูดน้อยก็จะได้” 9 พ.ศ. 44)

...แต่ล่าสุด “แม่ลูกจันทร์” ได้ข่าวว่า “ปลอดประสพ” ยังปึกค์ เค็งไม่หลุด ย้ายไม่ได้...

(“มารคหอย” 13 ส.ค. 44)

ศิริวัน (2547: 39 – 42) กล่าวถึงคำสแลงไว้ซึ่งสรุปได้ว่า คำสแลงเป็นลักษณะคำที่เกิดจากคนกลุ่มหนึ่ง ในสังคมที่มีการคิดคำมาใช้เฉพาะกลุ่มของตน ต่อมาคนส่วนใหญ่ในสังคมรับไปใช้จนกลายเป็นคำที่ได้รับการยอมรับในที่สุด และมักนำมาใช้ในวงการหนังสือพิมพ์ คำสแลงเป็นลักษณะของคำที่เกิดใหม่ในภาษาไทยมีทั้งคำพยางค์เดียวและหลายพยางค์ ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่ใช้ในวงการกีฬา โฆษณา บันเทิง และการเมืองซึ่งต้องการคำที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ มาใช้เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ผู้ฟัง เช่น โก้ เก๋ เดียง ย่า อ่วม

คำอุทาน

บรรจบ (ม.ป.ป. : 223) กล่าวว่า คำอุทาน คือ คำที่เปล่งออกมาด้วยอารมณ์สะเทือนใจ เวลาตกใจ ดีใจ หรือแปลกใจ คำอุทานบางคำได้กลายมาเป็นคำกริยาและคำวิเศษณ์ที่ถือว่าเป็นคำสำคัญในภาษาไทย คำอุทานเพียงคำเดียวอาจบอกความรู้สึกของคนได้โดยไม่ต้องกล่าวถ้อยคำยืดยาวถือเป็นการประหยัถ้อยคำได้อย่างหนึ่ง

นิตา (2540: 71 – 75) กล่าวว่า คำอุทาน เป็นคำที่แสดงความรู้สึกต่าง ๆ เป็นพิเศษ คำที่นิยมใช้ เช่น คำว่า อนิจจัง! โอ! เอ๊ย! หนอ! อ่า! เป็นต้น คำเหล่านี้เป็นคำอุทานหน้าประโยคเพื่อให้แสดงอารมณ์ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

อนิจจา! ท่านสหายเอ๋ย ฉันเสียที่เขาเช่นนี้แล้ว เมื่อไรเล่าจะเป็นเวลาที่ฉันได้เปรียบเขาบ้าง
(ชีวิตกับความจริง)

โอ! ฉันอาจจะยกตัวอย่างได้หลายเรื่อง
(ละครแห่งชีวิต)

กำชัย (2543: 285) กล่าวว่า คำอุทาน คือคำที่แสดงถึงเสียงที่เปล่งออกมาในเวลาดีใจ, เสียใจ, ตกใจ, ประหลาดใจ, หรือกริ่งใจ เป็นต้น หรือเป็นคำที่ใช้ต่อถ้อยเสริมบทให้บริบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งเสียงที่เปล่งออกมาเป็นคำอุทานนั้นอาจจะเป็น

1. คำ : แหม! พุทโธ!
2. วลี : เกรกรรมจริงหนอ! กลุ่มใจจริงโวย!

3. ประโยค : ไฟไหม้เจ้าข้า! ออกแตกแล้วโว้ย!

รวมความว่า คำ วลี หรือประโยคใด ๆ ก็ตามถ้านำมาใช้แสดงถึงเสียงที่จิตใจหรือตกใจ เป็นต้น นับว่าเป็นอุทานทั้งสิ้น

อรรถพ (2546: 29) กล่าวว่า คำอุทาน เป็นคำบอกเสียงต่าง ๆ เป็นคำบอกความรู้สึกของผู้พูด เช่น

เอ๊ะ! ไครมา

โธ่! เขาไม่น่าอายุสั้นเลย

คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

อรรถพ (2529: 333 – 334) กล่าวว่า การใช้คำภาษาต่างประเทศ หมายถึง คำภาษาอังกฤษ ซึ่งในปัจจุบันนิยมใช้ปนกับคำไทยด้วย ทั้งนี้เพราะมีคนเป็นจำนวนมากที่ศึกษาภาษาอังกฤษ เวลาจะพูดจะเขียนก็ติดศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในหมู่ของผู้มีการศึกษาจะพบมากเป็นพิเศษ คำภาษาต่างประเทศถ้าเป็นศัพท์ทางวิชาการหรือเป็นศัพท์ซึ่งยังไม่มีคำไทยบัญญัติขึ้นใช้ก็อนุโลมใช้ได้แต่บางคำแม้จะมีคำไทยใช้แต่ก็ยังไม่นิยมคำไทยจึงมักปรากฏว่ายังนิยมใช้คำภาษาต่างประเทศเสมอ ๆ เช่น ซ้อปบิ้ง ออฟฟิศ มู้ด ไมแคร่ ทีวี บ้อย เซ็กซี่ แคมป์ โนบรา ดีเจ แชร่ แฟน ฯลฯ

ศรีจันทร์ (2538: 29) กล่าวว่า การเขียนคำทับศัพท์จากภาษาต่างประเทศเป็นคำที่นำมาใช้ในภาษาไทย จนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย จะเป็นการเขียนทับศัพท์โดยตรงหรือเลียนเสียงก็ตาม แม้จะมีเครื่องหมายวรรณยุกต์ อยู่ด้วยก็เก็บไว้ตามนั้น เช่น คำว่า ก๊อปปี๊ แก๊ส ลูกกี้ เค้ก เซอร์ม ทอฟฟี่ ปู๊ฟ ปลั๊ก ฟุสแก๊ป รักบี้ แท็กกี้ วิสกี ฯลฯ

อรรถพ (2546: 70 – 71) กล่าวว่า การทับศัพท์ เป็นวิธีการยืมคำจากภาษาหนึ่งเข้าไปใช้อีกภาษาหนึ่งโดยตรงไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูป คือ พยายามรักษาลักษณะเด่นของภาษาเดิมเอาไว้ เช่น เซ็ต ซ็อกโกแลต แท็กกี้ ลิฟต์ ก๊วยเตี๋ยว ก๊อปปี๊ คอนเสิร์ต ลูกกี้ เต้นท์ ก๊อก ซอส เสิร์ฟ แสตมป์ ฟิล์ม เปาะเปี๊ยะ รีบบิ้น นอด

จันจิรา (2547: 40 - 43) กล่าวว่า คำภาษาต่างประเทศ หมายถึง คำภาษาต่างประเทศที่เขียนเป็นภาษาไทยโดยการทับศัพท์ตามการออกเสียงของคนไทย มีทั้งคำที่ใช้ทั่ว ๆ ไปและคำที่เป็นชื่อเฉพาะ ซึ่งการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. คำทับศัพท์ทั้งคำ มีทั้งการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์มักใช้ในกรณีที่เขียนร่วมกับข้อความภาษาไทยประหนึ่งว่าเป็นคำไทยคำหนึ่งดังตัวอย่าง

1.1 การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นคำนาม เช่น

“ขณะที่เอ็นริเก อาริสโต เซดโกซ์ของเวียตนาม ยังถ่อมตนทีมเป็นรองไทย แต่อาจะมีเซอร์ไพรส์ชนะใจได้เหมือนกัน”

(ไทยรัฐ วันที่ 27 ธ.ค. 2545)

1.2 การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นคำกริยา เช่น

“...โดยบาเซลช็อคสาวกผิแดงด้วยการได้ประตุนาตั้งแต่โกโหเพียงแค่ 33 วินาทีแรกของเกมเท่านั้น”

(ไทยรัฐ วันที่ 28 พ.ย. 2545)

1.3 การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษที่เป็นคำวิเศษณ์ เช่น

ผมรู้สึกแฮปปี้มากกับประตูที่ 2 ของผม...”

(ไทยรัฐ วันที่ 28 พ.ย. 2545)

2. คำทับศัพท์แบบคำผสม หมายถึง การใช้คำทับศัพท์ตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปรวมกัน ซึ่งมักเป็นคำที่ต้องใช้คู่กันอยู่แล้วในภาษาอังกฤษ เช่น

“...แต่เรื่องความคล่องตัวแล้ว นักเตะไทยเหนือกว่า มันใจกว่าช่วงนี้เป็นช่วงท็อพฟอร์มของเด็กเรา...”

(ไทยรัฐ วันที่ 7 ต.ค. 2545)

ปูลภรณ์ (2547: 39) กล่าวว่า การใช้คำภาษาต่างประเทศ หมายถึง การใช้คำทับศัพท์ ภาษาอังกฤษที่ง่าย และนิยมใช้กันโดยทั่วไป ซึ่งใช้คำเหล่านี้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ทับศัพท์ทั้งคำ หมายถึง การใช้คำภาษาไทยเลียนเสียงภาษาอังกฤษในคำที่มีศัพท์บัญญัติแล้ว ดังตัวอย่าง

คงคิตแอร์ (Air)

ควรใช้เป็น คงคิตเครื่องปรับอากาศ

ผมจะไปทัวร์รอบโลก (Tour)

ควรใช้เป็น ผมจะไปท่องเที่ยวรอบโลก

2. ทับเสียงคำย่อ หมายถึง การใช้คำทับเสียงอักษรย่อ คำย่อ และบางส่วนของคำในภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

มนุษย์ต่างดาวนั่งยูเอฟโอ

อักษรย่อว่า “ยู เอฟ โอ” มาจากอักษรย่อภาษาอังกฤษว่า “UFO” ซึ่งเป็นคำย่อจากคำว่า “Unidentified Flying Objects” ซึ่งคำว่า “ยู เอฟ โอ” ในภาษาไทยมีศัพท์นี้ใช้อยู่แล้ว ได้แก่ คำว่า “จานบิน” ไม่จำเป็นต้องใช้คำภาษาต่างประเทศ

ควรใช้เป็น มนุษย์ต่างดาวนั่งจานบินมา

3. ใช้อักษรย่อเป็นภาษาต่างประเทศ หมายถึง การใช้ภาษาอังกฤษเขียนอักษรย่อ ดังตัวอย่าง

ความรู้เรื่อง IT (Information Technology)

ควรใช้เป็น ความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ

ศิริวัน (2547: 15) กล่าวว่า การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศนิยมใช้อย่างแพร่หลายในบทความหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยได้ติดต่อกับประเทศต่าง ๆ จึงรับเอา

ภาษาเข้ามาด้วยเมื่อนำ คำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย คำบางคำยังไม่ได้บัญญัติศัพท์ขึ้นมา จึงต้องมีการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศเพื่อให้เข้าใจง่าย

คำซ้อน

อนันต์ และเนาวรัตน์ (2524: 84) กล่าวว่า คำซ้อน เป็นวิธีการสร้างคำในภาษาไทยแบบหนึ่ง ซึ่งใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาซ้อนเข้าคู่กัน เพื่อเน้นความหมายของคำนั้น ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น หรือเกิดเป็นความหมายใหม่โดยคงเค้าความหมายเดิมอยู่บ้าง เช่น ใหญ่โต เล็กน้อย แบบอย่าง รูปทรง ว่างเปล่า เร็วไว ใช้จ่าย รักใคร่ เกลียดชัง ฯลฯ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2529: 20) กล่าวว่า คำซ้อน คือ คำที่มีคำเดียว 2 คำ อันมีความหมาย หรือเสียงคล้ายกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่หรือความหมายที่ใช้ต่างกันออกไป คำซ้อนแบ่งออกเป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย ได้แก่ คำว่า ใจคอ แก้มคาง ผิดชอบ เท็จจริง อ่อนหวาน พร้อมเพรียง เจ็บไข้ ฯลฯ การซ้อนคำเพื่อความหมายทำให้ได้คำใหม่หรือคำที่มีความหมายใหม่ขึ้นในภาษา

2. คำซ้อนเพื่อเสียง จะมุ่งที่เสียงยิ่งกว่าความหมาย คำที่เข้ามาซ้อนกันจึงอาจจะไม่มี ความหมาย เช่น โล กับ เล หรือมีความหมายเพียงคำเดียว เช่น มอม กับ แมม มอมมีความหมาย แต่แมมไม่มี บางที แต่ละคำมีความหมาย แต่ความหมายไม่ต่อเนื่องกับความหมายใหม่เลย เช่น จอแจ จอ แปลว่า ผ้าที่ขึงไว้สำหรับฉายหนัง แจ แปลว่า กระชั้น ไม่คลาด ไม่ห่าง แน่น แต่ จอแจ แปลว่า ที่ที่มีคนพลุกพล่าน การซ้อนคำเพื่อเสียงทำให้รูปลักษณะของคำไทยมีมากขึ้น มีคำใช้มากขึ้น

ผะอบ (2532: 39) กล่าวว่า คำซ้อน คือ การนำเอาคำที่มีความหมายคู่กันหรือใกล้เคียงกันมา ซ้อนกันให้กลายเป็นคำอีกคำหนึ่ง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2534: 81) กล่าวว่า คำซ้อน เป็นคำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกัน ทั้งนี้หน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันนั้นจะมีความหมายเหมือนกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน หรืออาจเป็นหน่วยคำที่มีความหมายต่างกันในขณะที่ตรงกันข้าม

ปราณี (2541: 77) กล่าวว่า การซ้อนคำเป็นการนำหน่วยคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกัน หรือ มีความหมายเป็นพวกเดียวกันมาซ้อนกัน คำที่ได้เรียกว่า “คำซ้อน” เช่น เล็กน้อย ใหญ่โต หาบหาม ถากถาง พลัดพราก หมั่นเพียร โอบอุ้ม ฯลฯ การสร้างคำซ้อนมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายความหมายของคำใดคำหนึ่ง ซึ่งคำนั้นอาจเป็นคำไทยหรือคำภาษาต่างประเทศที่ยืมมาใช้ก็ได้ เนื่องจากคำบางคำมีความหมายหลายอย่างถ้าต้องการจะอธิบายว่าคำนั้นหมายความว่าอะไรก็จะหาคำที่มีความหมายคล้ายกันมาซ้อน เช่น คำว่า “สาบ” หมายถึง กลิ่นสาบ เมื่อเอาคำว่าสาบเข้าไปซ้อนก็จะเป็น สาบสาบ

มยุรี (2541: 12 - 18) กล่าวว่า คำซ้อน คือ คำที่มีคำเดียว 2 คำ อันมีความหมายหรือเสียงคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้นแม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก แต่ก็ต้องมีความหมายและที่ใช้ต่างออกไปบ้าง คำซ้อนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย
2. คำซ้อนเพื่อเสียง

คำซ้อนเพื่อความหมาย มีวิธีสร้าง ดังนี้

1. นำคำเดียวที่มีความหมายสมบูรณ์ ที่มีใช้ในภาษามาซ้อนกัน เข้าคู่กัน คำหนึ่งเป็นคำต้น อีกคำหนึ่งเป็นคำท้าย คำต้นกับคำท้ายมีความหมายคล้ายกัน ใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน อาจเป็นคำไทยด้วยกันหรือคำต่างประเทศด้วยกันหรือเป็นคำไทยกับคำต่างประเทศซ้อนกันเข้าก็ได้
2. ซ้อนกันแล้วต้องเกิดความหมายใหม่ ซึ่งอาจไม่เปลี่ยนไปจากความหมายเดิมมากนัก หรืออาจ เปลี่ยนไปเป็นอันมาก แต่ถึงจะเปลี่ยนความหมายหรือไม่เปลี่ยน ความหมายใหม่ย่อมเนื่องกับความหมายเดิมพอเห็นเค้าความหมายได้

ลักษณะของคำซ้อนเพื่อความหมาย

1. ซ้อนแล้วความหมายจะปรากฏอยู่ที่คำต้นหรือคำท้ายตรงตามความหมายนั้นเพียงคำใดคำเดียวอีกคำหนึ่งไม่มีความหมายปรากฏ เช่น

ที่ความหมายปรากฏอยู่ที่คำต้น ได้แก่

ใจคอ (ในความ ใจคอไม่อยู่กับเนื้อกับตัว)

แก้มคาง (ในความ แก้มคางเปื้อนหมด)

ที่ความหมายปรากฏอยู่ที่คำท้าย ได้แก่

หูดตา (ในความ หูดตาแวววาว)

เนื้อตัว (ในความ เนื้อตัวอมเมม)

2. ความหมายของคำซ้อน ปรากฏที่คำใดคำเดียวตรงตามความหมายนั้น ๆ เช่น

ที่ปรากฏที่คำต้น ได้แก่

ผิดชอบ (ในคำ ความรับผิดชอบ)

ที่ปรากฏที่คำท้าย ได้แก่

เท็จจริง (ในคำ ข้อเท็จจริง)

3. ความหมายของคำซ้อนปรากฏอยู่ที่คำทั้งสอง ทั้งคำต้นและคำท้าย เช่น พี่น้อง ควรหมายความว่าพี่และน้องแต่ที่ใช้กันทั่วไปมิได้หมายเพียงเท่านั้น แต่หมายถึงผู้ที่อยู่ในวงศ์วานเดียวกัน เป็นเชื้อสายเดียวกันใครอายุมากนับเป็นพี่ ใครอายุน้อยนับเป็นน้อง ถ้าใช้ว่าพี่น้องต้องเดียวกัน จึงถือเป็นผู้ร่วมบิดามารดาเดียวกัน

4. ความหมายของคำซ้อนปรากฏเด่นอยู่ที่คำใดคำเดียว ส่วนอีกคำหนึ่งถึงจะไม่มี ความหมายปรากฏแต่ก็ช่วยเน้นความหมายยิ่งขึ้น เช่น

เจียบเจียบ เจียบไม่มีความหมาย แต่ช่วยให้คำ เจียบเจียบมีความหมายว่า เจียบ มาก ยิ่งกว่า เจียบ คำเดียวคำเดียว

5. ความหมายของคำซ้อนกับคำเดียวต่างกันไป บางคำอาจถึงกับเปลี่ยนไปเป็นคนละความ ที่ใดควรใช้ คำเดียวกลับไปใช้คำซ้อนหรือกลับกัน คำซ้อนลักษณะนี้ ได้แก่

พร้อม กับ พร้อมเพรียง เช่น เด็กมีความพร้อมที่จะเรียน หมายความว่า ประสาทต่าง ๆ ถึงเวลาจะทำงานได้ครบถ้วนเพราะ พร้อม แปลว่า เวลาเดียวกันครบครัน ฯลฯ หากใช้ว่าเด็กมีความพร้อมเพรียงที่จะเรียน ต้องหมายความว่า มีความร่วมมือกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการเรียน เพราะ พร้อมเพรียง มีความหมายเช่นนั้น

6. คำซ้อนที่คำต้นเป็นคำคำเดียวกันแต่คำท้ายต่างกัน ความหมายย่อมแตกต่างกันไป เช่น

จัดข้อ (ติดชะงักอยู่ ไม่สะดวก) กับ จัดขวาง (ทำให้ไม่สะดวก ไปได้ไม่ตลอด)

7. ความหมายของคำซ้อนขยายกว้างออกไปได้ จำกัดเฉพาะความหมายของคำเดียวสองคำ มาซ้อนกัน ได้แก่

เจ็บไข้ ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงเจ็บเพราะบาดแผลหรือฟกช้ำ และมีอาการความร้อนสูง เพราะพิษไข้ แต่หมายถึงอาการไม่สบาย เพราะสุขภาพไม่ดี

8. ความหมายของคำซ้อนเป็นไปในเชิงอุปมา เช่น

อยู่กิน คือดำเนินชีวิตฉันสามีภรรยา ไม่ได้หมายเพียงอยู่และกิน

อุ่มชู อาศัยความหมายของ อุ่ม คือเลี้ยงดู กับ ชู คือยกย่อง คำนี้จึงหมายความว่า บำรุงเลี้ยงดู และเชิดชูยกย่อง

คำซ้อนเพื่อเสียง การซ้อนคำเพื่อเสียง มุ่งที่เสียงมากกว่าความหมาย คำที่เข้ามาซ้อนกันจึง อาจจะไม่มีความหมายเลย มีวิธีสร้าง ดังนี้

1. นำคำที่เสียงมีที่เกิดระดับเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเข้า

2. ซ้อนกันแล้วจะเกิดความหมายใหม่ ซึ่งโดยมากไม่เนื่องกับความหมายของคำเดี่ยวแต่ละคำแต่ที่มีความหมายเนื่องกันก็มี

ลักษณะของคำซ้อนเพื่อเสียง

1. เสียงของคำที่มาซ้อนกันมีที่เกิดใกล้เคียงกัน ที่ถือว่าเป็นเสียงใกล้เคียงกันนั้น คือ อาจเป็นสระหน้ากับกลาง หรือสระหลังกับกลาง หรือสระกลางด้วยกัน ดังนี้

สระหน้ากับกลาง

อิ + อะ เช่น จริงจ้ง ชิงช้ง

เอะ เอ + อะ อา เช่น เกะกะ เปะปะ เบะบะ ละละ เก้งก้าง

แอะ แอ + อะ อา เช่น แกรกกราก

สระกลางกับกลาง

อี + อะ เช่น จิงช้ง ดิงด้ง กิ่งก้ง ตึกตัก ทึกทัก หึงหัก

เออะ เออ + อะ อา เช่น เงะงะ เทอะทะ เรอระ เซอซ่า เล็กเล็ก เียบยาบ

สระหลังกับกลาง

อุ + อะ อา เช่น คู้ค๊ะ ปูปะ กุกัก รุงรัง ปูปีบ หนุน่าน ชุ่มช่าม รุ่มร่าม

โอะ โอ + อะ อา เช่น โด่งด้ง กะโตกตะตาก โคร่งคร่าง โฝงผาง

เออะ ออ + อะ อา เช่น หมองหมาง

2. เสียงของคำที่มาซ้อนกันมีเสียงที่เกิดระดับเดียวกัน เสียงระดับเดียวกัน คือ เสียงที่เกิดเมื่อโคนลิ้นหรือปลายลิ้นกระดกขึ้นได้ระดับเดียวกัน เสียงสระหน้ากับสระหลังถือว่าอยู่ในระดับเดียวกันคำซ้อนเพื่อเสียงลักษณะนี้มีดังนี้

อุ อุ + อี อี เช่น ดูกดิก ยุ่งย้ง กรุ้มกริม อุบอิบ อู้อี้ บูบี้ จูจี สูสี

โอะ โอ + เอะ เอ เช่น โกงเกก โอนเอน โย่งเย่ง บ้างเบ้าง โอ้อैं โย้เย้ โผเผ

เออะ ออ + แอะ แอ เช่น ง่อกแก็ก จ้องแจ้ง กรอบแกรบ กล่อมแกล่อม อ้อแอ้ งอแง

ร่อแร่ วอเว

ที่เป็นสระผสมก็มี ส่วนมากเป็นสระผสมหน้ากับหลัง ดังนี้

สระหน้ากับหน้า

เอีย + ไอ อาย เช่น เรียไร เรียราย เบียงบ้าย เอียงอาย

ไอ + เอีย เช่น ไกล่เกลีย ไล่เลีย

สระหลังกับหลัง

อ้าว + เอา เช่น ย้าวเข้า มัวเมา

สระหลังกับหน้า

เอา อาว + ไอ อาย เช่น เมามาย ก้าวกาย

อ้าว + เอีย เช่น อ้าวเอีย ย้าวเอีย กลัวเกลีย ตัวมเดียม ป่วนเปียน

3. เสียงของคำที่มาซ้อนกันมีที่เกิดอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวแล้ว คำที่มีตัวสะกด ตัวสะกดคำต้นคำท้ายต่างกันก็มี ดังนี้

สระกลางกับหน้า

อะ + เอีย เช่น พับเพียบ

สระกลางกับกลาง

เอือ + อา เช่น เจือจาน

สระกลางกับหลัง

อะ + อ้าว เช่น ผันผวน

สระหน้ากับกลาง

เอีย + อา เช่น เรียราด ตะเกียกตะกาย

สระหน้ากับหลัง

เอ + ออ เช่น เร็ร้อน

สระหลังกับกลาง

อ้าว + อา เช่น ชั่วช้า ลวนลาม

สระหลังกับหน้า

อ้าว + เอา เช่น รวนเร สรวลเส

เอา + อี เช่น เช้าชื้อ

สระหลังกับหลัง

โอ + เอา เช่น โง่เง่า

จินดา (2542: 154) กล่าวว่า คำซ้อน เป็นคำที่เกิดจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มาประกอบ เข้าด้วยกันโดยที่หน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันนั้น มีความหมายเหมือนกัน หรือ เป็นไปในทำนองเดียวกัน หรืออาจเป็นหน่วยคำที่มีความหมายตรงกันข้าม ดังนี้

1. คำซ้อนที่เกิดจากหน่วยคำที่มีความหมายเหมือนกัน เช่น บ้านเรือน ทุบตี ขัดข้อง คุ้ยคุ้ย คัดสิน
2. คำซ้อนที่เกิดจากหน่วยคำที่มีความหมายเป็นไปในทำนองเดียวกัน เช่น ใจคอ แก้ม คาง ข้าวปลา หูตา หม้อไห ลูกหลาน
3. คำซ้อนที่เกิดจากหน่วยคำที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ผิดชอบ ชั่วดี เท็จจริง ได้เสีย เข้าออก

บรรจบ (2544: 62 – 67) กล่าวว่า คำซ้อน คือ คำที่มีคำเดียว 2 คำ ที่มีความหมายหรือเสียง คล้ายกัน ใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่ เกิดขึ้น แม้ว่าบางคำความหมายจะไม่แปลกไปกว่าความหมายเดิมมากนัก แต่ก็ต้องมีความหมายและ ที่ใช้ต่างออกไปบ้าง คำซ้อน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย คือ การนำคำเดียวที่มีความหมายสมบูรณ์ มีที่ใช้ในภาษามา ซ้อนเข้าคู่กันคำหนึ่งเป็นคำต้น อีกคำหนึ่งเป็นคำท้าย คำต้นกับคำท้ายมีความหมายคล้ายกัน ใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน อาจเป็นคำไทยด้วยกันหรือคำต่างประเทศด้วยกัน หรือเป็น คำไทยกับคำต่างประเทศซ้อนกันก็ได้ และคำที่ซ้อนกันแล้วต้องเกิดความหมายใหม่ ซึ่งอาจไม่ เปลี่ยนไปจากความหมายเดิมมากนัก หรืออาจเปลี่ยนไปมาก แต่ถึงจะเปลี่ยนความหมายหรือไม่ เปลี่ยนอย่างไรก็ตามความหมายใหม่ย่อมเนื่องกับความหมายเดิม พอให้เห็นเค้าความหมายได้

2. คำซ้อนเพื่อเสียง มุ่งที่เสียงมากกว่าความหมาย คำที่มาซ้อนกันจึงอาจจะไม่มีความหมาย เลย เช่น โล กับ เล หรือมีความหมายเพียงคำใดคำเดียว เช่น มอมกับแมม มอม มีความหมาย แต่ แมม ไม่มีความหมายบางทีแต่ละคำมีความหมาย แต่ความหมายไม่เนื่องกับความหมายใหม่เลย เช่น งอแง งอ มีความหมายว่า คด โกง แต่ แง หมายถึงเสียงร้องของเด็ก ส่วนงอแงหมายความว่า ไม่ สู้เอาใจยาก วิธีการสร้างคำซ้อนเพื่อเสียง จึงต่างจากคำซ้อนเพื่อความหมาย โดยจะนำคำที่เสียงมีที่ เกิดระดับเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันซ้อนกันเข้า เมื่อซ้อนแล้วจะเกิดความหมายใหม่ ซึ่งโดยมากไม่ เนื่องกัน ความหมายของคำเดี่ยวแต่ละคำ แต่ที่มีความหมายเนื่องกันก็มี

รัชนีญา (2546: 129 – 130) กล่าวว่า คำซ้อน คือ การใช้คำที่นำคำเดียว 2 คำมาประกอบกันเป็นคำที่มีความหมายใหม่ โดยคำที่นำมาซ้อนกันนั้นอาจมีความหมายเหมือนหรือใกล้เคียงกันได้ ซึ่งคำซ้อนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย คือ การนำคำ 2 คำมาซ้อนกันเพื่อช่วยให้เกิดคำใหม่ที่มี

ความหมาย กระชับ และชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น

หลีกเลี่ยง	หมายถึง	ไปให้พ้นสิ่งกีดขวางหรือไม่ให้กีดเกาะ
เลี่ยง	หมายถึง	ไปอีกทางหนึ่งไม่ให้พบ
หลีกเลี่ยง	หมายถึง	ทำให้คนไม่ต้องประสบ

2. คำซ้อนเพื่อเสียง คือ การนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปซึ่งมีหลายพยางค์ที่พยางค์มีเพียงสัมผัส

กัน จะมีมาซ้อนกัน ความหมายของคำซ้อนเพื่อเพียงว่าจะมีหลายคำหรือมีหลายพยางค์ แต่ความหมายของคำจะปรากฏที่คำต้นหรือคำท้ายคำใดคำหนึ่ง โดยอีกคำที่ไม่ปรากฏความหมายจะช่วยเน้นความหมายมากยิ่งขึ้นหรือความหมายใหม่ที่ได้จะมีความต่อเนื่องกัน เช่น

รู้เห็น	หมายถึง	รู้และเห็น
เป็นใจ	หมายถึง	แอบช่วย
รู้เห็นเป็นใจ	หมายถึง	รู้และช่วยเหลือ

สุนันท์ (2546: 32) กล่าวถึงความหมายของคำซ้อน สรุปได้ว่า คำซ้อน คือ การนำคำสองคำที่อาจใช้ในภาษาถิ่นคนละถิ่น หรือใช้ต่างเวลาถิ่นแต่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน หรือมีความหมายตรงข้ามกันมาซ้อนกัน เพื่อให้กลายเป็นคำอีกคำหนึ่งที่มีความหมายกว้างขึ้น เช่น บ้านเรือน เช็ดหลาบ ชั่วดี แท้จริง เป็นต้น

คำซ้ำ

อนันต์ และเนาวรัตน์ (2524: 81 – 84) กล่าวว่า คำซ้ำ เป็นวิธีการสร้างคำในภาษาไทยอย่างหนึ่ง ด้วยการออกเสียงของ คำนั้นซ้ำกัน เพื่อให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปตามความ

ต้องการของผู้ใช้ ในภาษาไทยมี คำซ้ำอยู่เป็นจำนวนมาก แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ คำซ้ำทั้งคำ กับ คำซ้ำบางส่วน

1. คำซ้ำทั้งคำ ได้แก่ คำซ้ำที่ออกเสียงคำนั้นซ้ำกันหมดทุกพยางค์ อาจจะซ้ำกัน 2 ครั้ง หรือมากกว่าก็ได้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการใช้คำซ้ำหลายประการ ดังนี้

1.1 ซ้ำคำเพื่อให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปเป็นพหูพจน์ บอกจำนวนมากกว่าหนึ่ง เช่น

เด็ก ๆ ชอบเล่นกีฬา
เขามีเงินเป็นล้าน ๆ
เราคอยเธอเป็นชั่วโมง ๆ

1.2 ซ้ำคำเพื่อเน้นความหมายของคำให้ชัดเจนมีน้ำหนักยิ่งขึ้นอาจจะเปลี่ยนเสียง ธรรมชาติ เสียงสัตว์ หรือ ลักษณะอาการต่าง ๆ ก็ได้ เช่น

ปลาตัวใหญ่ ๆ
เปิดร้องก๊าก ๆ
เดินให้ดี ๆ
น้ำไหลจ๊อก ๆ

หรือจะใช้ความหมายของคำนั้นชัดเจนมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นอีก โดยการเปลี่ยนเสียงคำหน้า ให้เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรีมีเสียงสูงกว่าคำหลัง เช่น ดีดี บ้างบาง ล้อหล่อ

และบางกรณีอาจซ้ำถึง 3 คำ เพื่อแสดงความหมายของคำมากที่สุดด้วยการเปลี่ยนเสียง ของคำกลางให้เป็นวรรณยุกต์ตรี มีเสียงสูงกว่าคำหน้าและคำหลัง เช่น ดูดูดู รอร้อร่อ ดีดีดี

1.3 ซ้ำคำเพื่อแยกความหมายออกเป็นสัดส่วนกัน เช่น

เดินเป็นแถว ๆ
หันเป็นชั้น ๆ

ไต่เป็นชุด ๆ

1.4 ซ้ำคำเพื่อบอกความหมายเป็นเชิงคาดคะเน หรือประมาณไม่แน่นอน เช่น

พบกันคำ ๆ

ไปโรงเรียนเช้า ๆ

อยู่ข้าง ๆ บ้าน

จะไปเร็ว ๆ นี้

1.5 ซ้ำคำเพื่อให้เกิดความหมายใหม่ อาจจะซ้ำคำเดียวหรือมากกว่าก็ได้ เช่น

ลวก ๆ = รีบร้อน

ไป ๆ มา ๆ = ในที่สุด

พื้น ๆ = ธรรมดา

กล้วย ๆ หมู ๆ = ง่าย สะดวก

1.6 ซ้ำคำเพื่อความไพเราะในการออกเสียง ด้วยวิธีกร่อนคำหน้าเป็นเสียงสระอะ เช่น

ระริก กร่อนมาจาก ริก ๆ

ละล่ำ กร่อนมาจาก ล่ำ ๆ

จะแจ้ง กร่อนมาจาก แจ้ง ๆ

วะวบ กร่อนมาจาก ววบ ๆ

2. คำซ้ำบางส่วน ได้แก่ คำซ้ำที่ออกเสียงซ้ำกันไปหมดทุกพยางค์ของคำ อาจจะซ้ำเฉพาะเสียง พยัญชนะ สระ หรือตัวสะกด อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ มีลักษณะสำคัญหลายประการ คือ

2.1 คำซ้ำที่เกิดจากการผลัดกันของเสียง (Dissimilation) เพื่อช่วยการออกเสียงสะดวก เป็นสำคัญ ในภาษาไทยมีคำซ้ำประเภทนี้เป็นจำนวนมาก เช่น มอมแมม โคลงเคลง ง่อนแง่น ออกแอด โซเซ ง่อนแง่น จุ่มจุ่ม ฯลฯ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2529: 21) กล่าวว่า คำซ้ำ คือ คำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง คำคำเดียวกันอาจจะเป็นคำนาม สรรพนาม กริยา หรือวิเศษณ์ก็ได้มาซ้ำกันเข้า เช่น นื่อง ๆ

รวย ๆ เมา ๆ เธอ ๆ หรือนำคำที่ซ้ำกันมาซ้อนกัน เช่น พี่ ๆ น้อง ๆ เธอ ๆ ท่าน ๆ ฯลฯ เมื่อซ้ำคำแล้วอาจมีความหมายเดิมตามความหมายของคำเดียว ๆ แต่อาจจะเน้นหรือไม่เน้นต่างกัน หรือบางทีความหมายต่างจากกันไปกับคำเดียวเพียงคำเดียว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2534: 85) กล่าวว่า คำซ้ำ ได้แก่ คำที่เกิดจากการออกเสียงหน่วยคำเดียวกัน 2 ครั้ง เมื่อกล่าวซ้ำแล้วความหมายของคำอาจเน้นหนักหรือเบาลงต่างไปจากความหมายของคำเดิม คำเดียวซึ่งในการเขียนคำซ้ำในภาษาไทยติดเครื่องหมายที่เรียกว่าไม้ยมก ๕ ใช้เขียนแทนคำซ้ำคำหลัง เช่น

เด็กเด็ก	เขียนเป็น	เด็ก ๆ
ทั่วทั่วไป	เขียนเป็น	ทั่ว ๆ ไป

วัชรภรณ์ (2535: 115) กล่าวว่า คำซ้ำ หมายถึง การนำคำหรือวลีที่มีตัวสะกด และมีความหมายเหมือนกัน เขียนเหมือนกันมาเรียงติดกันหรือมีคำอื่นคั่น อาจซ้ำคำในวรรคเดียวกันหรือต่างวรรคก็ได้ การซ้ำคำเป็นการย้ำความให้ข้อความมีความหมายหนักแน่นขึ้น และช่วยให้ข้อความสละสลวยเพราะพริ้งยิ่งขึ้น

ปราณี (2541: 77) กล่าวว่า การซ้ำคำ เป็นการหาหน่วยคำเดิมมากล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่ง คำชนิดนี้เรียกว่า “คำซ้ำ” เช่น แวบ ๆ วาบ ๆ คิก ๆ เหมาะ ๆ คำซ้ำนี้บางคำใช้คำซ้อนแทนได้ โดยความหมายไม่เปลี่ยน เช่น แวบ ๆ เป็นแวบวาบ คิก ๆ เป็นคิกคัก เหมาะ ๆ เป็นเหมาะเจาะ

มยุรี (2541: 21 – 24) กล่าวว่า คำซ้ำ คือ คำคำเดียวกันมากล่าว 2 ครั้ง จะมีความหมายเน้นหนักหรือบางที่ต่างกันไปกับคำเดียวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นการสร้างคำใหม่มีความหมายใหม่ทำนองเดียวกับคำซ้อน ต่างกันก็แต่เพียงคำซ้ำใช้คำเดียวกันซ้อนกันเท่านั้น และเพื่อให้รู้ว่าคำที่กล่าว 2 ครั้งนั้นเป็นคำซ้ำไม่ใช่คำเดียว ๆ เรียงกัน จึงต้องติดเครื่องหมายกำกับไว้ในภาษาไทย ใช้ไม้ยมกแทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น

ลักษณะของคำซ้ำ

1. คำซ้ำที่ซ้ำคำนาม แสดงพหูพจน์ บอกว่านามนั้นมีจำนวนมากกว่าหนึ่ง ได้แก่ เด็ก ๆ หนู ๆ สาว ๆ เช่น

เห็นเด็ก ๆ เล่นอยู่ในสนาม

มีแต่หนู ๆ สาว ๆ เดินไปเดินมา

2. คำซ้ำที่ซ้ำขยายนาม แสดงพหูพจน์ก็มี เน้นลักษณะก็มี เช่น

ฉันให้เสื้อดี ๆ เขาไป

เสื้อตัวนี้ยังดี ๆ อยู่

มีแต่ปลาเป็น ๆ

3. คำซ้ำที่ซ้ำคำขยาย นาม หรือสรรพนาม แสดงความไม่เจาะจง หากพูดคำเดียวคำเดียว ย่อมเป็นการยืนยันเจาะจงแน่นอนลงไป เช่น มะม่วงลูกเล็ก แสดงว่า เล็ก แน่ไม่เป็นอย่างอื่น แต่ถ้าหากใช้คำซ้ำ ว่าลูกเล็ก ๆ แสดงว่าอาจจะไม่เล็กทั้งหมด มีเล็กบ้างใหญ่บ้าง แต่ส่วนมากเห็นแต่ลูกเล็ก ๆ

4. คำซ้ำที่ซ้ำคำนามหรือคำบอกจำนวนนับ จะแยกความหมายออกเป็นส่วน ๆ เมื่อมีคำเป็นมาข้างหน้า ถ้าใช้คำเดียวก็เป็นเพียงจำนวนครั้งเดียว แต่ถ้าใช้คำซ้ำ นอกจากจะว่าจำนวนนั้นมีมากกว่าหนึ่งแล้วยังแยกออกไปเป็นทีละหนึ่ง ๆ อีกด้วย เช่น

ซังเป็นกิโล ๆ (ซังทีละกิโล และมีมากกว่ากิโลหนึ่ง)

แตกเป็นเสี่ยง ๆ (แตกออกหลายชิ้น แต่ละชิ้นกระจัดกระจายกันไป)

5. คำซ้ำที่ซ้ำคำบุรพบท หรือคำขยาย ใช้ขยายกริยาบอกความแน่นเมื่อเป็นคำสั่ง เช่น

ที่ซ้ำคำบุรพบท ได้แก่ เขียนกลาง ๆ, นั่งใน ๆ

ที่ซ้ำคำขยาย ได้แก่ เขียนดี ๆ, พุดดัง ๆ

6. คำซ้ำที่ซ้ำจากคำซ้ำ 2 คู่ ใช้เป็นคำขยายบอกความแน่น เช่น ออด ๆ แอด ๆ แสดงว่าป่วย
ให้เสมอยิ่งกว่า ออดแอด งอก ๆ แงก ๆ ดูจะไม่มั่นคงยิ่งกว่า งอกแงก

7. คำซ้ำที่ซ้ำคำซ้อน 2 คู่ มีความหมายต่างออกไปไม่เนื่องกับความหมายเดิม ใช้เป็นคำ
ขยาย เช่น

ไป ๆ มา ๆ มาลงที่ฉันคนเดียว ไป ๆ มา ๆ หมายความว่า ในที่สุด
ดี ๆ ชั่ว ๆ ก็ลูกของเรา ดี ๆ ชั่ว ๆ หมายความว่า อย่างไรก็ตาม

8. คำซ้ำที่ซ้ำคำนามก็มี คำกริยา หรือคำกริยาก็มี ความหมายต่างออกไป ไม่เนื่องกับ
ความหมายเดิม ใช้เป็นคำขยาย เช่น

ที่ซ้ำคำนาม ได้แก่ พัน ๆ (ธรรมดา)

ที่ซ้ำคำกริยา ได้แก่ ส่ง ๆ (พอพ้นตัว)

ที่ซ้ำคำขยาย ได้แก่ ดี ๆ (ปรกติ เช่น อยู่ดี ๆ ก็มีคนมาว่า)

จินดา (2542: 159) กล่าวว่า คำซ้ำ (Reduplication) หมายถึง คำที่เกิดจากการนำหน่วยคำมา
ออกเสียงซ้ำคำเดิมเป็น 2 ครั้งขึ้นไปแล้วทำให้ความหมายต่างไปจากคำเดิม ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2
ประเภท คือ

1. คำซ้ำประเภทคงรูปที่ซ้ำ เช่น คำ ๆ ดี ๆ ไคร ๆ เงียบ ๆ เด็ก ๆ คิด ๆ
2. คำซ้ำประเภทเปลี่ยนเสียง เช่น กินแกล้น ผีเผอ คำดำ ดีดี อหองอาหาร อาหารอาเหิน

บรรจบ (2544: 70) กล่าวว่า คำซ้ำ คือ คำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมาย
เน้นหนัก หรือบางที่ต่างกันไปเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่ทำนอง
เดียวกับคำซ้อนต่างกันก็แต่เพียงคำซ้ำ ใช้คำคำเดียวกันซ้อนกันเท่านั้น และเพื่อให้รู้ว่าคำกล่าว 2
ครั้งนั้นเป็นคำซ้ำ ไม่ใช่คำเดียว ๆ เรียงกัน จึงต้องคิดเครื่องหมายกำกับไว้ ในภาษาไทยใช้ไม้ยมก
แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น

ธวัช (2545: 38) กล่าวว่า คำซ้ำ คือ การออกเสียงคำมูลซ้ำกัน 2 ครั้งขึ้นไป คำซ้ำนี้สร้างขึ้น
เพื่อเน้นความหมายของคำ และบางครั้งยังมีความหมายต่างไปจากคำมูลด้วย

คำประสม

วันเพ็ญ (2539: 48) กล่าวว่า คำประสมเกิดจากการนำคำมูลตั้งแต่สองคำขึ้นไปนำมาประสมกันทำให้เกิดคำและมีความหมายใหม่ หรือมีความหมายคงเดิมอยู่บ้าง คำประสมนี้มักจะเป็นคำนามหรือคำกริยา คำมูลนี้จะประสมกับคำไทยด้วยกันหรือกับต่างประเทศก็ได้ เช่น

ไทย + บาลี	=	พลเมือง	ราชวัง	หลักฐาน
ไทย + สันสกฤต	=	สร้างสรรค์	สถานที่	ทุนทรัพย์
ไทย + จีน	=	เย็นเจี๊ยบ	เก่งจีน	ฝ่าผวย

คำประสมแบ่งออกได้ ดังนี้

1. คำประสมที่มีความหมายเหมือนเดิม เช่น ใจหาย ดีใจ จดจำ
2. คำประสมที่มีความหมายใหม่ เช่น ลูกสะกั๊ ลูกเขย เท้าไฟ ลูกเสือ
3. คำประสมที่นำคำเหมือนกันหรือความหมายเหมือนกันมาประสมกัน เช่น ตะต้อง ตัดสิน เล็กน้อย
4. คำประสมที่สร้างมาจากคำสมาสในภาษาบาลีและสันสกฤต เช่น กลเม็ด ทุนทรัพย์ ผลไม้
5. คำประสมที่ย่อมาจากข้อความที่มีความยาว เช่น

ชาวไร่	=	ผู้ชำนาญการทำไร่
หมอตู	=	ผู้ทำนายโชคชะตา
รถยนต์	=	รถที่ใช้เครื่องยนต์

มยุรี (2541: 25) กล่าวว่า คำประสม คือ คำที่มีคำ 2 คำหรือมากกว่านั้นมาประสมกันเข้าเป็นคำใหม่อีกคำหนึ่ง คำที่ประสมกันเข้าเป็นคำใหม่นี้ แต่ละคำไม่ได้มีความหมายคล้ายกันอย่างคำซ้อน ความหมายสำคัญอยู่ที่คำต้น ส่วนคำตามมาเป็นส่วนขยาย เจตนาในการสร้างคำประสมก็เป็นเช่นเดียวกับคำซ้อน คือให้ได้มีความหมายใหม่ใช้ในภาษา

1. นำคำที่มีความหมายสมบูรณ์มีที่ใช้ในภาษา 2 คำหรือมากกว่านั้นประสมกันเข้า ให้คำต้นเป็นคำตัวตั้งมีความหมายสำคัญ คำอื่นนอกจากนั้นซึ่งอาจถือเป็นคำขยายก็ได้ ช่วยขยายความ เพื่อบอกลักษณะทั้งลักษณะใหญ่และลักษณะย่อย

2. คำที่ประสมแล้วจะมีความหมายใหม่ ต้องการให้หมายถึงอะไรเป็นชื่อของอะไร ก็กำหนดคำตัวตั้งตามนั้น ถ้าต้องการบอกรายละเอียดว่าลักษณะเป็นอย่างไร ประโยชน์ใช้สอยอย่างไร หรืออื่น ๆ ก็กำหนดคำขยายที่ตามมาให้ได้ความตามต้องการ บางทีต้องอาศัยการย่อความอันยืดยวลงไว้ในคำเพียง 2-3 คำ หรือ บางทีในคำเพียงคำเดียว

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 249) กล่าวว่า คำประสมเป็นคำที่เกิดจากการนำคำมูลที่เกิดอิสระได้ตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประสมกันแล้วกลายเป็นคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ขึ้นมาอีกคำหนึ่ง เช่น ลูกเสือ ลูกน้ำ แยกยาม เครื่องใน ไฟฟ้า

คำขยาย

พระยาอุปทิศศิลปสาร (2545: 87) กล่าวว่า คำวิเศษณ์ คือคำจำพวกที่ใช้ประกอบคำอื่นให้มีเนื้อความ แปลกออกไป ได้แก่ คำว่า ดี ชั่ว ขาว ดำ สูง เร็ว ช้า เป็นต้น สำหรับประกอบคำอื่น คือ ประกอบนาม เช่น ม้าเร็ว ประกอบสรรพนาม เช่น ใครบ้าง ประกอบกริยา เช่น เดินช้า ประกอบวิเศษณ์ด้วยกัน เช่น เร็วมาก อีกทั้ง ยังใช้เป็นคำขยายคำที่อยู่ข้างหน้าให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

คำที่มีความหมายแฝง

วรรณ (2524: 2) กล่าวว่า ความหมายแฝง เป็นความหมายย่อยที่เร้นอยู่ในความหมายใหญ่ หรือความหมายตามปกติของคำ เพื่อบอกลักษณะหรือรายละเอียดบางอย่างของความหมายใหญ่อีกชั้นหนึ่ง ความหมายแฝงจึงเป็นความหมายเงา ๆ ถ้าไม่พิจารณาให้ดีจะมองไม่เห็น ความหมายแฝงมักปรากฏในคำกริยาและคำขยาย เช่น

ขึ้น บอกให้รู้ว่าต้องเคลื่อนจากต่ำไปหาสูง ใช้คำขยายคำอื่นก็ได้เป็น ยกขึ้น ตั้งขึ้น ใต้ขึ้น ฯลฯ

ลง บอกให้รู้ว่าต้องเคลื่อนจากสูงไปต่ำ ใช้ขยายคำอื่นเป็น ยกลง วางลง เอนอนลง ฯลฯ

อรรถพ (2542: 76) กล่าวว่า ความหมายนัยประหวัด ได้แก่ ถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงรูปคำ กล่าวคือ ใช้คำอย่างหนึ่งแต่ไม่ได้มุ่งที่จะให้หมายความตามนั้น ผู้ส่งสารจะมุ่งแฝงความหมายอย่างอื่น และมุ่งให้เข้าใจตามความหมายที่แฝงนั้น บางทีอาจมุ่งให้ตีความตามความหมายแฝงเพียงอย่างเดียว หรืออาจมุ่งให้ตีความได้ทั้งความหมายตรงและความหมายแฝง การจะตีความเพื่อเข้าใจความหมายนัยประหวัดที่ผู้ส่งสารแฝงไว้ได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทางภาษา ซึ่งนำมาใช้ตีความของผู้รับสารเป็นสำคัญ การสื่อสารวิธีนี้นับได้ว่าเป็นการใช้ภาษาในระดับสูง อันเป็นศิลปะในการใช้ภาษา แต่เป็นศิลปะภาษาในระดับที่ผู้สื่อสารทั่วไปควรเข้าใจ ไม่เฉพาะแต่เพียงนักภาษาเท่านั้น การเลือกใช้คำที่มีความหมายนัยประหวัดในการสื่อสารนี้ มุ่งเพื่อปกปิดความเสี่ยง อารมณ์ หรือความรู้สึกของผู้ส่งสารเป็นประการสำคัญและบางครั้งมีจุดประสงค์ต่างกัน เช่น

- เพื่อเปรียบเทียบให้เกิดภาพพจน์ชัดเจน
- เพื่อหลีกเลี่ยงการกล่าวตรง อันอาจทำให้ผู้รับสารรู้สึกระคายหู
- เพื่อหลีกเลี่ยงการกล่าวตรง อันอาจทำให้ตนได้รับอันตรายหรือความเดือดร้อน
- เพื่อหลีกเลี่ยงการกล่าวตรง ๆ อันเนื่องมาจากความอายในเรื่องหยาบคาย เรื่องเพศหรือเรื่องที่ถือว่าไม่สมควรตามธรรมเนียมไทย เช่น คำว่า เหน็บแนม ประชดประชัน

สุนันท์ (2546: 171 – 173) ได้ให้ความหมายของคำที่มีความหมายแฝงไว้ว่า ความหมายแฝงหรือความหมายโดยนัย เป็นความหมายอีกความหมายหนึ่งนอกเหนือจากความหมายตรงหรือความหมายประจำคำ เช่น คำว่า เสือ มีความหมายแฝงว่า “ดุร้าย” ความหมายแฝงนี้น่าจะเกิดจากการนำความหมายตรงที่บอกคุณสมบัตินี้ของเสือนั้นว่า “ที่เป็นสัตว์กินเนื้อ หากินเวลากลางคืน” มาตีความเป็นความหมายแฝงนั่นเอง

การใช้ความหมายแฝงในภาษาไทยมักปรากฏในข้อความประเภทต่าง ๆ กัน เช่น

1. ข้อความที่เป็นสำนวนไทย เช่น

เอาน้ำเย็นเข้าลูบ	มีความหมายแฝงว่า	ใช้คำพูดอ่อนหวานหวานล่อม
หมุนไปไถ่มา	มีความหมายแฝงว่า	การถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน
เงยหน้าอ้าปาก	มีความหมายแฝงว่า	มีฐานะดีขึ้นกว่าเดิม

มะกอกสามตะกร้าปาไม่ถูก มีความหมายแฝงว่า คนกลับกลอก

2. ข้อความที่เป็นภาพพจน์ (figure of speech) ชนิดต่าง ๆ เช่น

2.1 การใช้ความหมายแฝงลักษณะอุปลักษณ์ การใช้ความหมายแฝงลักษณะนี้เป็นการนำความหมายที่เป็นลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการเปรียบกล่าวแทนที่ โดยอาจเป็นความหมายแฝงที่แสดงสภาพ พฤติกรรม ความรู้สึก ทศนคติ เช่น

กีฬาเป็นยาวิเศษ

คำว่า **กีฬา** มีความหมายประจำคำตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ว่ากิจกรรมหรือการเล่นเพื่อความสนุกเพลิดเพลินเพื่อเป็นการบำรุงแรง หรือเพื่อพักผ่อนคลายความเคร่งเครียด ทางจิต คำว่า **กีฬา** ในที่นี้ ไม่ได้เป็น ยาวิเศษจริง ๆ และคำว่ายาวิเศษในข้อความดังกล่าวก็ไม่ได้หมายถึง ยาวิเศษ แต่อย่างใด ความหมายที่แท้จริงคือ กีฬามีคุณสมบัติเด่นคือ ช่วยทำให้ร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยต่าง ๆ จึงนำคุณสมบัติเด่นนี้มาเป็นความหมายแฝงว่า การเล่นกีฬาหรือการออกกำลังกายนั้นมีส่วนช่วยทำให้ร่างกายของเราแข็งแรงได้ เหมือนกับได้กินยาวิเศษที่ทำให้ร่างกายแข็งแรงนั่นเอง

เขาเป็นมือขวาของผู้อำนวยการที่เดียวนะ

คำว่า **มือ** มีความหมายประจำคำตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ว่าอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายอยู่ต่อแขน สำหรับจับ คำว่า **มือขวา** จึงมีความหมายตรงว่า อวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายอยู่ต่อแขนด้านขวา และมีคุณสมบัติเด่นคือ มักเป็นด้านที่ทำงานหนัก คล่องแคล่ว

คำว่า **มือขวา** ในที่นี้ จึงใช้ในความหมายแฝงว่า ผู้ที่ทำงานแทนเราได้อย่างคล่องแคล่วว่องไวจนเป็นที่น่าพอใจ

2.2 การใช้ความหมายแฝงลักษณะอนุนามนัย การใช้ความหมายแฝงชนิดนี้ หมายถึงการใช้คุณสมบัติเด่น ๆ ส่วนหนึ่งของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อแทนความหมายทั้งหมด เช่น

ขบวนชั้นหมาก มาแล้ว

ขบวนชั้นหมาก ในที่นี้มีความหมายแฝงถึงการแต่งงาน และเป็นขั้นตอนหนึ่งในหลายขั้นตอนของการจัดพิธีแต่งงานตามแบบวัฒนธรรมไทย กล่าวคือการแต่งงานนั้นฝ่ายชายต้องจัดขบวนสินสอด ทองหมั้นที่ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ที่มีชื่อเป็นมงคล ยกขบวนให้ร้องร่ำเร่ไปยังบ้านฝ่ายหญิง

2.3 การใช้ความหมายแฝงลักษณะอนิมานัย การใช้ความหมายแฝงชนิดนี้หมายถึงการใช้ชื่อเรียกรวม ๆ เพื่อแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ เช่น

เด็กเอ๋ยเด็กน้อย ความรู้เรายังด้อยเร่งศึกษา

เด็กน้อย ในที่นี้มีความหมายแฝงถึง เด็กวัยเรียนทุกคน ไม่ได้หมายถึงเด็กคนใดคนหนึ่ง เด็กวัยเรียนทุกคนนี้คือเยาวชนของชาติ

2.4 การใช้ความหมายแฝงลักษณะอติพจน์ การใช้ความหมายแฝงชนิดนี้ หมายถึงการทำให้เกิดความหมายที่เน้นว่ามากหรือน้อย โดยใช้ข้อความที่ดูเหมือนเกินความเป็นจริง เช่น

ฉันคิดถึงเธอทุกลมหายใจ

ในที่นี้หมายถึง คิดถึงมาก คิดถึงตลอดเวลาทุกลมหายใจเข้าออก

2.5 การใช้ความหมายแฝงลักษณะอรรถวิภาษ การใช้ความหมายแฝงชนิดนี้ หมายถึงการนำข้อความที่ตรงกันข้ามกันหรือขัดแย้งกันมาตีความให้เข้ากันอย่างกลมกลืน เช่น

ยิ่งรีบยิ่งช้า หมายถึง กระทำสิ่งใดอย่างรีบร้อนจนขาดความรอบคอบ ทำให้เสียเวลา ต้องเริ่มทำใหม่จึงเสร็จช้า

การใช้โวหารภาพพจน์

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้โวหารภาพพจน์พบว่า มีผู้ให้ความรู้เรื่องการใช้โวหารภาพพจน์ไว้ ดังนี้

เปลื้อง (2512: 75) กล่าวว่า ภาพพจน์คือโวหารนั่นเอง บางทีเขาก็เรียกว่า figures of rhetoric คือ โวหารลักษณะ หมายถึง การพูด (หรือเขียน) อย่างเทียบเคียง โดยมุ่งหมายให้การกล่าวดังนั้นมีรส น่าฟังหรือสะอึกใจยิ่งขึ้น

ผะอับ (2521: 78 – 82) กล่าวถึงภาพพจน์ว่าเป็นการใช้ภาษาให้เกิดความเด่นชัด และเกิดความประทับใจ ทั้งนี้ได้กล่าวถึงลักษณะการใช้ภาษาที่แสดงภาพพจน์ไว้ดังนี้

1. การใช้ความตรงกันข้าม ตามธรรมดาความตรงกันข้ามจะทำให้เกิดภาพชัดเจน แม้แต่ในมโนทัศน์ก็ยังต้องมีเส้นขาวดำ ถ้าต้องการปรับให้ภาพชัดก็ต้องปรับความตรงข้าม (contrast) การเขียนก็เหมือนการแสดงภาพ ฉะนั้นถ้าใช้ความตรงข้ามจะช่วยให้ภาพในความนึกคิดชัดเจนขึ้น เช่น

“ความรักทำให้ความขี้ริ้วกลับเป็นความงาม ความโง่กลับเป็นความฉลาด ความแก่กลับเป็นความหนุ่ม บาบกลับเป็นบุญ ความซึมเศร้ากลับเป็นความแจ่มขึ้น ใจแคบกลับเป็นใจกว้าง ความรักเป็นไอศถ้อยเอกซึกให้ความตรงข้ามมาลงรอยเดียวกัน”

(นิทานเวตาล ของ น.ม.ส.)

2. การใช้ความเปรียบ ตามธรรมดาเราจะเห็นอะไรได้ชัดเจน ถ้ามีการเปรียบเทียบกับสิ่งที่คุ้นเคยหรือรู้จักมาก่อนการใช้ประโยคเปรียบเทียบจะทำให้ความชัดเจนขึ้น แม้ในวรรณกรรมที่เป็นร้อยกรองก็ใช้การเปรียบเทียบมาก การเปรียบเทียบนี้ถ้าใช้สำนวนให้เห็นภาพชัดเจนก็ยิ่งทำให้เกิดความซาบซึ้ง เช่น

“เจ้าพุดจาใช้ถ้อยคำวนเวียน เหมือนลูกหมาไล่กัดหางตัวเอง”

(จดหมายจางวางหรั ของ น.ม.ส.)

3. การเปรียบโดยนัย แทนที่จะใช้คำตรง ๆ แต่ใช้คำที่มีความหมายไว้คิดทำให้เกิดความคิดนี้กลึกลงกว่าธรรมดา เช่น

“เราทั้งหลายควรลืมหืมตาของเรา และพิจารณาคู่อริโคลนต่าง ๆ ซึ่งติดอยู่กับล้อ ระหว่างความเจริญของเรา”

(โคลนติดล้อ ของ อัสวพาหุ)

4. การใช้ถ้อยคำที่มีการเล่นเสียงเล่นจังหวะ การเล่นเสียงของคำทำให้เกิดอารมณ์ได้ง่าย เช่น

“วันนี้ท้องฟ้างาม มีเมฆสีขาวและสีแดง ต้องแสงพระอาทิตย์”

(พระราชนิพนธ์ ไกลบ้าน ร.5)

5. การใช้ประโยคที่ตั้งเป็นปัญหา การตั้งปัญหาทำให้เกิดความคิด เพราะฉะนั้นการใช้ประโยคที่เป็นปัญหา จะเป็นการกระตุ้นเตือนให้ผู้อื่นได้เกิดความคิด เช่น

“การที่เรายอมหลับตายอมเชื่อข้อความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ โดยมิได้พิจารณาความมุ่งหมาย และปรารถนาแห่งผู้แต่งเสียก่อนนั้นจะไม่เป็นการดูหมิ่นสติปัญญาของเราเองอยู่หรือไม่?”

(จากโคลนติดล้อบทที่ 3 “การบูชาหนังสือจนเกินเหตุ”)

6. การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีในตัวตน มีกิริยาอาการเช่นสิ่งที่มีตัวตนเท่ากับเป็นการปลูกสิ่งไม่มีชีวิตให้มีชีวิตขึ้น ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพได้ชัดเจน เช่น

“เขาวัวหิวแล้วกินหวาน ๆ ยิ่งหิวมาก เขากินขนมเสียก่อนจึงกินข้าวก็มี ในกำลัสนึกหิวอยู่นั่นเอง ข้าวกับแกงเผ็ดก็ไหลขึ้นมาในนัยน์ตาที่หลับ ๆ ประเดี๋ยวไข่เจียวจิ้มน้ำพริก ประเดี๋ยวทอดมันกุ้ง ปลาแห้งผัด อะไรพากันมาลือหลอกเสียใหม่ลืมหืมตาไม่ได้ต้องลืม ลืมก็แลเห็น แกงเทโพหลอกได้ทั้งกำลัสนั่น ๆ เช่นนั้น จนชั้นยำแดงกวาก็พลอยกำริบ ดีแต่ปลาร้า ขนมน้ำยาหรือน้ำพริกสงสารไม่ยกมาหลอก มีแต่เจ้ากะปิตัวมาเมียงอยู่ใกล้ ๆ เห็นจะไม่ได้การสู้มันไม่ไหว”

(จากพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 เรื่อง “ไกลบ้าน”)

ตอนบันทึกความหิวเมื่อประทับในเรือตอนใกล้ประเทศพม่า (ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน)

7. การใช้ข้อความเกินความเป็นจริง บางทีก็เป็นทีสບອາຣມ໌ และทำให้เกิดความรู้สึก
ลึกซึ้ง เช่น

“หากผู้ใดได้เห็นมันเหยียบย่ำไปบนดอกอโศก ซึ่งจมหายอยู่ใต้ผืนอันโสมมของมัน
ข้าพเจ้ารู้สึกปวดร้าวคล้ายกับมันเหยียบย่ำกลางหัวใจ”

(วาสิฎฐี ของ เสถียรโกเศศ และ นาคะประทีป)

8. การใช้คำที่ได้จากเสียงธรรมชาติ คำที่เลียนเสียงธรรมชาติเป็นสื่อให้เกิดภาพเกิด
ความรู้สึก เช่น

“พอลมพัดกิ่งมะพร้าวระหลังคาคังแกรกรากฟิงแล้วน่ากลัว”

9. การโยงความคิดจากสิ่งหนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง เช่น

“ปากกามีอำนาจมากกว่าดาบ”

10. การเขียนเรื่องสมมุติเปรียบเทียบ คือ การสมมุติเรื่องขึ้นโดยอาศัยความคล้ายคลึง เช่น
นิทานนิยายต่าง ๆ บทละคร เป็นต้น

จากลักษณะภาพพจน์ข้างต้น สรุปได้ว่า ฝอบ (2521: 78 - 82) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ 10
ประเภท ได้แก่ การใช้ความตรงกันข้าม การใช้ความเปรียบ การเปรียบเทียบโดยนัย การใช้ถ้อยคำที่มี
การเล่นเสียงเล่นจังหวะ การใช้ประโยคที่ตั้งเป็นปัญหา การสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีความเคลื่อนไหว
อาการ การใช้ข้อความเกินความเป็นจริง การใช้คำที่ได้จากเสียงธรรมชาติ การโยงความคิดจากสิ่ง
หนึ่งไปสู่อีกสิ่งหนึ่ง และการเขียนเรื่องสมมุติเปรียบเทียบ

กระแสร (2522: 61 - 62) กล่าวถึงประเภทภาพพจน์ไว้สรุปได้ ดังนี้

1. อุปมา คือ การเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำเปรียบเทียบแสดงไว้อย่างชัดเจนเช่นคำว่า เปรียบ เหมือน คล้าย ดัง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

“นางนั้นมีหน้าเหมือนพระจันทร์วันเพ็ญ มีผมหงอกเหมือนสนิมโลหิตซึ่งอุมฝน มีผิวซึ่งเย้ยคอกมะลิให้ได้อาย...”

(“น.ม.ส.” : นิทานเวตาล)

2. อุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบอีกอย่างหนึ่งเหมือนกับอุปมา แต่ไม่ได้บ่งว่าเป็นการเปรียบเทียบโดยตรง หากเราอ่านแล้วก็เข้าใจ

เต่าเตี้ยคอกอย่าต่อให้ตีนสูง
หิ้งห้อยถาจะแข่งแสงพระจันทร์

มิใช่ขึงอย่ามาข้อมให้เห็นขัน
อย่าปั่นน้ำให้ลงตะลึงเงา

(ขุนช้างขุนแผน. ตอน 17)

3. อติพจน์ คือ การพูดเกินความจริง

เอียงอกเทอกอ้าง
เมรุชบุสมุทรดินลง
อากาศจักรผจง
โถมแม่หยาดฟ้าแฉ่ม
ตราบนุศิรินทร์
รักบ่หายตราบหาย
สุริยจันทร์ขาย
ไฟแล่นล้างสีหาล้า

อวดองค์ อรเอย
เลขแต่้ม
จารึก พอฤ
อยู่ร้อนฤาเห็นฯ
ขาดสลาย แลแม่
หกฟ้า
จากโลก ไปฤ
หอนล้างอาลัย

(นรินทร์ธิเบศร์ : นิราศนรินทร์)

4. การขัดแย้ง ดังตัวอย่าง

พรายน้ำค้างกลางหาวมิวาววับ
เพชรที่ตัดขัดฝ้ายจึงค่าแพง

ถูกแดดจับกลับฉายประกายแสง
แม่นเสื้อนุ่งแฝงแสงฝ้ายก็ค่าคลาญ

(มะเนาะ ยูเด็น : “ค่าคน”)

จากลักษณะภาพพจน์ข้างต้น สรุปได้ว่า กระแสร์ (2522: 61 - 62) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ 4 ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ และการขัดแย้ง

กุหลาบ (2522: 126) กล่าวว่า ภาพพจน์ (Figures of Speech หรือ Rhetoric Language) คือ ถ้อยคำที่ เรียบเรียงอย่างใช้โวหาร ไม่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้โดยมีเจตนาให้มีประสิทธิผล ต่อความเข้าใจ และต่อความรู้สึกยิ่งขึ้นกว่าการใช้ถ้อยคำบอกเล่าตามธรรมดา

ปรีชา (2525: 215 – 231) ได้กล่าวถึงประเภทภาพพจน์ไว้สรุปได้ ดังนี้

1. อุปมา (simile) คือความเปรียบซึ่งเกิดจากการบอกความเหมือนกันของสิ่งสองสิ่งด้วย คำที่แสดงการเปรียบเทียบ เช่น เหมือน ราวกับ ประหนึ่ง ฯลฯ เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่ต้องการอธิบายดียิ่งขึ้น เช่น “ใบหน้า ของเธอดุจดั่งดอกไม้เหมือนกุหลาบแรกแย้ม”

2. อุปลักษณ์ (metaphor) เป็นการเปรียบเทียบลักษณะที่เหมือนกันของสองสิ่ง โดยพูด เหมือนกับว่า สองสิ่งนั้นเป็นสิ่งเดียวกัน การเปรียบเทียบแบบนี้ไม่ใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ กล่าวได้ว่า อุปลักษณ์ คือ อุปมา ที่กลั่นกรองแล้ว เช่น “การแต่งงานทำให้เขาเห็นอะไรเกี่ยวกับ เธอเพิ่มขึ้น ครั้งหนึ่งเธอเคยเป็นแม่ดอกกุหลาบที่น่ารัก มาบัดนี้เธอกลับเป็นหนามคมที่ฝังอยู่ในเนื้อ ของเขา”

3. บุคลาธิษฐาน (personification) คือการเปรียบเทียบซึ่งเกิดจากการนำความคิด ลักษณะ และความรู้สึกของบุคคลไปใส่ให้แก่สิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือนามธรรม ซึ่งไม่มีคุณสมบัติเช่นนั้น เพื่อให้ปรากฏการณ์เหล่านั้นเป็นสิ่งมีชีวิตขึ้น เช่น “เปลวไฟกลืนกินบ้านทั้งหลังเข้าไปอย่างหิวโหย”

4. สาธก (allegory) เป็นความเปรียบอย่างยาว ใช้วิธียกเรื่องมาเล่าเพื่อให้ความหมายที่แฝง อยู่ในเรื่องนั้นเป็นเครื่องอธิบายความคิดบางอย่าง ผู้ฟังจะเข้าใจความคิดได้เองด้วยการเปรียบเทียบ ไม่ต้องวิเคราะห์ความคิดที่ต้องการอธิบายนั้นโดยตรง

5. อติพจน์ (hyperbole) เป็นการใช้คำพูดเกินจริง คือเกินกว่าความหมายที่ผู้พูดต้องการ จะเป็นมากเกินไป ใหญ่เกินไป เล็กเกินไป ดีเกินไป เลวเกินไปก็ได้ การพูดเกินจริงนี้ต้องการจะให้ประทับใจ เช่น

จะเอาโลกมาแทนปากกา	แล้วเอาณามาแทนกระดาษ
เอาน้ำหม่อมมหาสมุทรแทนหมึกวาด	ประกาศพระคุณไม่พอ

6. อุดมน์ (climax) เป็นวิธีจัดลำดับความคิดหรือถ้อยคำ โดยนำผู้อ่านจากสิ่งที่สำคัญน้อยไปหาสิ่งที่สำคัญมากขึ้นตามลำดับจนถึงสิ่งสำคัญที่สุดอันเป็นจุดสุดยอด เช่น

เสียดินสงวนศกดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสียดักดิ์สู้ประสงค์	สิ่งรู้
เสียดูเร้งดำรง	ความสัจย์ ใว์นา
เสียดักดิ์อย่าเสียดู	ชีพม้วยมรณา

(ประชุมโคลงโลกนิติ)

7. การหักมุม (anticliman) เป็นวิธีนำผู้อ่านหรือผู้ฟังให้ติดตามความคิดหรือสิ่งที่สำคัญน้อยไปหา ความคิดหรือสิ่งที่สำคัญมากขึ้น โดยลำดับ เช่นเดียวกับอุดมน์ จนผู้อ่านหวังว่าจะไปถึงความคิดหรือสิ่งอันเป็น สุดยอด แต่แล้วยังไม่ทันที่จะถึงจุดนั้นผู้พูดหรือผู้เขียนก็หักมุมกลับลงไปหาสิ่งที่ต่ำสามัญ ไร้สาระ หรือน่าขันอย่างที่สุด ทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้อย่างทันทีว่าเป็นการพูดถากถางเยาะเย้ย ทำให้ขบขัน หรือเห็นว่าไร้สาระ เช่น “เขาอุทิศชีวิตให้แก่ลัทธิ เสรีภาพ ประชาธิปไตย และลูกราคา 3 บาท”

8. ปฏินัย (antithesis) เป็นวิธีนำสิ่งที่ขัดแย้งมาพูดคู่กัน เพื่อย้ำความขัดแย้งกันของความคิด วัตถุ หรือบุคคลโดยการเรียงเรียงคำหรือข้อความให้อยู่ในแบบเดียวกัน เช่น “รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย” “เป็นนาย ในนรก ดีกว่าเป็นทาสในสวรรค์”

9. ปฏิพจน์ (antimetabole หรือ chiasnus) เป็นวิธีพูดถึงความคิดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยสลับตำแหน่งของคำแล้วทำให้ความหมายกลับเป็นตรงกันข้าม เช่น “อย่าเรียกร้องให้ชาติช่วย จงเรียกร้องจะช่วยเหลือชาติ” “ผู้รู้ไม่พูด ผู้พูดไม่รู้”

10. ปฏิปท (oxymoron) เป็นวิธีใช้ข้อความที่ดูผิวเผินมีความหมายขัดแย้งกัน แต่ในบริบทซึ่งคำที่ขัดแย้งกันนั้นปรากฏอยู่ กลับไม่ขัดแย้งกันและได้ความหมายดี เช่น “เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่สุดของเรื่องที่ไม่สำคัญ” “เขาฟังคำสารภาพของเธอพร้อมทั้งยิ้มอย่างขมขื่น”

11. ปฏิอรรถ (paradox) เป็นวิธีใช้ข้อความที่แย้งตัวเอง แต่ในบริบทที่ใช้ข้อความนั้นสิ่งที่ขัดแย้งดังกล่าวเป็นจริงหรือเป็นไปได้ เช่น “โลกเดี๋ยวนี้มีขนาดเท่าเดิมแต่เล็กลงมาก”

12. การเยาะเย้ย (irony) เป็นการใช้คำซึ่งมีความหมายตามตัวอย่างหนึ่ง ผู้พูดหรือผู้เขียนมีเจตนาให้แปลความหมายเป็นตรงกันข้าม ความหมายตามเจตนาเป็นเรื่องเยาะเย้ย ถากถาง แดกดัน คำว่า เหยียดหยาม หรือ ดูหมิ่น เช่น “ถ้าท่านเป็นคนฉลาดก็แสดงว่าคนทั้งโลกฉลาดหมด”

13. ปุจฉา (interrogation) เป็นการใช้ข้อความซึ่งเป็นคำถาม แต่คำถามนั้นบอกคำตอบอยู่ในตัวไม่ต้องการคำตอบคือคำถามนั้นทำหน้าที่บอกเล่า เช่น

เสียงลือเสียงเล่าอ้าง	อันใด พี่เอ๋ย
เสียงย่อมยอศไกร	ทั่วหล้า
สองเชื้อพี่หลับไหล	ลืมนั่น ฤๅพี่
สองพี่คิดเองอ้า	อย่าได้ถามเฝ้า

(ลิลิตพระลอ)

14. ปรานามนัย (metonymy) เป็นการใช้คำแทนคำอื่นซึ่งมีความหมายสัมพันธ์กันกับคำนั้น เช่น พูดถึงภาชนะแทนสิ่งที่บรรจุอยู่ในภาชนะ พูดถึงเหตุแทนผล พูดถึงผลแทนเหตุ พูดถึงนามธรรมแทนรูปธรรม เช่น

“แก้วใบเล็กนั้นปลิดชีวิตเขาในไม่กี่วินาที”	(ยาพิษ)
“เลือดของวีรชนจะจารึกอยู่ในประวัติศาสตร์”	(การต่อสู้เป็นปัญหา)
“แสงสว่างได้ส่งมาถึงที่นี่แล้ว”	(ผลบางอย่างเกิดขึ้น)

15. ปรากณามนัย (synecdoche) มีลักษณะคล้ายปรานามนัยหรือกล่าวได้ว่าเป็นปรานามนัยชนิดหนึ่งซึ่งใช้วิธีพูดถึงส่วนรวมแต่หมายถึงบางส่วน พูดถึงบางส่วนแต่หมายถึงทั้งหมด พูดถึงสิ่งเฉพาะแทนสิ่งทั่วไป พูดถึงสิ่งทั่วไปแทนสิ่งเฉพาะ หรือพูดถึงวัตถุแทนสิ่งที่ทำด้วยวัตถุนั้น เช่น

“มันสมองเหล่านี้มีค่าแก่ประเทศชาติอย่างยิ่ง” (หมายถึงคน)
 “สภาพรบบมือแทบทุกประโยคที่เขาพูด” (หมายถึงสมาชิกสภา)

16. การเลียนเสียงธรรมชาติ (onatopocia) เป็นวิธีสร้างคำอย่างหนึ่ง คำชนิดนี้บอกความหมายซึ่งเป็นธรรมชาติชนิดนั้น ๆ อย่างชัดเจน เพราะคนเราได้ยินเสียงเหล่านั้นคุ้นหูแล้ว การใช้คำเหล่านี้ในการเขียนหรือพูดนอกจากทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังนึกถึงเสียงในธรรมชาติแล้ว ยังนึกถึงภาพซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เสียงนั้นปรากฏอยู่ได้อีกด้วย เช่น

“น้ำพุพุ่งซ่า ไหลมาฉ่ำฉาน เห็นตระการ มันไหลจ๊อกโครม
 จ๊อกโครม มันดัง จ๊อก จ๊อก จ๊อก จ๊อก โครม โครม”
 (เพลงเขมรไพร โยค ของ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์)

จากลักษณะภาพพจน์ข้างต้น สรุปได้ว่า ปรีชา (2525: 215 – 231) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ 16 ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน สาธก อติพจน์ อุตมนัย การหักมุม ปฏินัย ปฏิพจน์ ปฏิบาท ปฏิอรรถ การเยาะเย้ย ปุจฉา ปรณามนัย ปรรากนามนัย และการเลียนเสียงธรรมชาติ

สุริวงค์ (2525: 51 – 56) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ว่า ภาพพจน์คือวิธีการใช้ภาษา โดยเลือกสรรถ้อยคำหรือใช้กลวิธีการกล่าวอย่างแยบยล เพื่อให้คำน้อยคำสรุปสาระหรือให้อรรถที่กว้างลึก ทำให้ข้อความนั้นน่าสนใจ ซึ่งมีกลวิธีหลายวิธี เช่น

1. อุปมาอุปไมย (simile) คือการยกเอาสิ่งที่จะกล่าวโดยตรงมาตั้ง (อุปไมย) แล้วนำอีกสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบ (อุปมา) โดยใช้คำที่บ่งบอกว่าเปรียบเทียบอย่างชัดเจน คำที่บ่งการเปรียบเทียบ ได้แก่ อุปมา เล่ห์ ดุจ กล เฉก เช่น ครวณา เหมือน คือ ราว ประดุจเพียง เสมอ ฯลฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ด้วยความรักหนักเหลือ เหมือนเรือเพียบ”

(นิราศเดียน)

2. อุปลักษณ์ (metaphor) คือการใช้ธรรมชาติมาเปรียบเทียบ เป็นการเปรียบโดยนัย ไม่มีคำที่
บ่งการเปรียบเทียบ ให้เห็น เช่น

เต้าเตี้ยดอกอย่าต่อให้ตีนสูง	มิใช่ขงอย่ามาข้อมให้เห็นข้น
หิ้งห้อยถาจะแข่งแสงพระจันทร์	อย่าป็นน้ำให้หลงตะลึงเงา

(ขุนช้างขุนแผน)

3. สาธก หรือเท้าความ (allusion) คือการเปรียบเทียบโดยการนำเอาชื่อคน ชื่อตัวละคร ชื่อ
สถานที่หรือเหตุการณ์ซึ่งรู้จักกันดีแล้วมาอ้าง ทำให้เข้าใจได้รวดเร็วและลึกซึ้ง เช่น

กำสรวลศรีปราชญ์พริ้ง	เพรงกาล
จากจุฬาลักษณ์ลาญ	สวาทแล้ว
ทวาทสมาสาร	สามทวยษ ถวิลแฮ
ยกหักกลางเกศแก้ว	กึ่งร้อนทรวงเรียม

(นิราศนรินทร์)

4. สัญลักษณ์ (symbol) และอุปลักษณ์ ต่างกันตรงที่การใช้อุปลักษณ์มีตัวอุปไมยที่ตั้งไว้
สำหรับเปรียบเป็นตัวที่บ่งจำเพาะ ส่วนการใช้สัญลักษณ์นั้นจะกล่าวอย่างกว้าง ๆ ทั่ว ๆ ไป เช่น

“ทรงจับซึ่งใบรุกษชาติทั้งหลายในป่า และใบไม้นั้นก็กลับกลายเป็นทองไปสิ้น”

(พระปฐมสมโพธิกถา)

5. อธิพจน์ คือการกล่าวเกินจริง (hyperbole) เป็นการใช้โวหารเปรียบเทียบเกินจริง เพื่อให้
เห็นอารมณ์ หรือความรู้สึกที่รุนแรง เช่น

จะเจ็บจำไปถึงปรโลก	ถารอยโศกรู้ร้างจางหาย
จะเกิดก็ฟ้ามาตรมตาย	อย่าหมายว่าจะให้หัวใจ

(เสียดเจ้า : อังคาร กัลยาณพงศ์)

6. บุคลาธิษฐาน (personification) การใช้บุคลาธิษฐานเพื่อให้เกิดภาพพจน์ หมายถึง การสมมติให้สิ่งที่กล่าวถึงมีอากัปกริยาเหมือนมนุษย์ เช่น

ขอฝากฝูงเทพให้	ภูมินทร์
อากาศพฤทธาสินธุ์	ปากกว้าง

(ลิลิตพระลอ)

7. คำที่มีความหมายขัดแย้งกัน หรือมีความหมายตรงกันข้ามกันมาเคียงคู่กัน เช่น

ภายในสองนางขอบ ว่ามิชอบภายนอก

(ลิลิตพระลอ)

หมายความว่า น้ำใจจริงรู้สึกชอบใจ แต่ปากบอกกล่าวไม่บังควร

8. คำถามยั่วให้ยั้งคิด (rhetoric question) คือวิธีถามโดยไม่ต้องการคำตอบ เช่น ในลิลิตพระลอเมื่อพระเพื่อนพระแพงต้องการจะบอกให้นางริน นางโรย รู้ถึงความทุกข์หมอง ก็ใช้คำพูดเป็นเชิงคำถามให้คิดเอาเองว่า

เสียงฤาเสียงเล่าอ้าง	อันใด พี่เอ๋ย
เสียงย่อมยอศไคร	ทั่วหล้า
สองเชื้อพี่หลับไหล	ลืมนั่น ฤาพี่
สองพี่คิดเองอ้า	อย่าได้ถามเฝ้า

(ลิลิตพระลอ)

9. คำประชด (irony) เป็นการกล่าวเชิงเปรียบเปรยประชดประชัน เช่น

แม่นแผ่นดินสิ้นชายที่พึงเชย	อย่ามีคู่เสียเลยจะดีกว่า
พี่พลอยร้อนใจแทนทุกเวลา	ฤาเวลาน้องจะต้องกัน

(อิเหนา)

จากลักษณะภาพพจน์ข้างต้น สรุปได้ว่า สุริวงค์ (2525: 51 – 56) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ 9 ประเภท ได้แก่ อุปมาอุปไมย อุปลักษณ์ สาธกหรือเท่าความ สัญลักษณ์ อธิพจน์ บุคลาธิษฐาน คำที่มีความหมายขัดแย้งกัน คำถามชวนให้คิด และคำประชด

สายทิพย์ (2534: 92 – 100) กล่าวว่า ภาพพจน์ (Figure of speech) เป็นวิธีการใช้ถ้อยคำ เพื่อให้เกิดเป็นภาพขึ้นมา วิธีสร้างภาพพจน์มีหลายวิธีด้วยกัน เช่น

1. อุปมาอุปไมย (simile) เป็นโวหารเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง ผู้เขียนต้องนำ สิ่งของสองสิ่ง ซึ่งเหมือนกันมาเปรียบเทียบกัน โดยมีคำว่า เหมือน คล้าย ราวกับ ดูราว ดูจ ใกล้เคียง ประหนึ่ง เทียบ ดัง ฯลฯ เป็นคำเชื่อม เช่น

เพียงมีนางข้างเรียงอยู่เคียงชิด

กระท่อมพิศ เพียงปราสาทผดผล

แรงเทียนริบระยิบหรือยังปริดีเปรอ

ประกายเพื่อ เพียงดาวสกาดวง

(มิ่งมิตรยามยาก : อุชเชณี)

2. อุปลักษณ์ (metaphor) เป็นโวหารเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง มักใช้คำว่า เป็น คือ เท่าในการเปรียบ เช่น จิระนันท์ พิตรปรีชา กล่าวเปรียบเทียบว่า

สร้อยดอกสนั่นร้อยเป็นสร้อยป่า

ชมผกาภาพย์กลอนซ้อนไสว

คือกำนัลกลั่นฝอกจากดวงใจ

เส้นทางไกลไม่อาจกลั่นสัมพันธเรา

(ใบไม้ที่หายไป : จิระนันท์ พิตรปรีชา)

3. สัญลักษณ์ (symbol) เป็นวิธีการที่ผู้แต่งคิดหาคำมาใช้แทนสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็น รูปธรรมและนามธรรมละคำที่นำมาใช้นั้นมีความหมายแตกต่างไปจากความหมายตามตัวอักษรด้วย เช่น ใช้ “ฝน” เป็นสัญลักษณ์แทน “ความสดชื่น” ใช้ “แมลงและดอกไม้” เป็นสัญลักษณ์แทน “บุรุษและสตรี” เป็นต้น ตัวอย่างบทร้อยกรองที่ใช้สัญลักษณ์ เช่น ในบท “ฝนมาแล้ว” ศิวกานท์ ปทุมสูติ ใช้ “กระดุกซ์โครงชาติ” แทนขานว่า

เศรษฐกิจปิดันทุกวันนี้
การปรับตัวไม่ทันการเปลี่ยนแปลง

กระตุกชี้โศรของชาติอาจุแหวง
ของจักแพงของไทยถูกทุกประเด็น
(ฝนมาแล้ว : ศิวกานท์ ปทุมสูติ)

4. อุทาหรณ์ (analogy) เป็นวิธีการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์ หรือความคิดสองอย่างที่มีความหมายต่างกันว่าคล้ายกันโดยการยกข้อความที่เชื่อว่าง่ายแก่การเข้าใจมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้แต่งต้องการจะเสนอมักจะนิยมใช้สุภาษิต คำพังเพย หรือเพลงกล่อมเด็ก เพื่อช่วยสรุปใจความสำคัญหรือช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่องการเปรียบเทียบแบบนี้จะต่างจากวิธีเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมย ตรงที่โวหารอุปมาอุปไมยเป็นการเปรียบเทียบคำ แต่โวหารอุทาหรณ์ เป็นการเปรียบเทียบข้อความ ดังตัวอย่างเช่น

ชีวิตคนจนบัดนี้ไม่มีแยก
เริ่มละอายเริ่มเพียรเริ่มเปลี่ยนแปลง
แสวงหาอย่างสับสนบนทางผ่าน
หลายแนวทางได้ค้นคว้ามาลองชม

สาระที่รอแตกตามกระแส
ต่อตัวเองตั้งข้อแม้ – แก่สังคม
หลายวิญญานปนเปประเสประสม
หากเหมือนงมเงาใสในธารา

(ความในใจจากภูเขา : จิระนันท์ พิตรปรีชา)

5. คำถามชวนคิดหรือปฏิจญา (rhetorical – question) เป็นศิลปะการใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบของผู้แต่ง เพราะมุ่งจะให้คำถามนั้นเป็นสื่อนำความคิดของผู้อ่านหรือเป็นเครื่องเรียกร้องความสนใจของผู้อ่านมากกว่าต้องการคำตอบ แต่ถ้าจะตอบคำถามมักจะออกมาในรูปคำตอบปฏิเสธ นอกจากนี้บางครั้งถือว่าเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบเพราะรู้คำตอบกันคืออยู่แล้ว เช่น กานติ ฌ ศรัทธา มีความชื่นชมในความงามของธรรมชาติ จึงตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านได้คิดหาคำตอบเอาเองว่า

มือใดถักรุ่งทอฟ้า
ใครดึงเมฆมาทบมาน
ใครจัดเม็ดทรายรายลาน
ใครเป่าลมผ่านทะเล

(ขวัญฟ้าทะเลฝัน : กานติ ณ ศรีทรา)

6. การกล่าวหาความหรืออุปภูพจน์ (allusion) เป็นวิธีการเขียนแบบหนึ่งที่ผู้แต่งนิยมอ้างถึงบุคคล หรือเหตุการณ์หรือพฤติกรรมบางประการจะช่วยโยงความคิดให้แก่ผู้อ่านและทำให้เข้าใจเรื่องราวได้ถูกต้องและรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น อังคาร กัลยาณพงศ์ กล่าวตัดพ้อว่า ทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนเกิดมาคู่กันทั้งสิ้น เช่น เจ้าฟ้าธรรม ธิเบศร์ เกิดมากับเจ้าฟ้าสังวาล แผลงฝั่งคู่เกิดมากับดอกไม้ว แต่เหตุไฉนตัวเองกลับไร้คู่ ดังคำประพันธ์

ธรรมธิเบศร์มหาภิ
มอดม้วยด้วยแรงรักนั้น
แม้แต่บุหงาลดาวัลย์
ฟ้าเมตตามิกล้ำให้ระทม
แต่ฟ้าปั้นฉันเดียว
หนวบกบอดไปเสียก็ดี

มีหญิงสังวาลเป็นมิ่งขวัญ

ทุกชีวันพบคู่ชม

อัศจรรย์ฝั่งคู่คู่สม

บรมสุขทุกจุลินทรีย์

เปล่าเปลี่ยวใจโฉนฉะนี้

ควรมีฤาหฤทัย

(ฟ้าปั้นฉันเดียว : อังคาร กัลยาณพงศ์)

7. การกล่าวถึงความขัดกันเข้าคู่กัน หรือ ปฏิภาคพจน์ (paradox) เป็นวิธีการกล่าวถึงข้อความที่มีความหมายขัดกัน เพื่อให้เป็นเครื่องดึงความสนใจของผู้อ่านอีกวิธีหนึ่ง เพราะความตรงกันข้ามดังกล่าวนี้นี้ดูเหมือนว่าไม่น่าเป็นไปได้แต่ก็เป็นไปแล้วทำนอง “น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย” ตัวอย่างเช่น เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กล่าวถึงการตายของ จิตร ภูมิศักดิ์ ว่าแม้ชีวิตจิตรจะถูกทำลายไปพร้อมกับกาลเวลาที่ผ่านไปก็จริง แต่ชื่อเสียงของจิตร กลับเป็นที่ประจักษ์แก่ตาคนทั่วไปมากยิ่งขึ้นตามวันเวลาที่ผ่านไปด้วย ดังคำประพันธ์

กาลเวลา ฆ่า จิตร ภูมิศักดิ์
กาลเวลา ฆ่า คนดีทุกที่มา

กาลเวลาก็ ตระหนัก ประจักษ์ค่า

แต่เวลา ก็ ทุนเทิด เชิดคนดี

(ใบไม้ป่า : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

8. ปฏิภาวะ (oxymoron) เป็นวิธีการกล่าวข้อความด้วยการนำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกัน มารวมกัน เพื่อให้เกิดคำซึ่งมีความหมายใหม่ เช่น ความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้ง

หรือเพิ่มความเข้มให้แก่ความหมายคำแรก เช่น นักบุญโง่บาป รามสูรเดินดิน ขอทานบรรดาศักดิ์
เช่นในบท “ขอทานบรรดาศักดิ์ ของ คมทวน คันธนู กล่าวว่

หน้าเขาหนาหน้าเขาด้านมานานนัก งานเขาเหน้อยงานเขาหนัก (หนักซิบหา-)
ถือคันไถถือเตารีดเดินกริดกราย บารมี ! บา ! กระจายครอบคลุมเมือง
(ขอทานบรรดาศักดิ์ : คมทวน คันธนู)

9. การใช้คำตรงกันข้าม (antithesis) เป็นวิธีการใช้ถ้อยคำที่มีความกลับกันเพื่อให้เกิดความ
สนใจ เช่น ถนนม ไซวงษ์แก้ว กล่าวถึงชีวิตของคนเรวว่า ต้องพบกับความทุกข์ เสี่ยงร้องไห้ และ
เสี่ยงหัวเราะ ดังคำประพันธ์

ชีวิตก็เป็นเช่นนี้
เดี๋ยวม ีทุกข์ เดี๋ยวม ี สุข โศกศัลย์
เดี๋ยวม ีหัวเราะ เดี๋ยวม ีร้องไห้ รำพัน
เดี๋ยวม ีแข็งขัน เดี๋ยวม ีอ่อนแอแรงแกร่งกร้าน
(ชีวิต : ถนนม ไซวงษ์แก้ว)

10. อติพจน์ (hyperbole) หรือโวหารกล่าวเกินจริง มักกล่าวเพื่อให้ได้คุณค่าทางด้าน
อารมณ์เป็นสำคัญ จึงไม่เพ่งเล็งข้อเท็จจริงแต่ประการใด เช่น นภลัย (ฤกษ์ชนะ) สุวรรณชาติ
กล่าวถึงความรู้สึกอาลัยอาวรณ์ ของคนที่ต้อง “สูญเสียบุคคลผู้เป็นที่รัก” ด้วยโวหารเกินจริงว่

เสียงฟ้ากรีดหวีดไหวตอนไกลฟ้า เสียงคนร่ำร้องไห้แข่งสายฝน
น้ำตาฟ้าท่วมโลกเพราะโศกคล น้ำตาคนท่วมฟ้าเพราะอาลัย
(“แต่ ...มาลัย” ในดอกไม้ไกลหมอน)

11. อวตพากย์ (synesthesia) คือ โวหารที่ใช้คำเรียก ผลของการสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา
เพื่อเรียกร่องความสนใจจากผู้อ่าน เช่น ตามปกติเราใช้คำว่า “รส” เรียกผลการสัมผัสจากลิ้นใช้คำ
ว่า “กลิ่น” เรียกผลสัมผัสจากจมูก เป็นต้น แต่การใช้โวหารแบบอวตพากย์นี้ ผู้แต่งเจตนาจะใช้

ภาษาให้ดูเหมือนผิดไปจากการใช้คำตามธรรมดา เพื่อให้คำดังกล่าวนี้เป็นจุดกระตบใจของผู้อ่าน เช่น

ลายสือขวัญหลังไหล่หอม
พร้อมคตธรรมลิกซึ่งคมคาย

ย่อมเป็นภาพยักลอนอันเจิดฉาย
ซ่อนไว้ประเสริฐสวยด้วยอารมณ์

(ภาพยักลอน : อังคาร กัลยาณพงศ์)

ในที่นี้ อังคาร กัลยาณพงศ์ ใช้คำว่า “หอม” ซึ่งเป็นคำแทนผลการสัมผัสทางจมูกกับตัวหนังสือ เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน

12. สัทพจน์ (onomatopocia) เป็นภาพพจน์เปรียบเทียบกับวิธีการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ หรือบ่ง ให้เห็นสีแสง ทำทางจากเสียงของคำ เช่น แรคำ ประโดยคำ เลียนเสียงใบไม้ที่แห้งกรอบขณะถูกลนเหยียบ ว่ามีเสียงดัง แกรบเกรียบ ดังคำประพันธ์

แกรบเกรียบเมื่อเหยียบใบไม้กรอบ แร้งไล่รุมรอบทุกกรอบกร้าน
กระจ่างฟ้ากว้างกว้างก็ว่างงาน แร้งร้อนตะวันฉานอยู่ลาดโชน

(แล้งที่ร่วงโรย : แรคำ ประโดยคำ)

13. การเลี่ยนคำหรือสมพจน์ยหรืออนุนามนัย (synecdoche) เป็นโวหารที่กล่าวถึงเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของจำนวนเต็ม แต่มีความหมายคลุมหมดทุกส่วน เช่น อังคาร กัลยาณพงศ์ กล่าวถึงชีวิตที่อดอยากแร้นแค้นของตนไว้ในลำนำนุกระดิ่ง โดยใช้คำว่า “ไส้” ซึ่งเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกายมาใช้เป็นคำแทนตัวเองว่า

เกิดเป็นกวีที่โซโงเขลา
รักรู้ปรัชญาศึกษาไป

เบาปัญญาเอกาน้ำตาไหล
จนไส้แห้งฤฐานะยากจน

(ลำนำนุกระดิ่ง : อังคาร กัลยาณพงศ์)

14. การแทนคำ หรือ นามนัย (metonymy) เป็นโวหารที่เกิดจากการเรียกชื่อสิ่งหนึ่งแต่ให้ความหมายเป็นอย่างอื่น โดยชื่อที่ใช้เรียกแทนนี้มักเป็นคำแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคล

หนึ่งในความหมายรวม ๆ เช่น ในบทร้อยกรองของ ป.ถัมภ์ เรียกว่าเด็กกลุ่มที่เรียนเก่งสามารถสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาต่าง ๆ ได้ว่า เป็นพวก “เนื้อ” ส่วนเด็กกลุ่มที่เรียนไม่เก่งและไม่สามารถสอบเข้าเรียนต่อในสถาบันใดได้เลยนั้นเรียกว่าเป็นพวก “เปลือก” ดังคำกลอน

สอบเอ๋ยสอบคัดเลือก	อ่อนทั้งเปลือก เลือกแต่เนื้อ เหลือหลักเลียง
คัดแต่คนเรียนเก่งก็พอเพียง	หวังชื่อเสียงเกียรติก็องสิ่งต้องการ
แล้วเปลือกละทิ้งไหนใครรับบ้าง	ต้องปลิวกว้างร่อนไปไกลสถาน
ก่อคดีก่อปัญหาเหลือประมาณ	นักวิชาการช่วยด้วยเถิดเถย

(สตรีสาร : ป. ถิ่น มหานคร)

15. บุคลาธิษฐาน (personification) เป็นโวหารที่มีวิธีการใช้ภาษาในลักษณะที่ทำให้ดูเหมือนว่าสรรพสิ่งทั้งหลายที่ไม่ใช่คนเป็น คน โดยให้สรรพสิ่งเหล่านั้น แสดงออกปฏิกิริยาต่าง ๆ ราวกับเป็นคน เช่น พูดได้ ร้องไห้ได้ รู้สึกได้ หรือ กำหนดบทบาทและฐานะให้สรรพสิ่งเหล่านั้นทั้งรูปธรรมและนามธรรม จนดูประหนึ่งว่าเป็นคน เช่น เรียกแผ่นดินว่า “แม่พระธรณี” เรียกข้าวในนาว่า “แม่โพสพ” เรียกความตายว่า “พระยามัจจุราช” หรือ “พระยายม” ทั้งนี้เพราะผู้แต่งมีเจตนาจะสร้างเรื่องราวธรรมดาให้ดูมีชีวิตชีวาอ่านและช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะท้อนใจคล้อยตามไปด้วย

จากลักษณะภาพพจน์ข้างต้น สรุปได้ว่า สายทิพย์ (2534: 92 – 100) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ 15 ประเภท ได้แก่ อุปมาอุปไมย อุปลักษณ์ สัตยลักษณ์ อุทาหรณ์ คำถามชวนคิดหรือปฏิบัติ การกล่าวเท็จหรือ ปฏิรูปพจน์ การกล่าวถึงความขัดแย้งกันหรือปฏิภาคพจน์ ปฏิวาตะ การใช้คำตรงข้าม อติพจน์ आवัตพากย์ สัทพจน์ การเลียงคำหรืออนุนามนัย การแทนคำหรือนามนัย และบุคลาธิษฐาน

วิภา (2538: 39-54) ได้แบ่งโวหารเป็นลักษณะต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการใช้โวหารเปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นมาเปรียบเทียบกันว่าเป็นสิ่งที่เท่ากัน หรือเหมือนกัน โดยใช้คำว่า เป็น เท่า คือ ฯลฯ ในการเปรียบเทียบ เช่น

ถนนและ เป็น สังกษยา

ปากเล็ก เท่า ฐเข็ม มือโต เท่า ใบตาล

2. อุปมา (Simile) เป็นการใช้โวหารเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกัน หรือสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบเทียบ โดยใช้คำว่า เหมือน ดูจ คล้าย ประหนึ่ง ราวกับ เพียง ดัง ฯลฯ เป็นคำเชื่อม เช่น

สาวิกายิ้มอย่างมีความหมาย คล้าย ยิ้มของโมนาลิซา

ความเร็วของลูกคลี คล้าย ชีกรงทอง และนางนั้นคือนก

3. ปฏิวาทะ (Oxymoron) คือ การนำคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือค้านกันมารวมกัน เพื่อให้เกิด คำซึ่งมีความหมายใหม่ เช่น น้อยมาก ปีกแผ่น ดีเป็นบ้า รวยฉิบหาย ยินดียินร้าย กลมเกลียว ฯลฯ

4. ปฏิภาคพจน์ (Paradox) คือ ข้อความที่มีความหมายขัดแย้งกัน ไม่ว่าผู้ใช้จะจงใจหรือไม่ก็ตาม เป็น ข้อความที่กล่าวถึงสิ่งที่แปลกแต่จริง หรือไม่น่าจะเป็นไปได้แต่ก็เป็นไปแล้ว เช่น

ชีวิตเขาเต็มไปด้วยความว่างเปล่า

ยังมีกรรมกรรมมากงานยิ่งซ้ำ

5. อาวัตพากย์ (Synesthesia) เป็นการใช้คำแทนผลของสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมดา เช่น รส เป็นผลของสัมผัสด้วยลิ้น กลิ่นเป็นผลของสัมผัสจากจมูก การใช้โวหารแบบนี้จะใช้ข้อความ “รสของความสุข” โดยปกติความสุขเป็นผลของสัมผัสด้วยใจ หรือ กลิ่นของความรัก คนปากหวาน คำคม คำหวาน ใจดำ กินใจ คนหัวแหลม นิสัยเปรี้ยว ฯลฯ

6. อติพจน์ (Hyperbole) คือ การพูดเกินความจริง เพื่อบรรยายความรู้สึก มิใช่เพื่อบรรยายความจริง เช่น

ฉันรักเธอเท่าฟ้า

คิดถึงใจจะขาดแล้วเอ๋ย

7. อธิพจน์ (Overstatement) เป็นการใช้โวหารที่กล่าวโอ้อวด จริงจัง โดยมีเจตนาจะให้ผู้อ่าน หรือ ผู้ฟังรู้สึกขบขัน เช่น เรื่องระเด่นลันได

8. ปฏิรูปจน์ (Allusion) เป็นการใช้อรรถาพิสัยที่ดัดแปลงมาจากข้อความอันเป็นที่รู้จักกันคืออยู่แล้ว ได้แก่ วาตะของนักปราชญ์ รัฐบาล กวี หรือ สุภาษิต คำพังเพย หรือผลงานของผู้อื่น เช่น

“พวกเจ้าหนีหนีไปเดินตรอก พวกจิ๋มรอกขึ้นรถยนต์”

“สหกรณ์ของนักศึกษา โดยนักศึกษา เพื่อนักศึกษา”

9. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นการใช้อยู่ในลักษณะที่ทำให้ดูเหมือนว่าสรรพสิ่งทั้งหลายที่ไม่ใช่คนเป็นคน โดยให้สรรพสิ่งเหล่านั้นแสดงอาการปฏิกิริยาต่าง ๆ ราวกับเป็นคนบ้าง เช่น พุดได้ ร้องไห้ได้รู้สึกได้ หรือกำหนดบทบาทและฐานะให้สรรพสิ่งเหล่านั้นทั้งรูปธรรมและนามธรรม จนดูประหนึ่งว่าเป็นคนบ้าง เช่น

“พระพายพัดรำเพยเชยรุกขพรรณ”

“เสาไฟฟ้าพุดถึงชายหนุ่มผู้เป็นทายาทโคตรเศรษฐี...”

10. อุทาหรณ์ (Analogy) เป็นวิธีการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์ หรือความคิดสองอย่างที่ไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบว่าคล้ายกัน โดยการยกข้อความที่เชื่อว่าง่ายแก่การเข้าใจเปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้เขียนหรือผู้พูดต้องการจะอธิบายคล้ายวิธีการใช้อุปมา ความแตกต่างอยู่ที่อุปมาเป็นการเปรียบเทียบถ้อยคำในขณะที่อุทาหรณ์ เป็นการเปรียบเทียบข้อความ เช่น

“ความจนเป็นดาบสองคมให้เราเลือกพลิกใช้ คมหนึ่งมันสอนให้เราเลิจมตัวรู้จักประมาณตนแต่อีกคมหนึ่งของมันสั่งให้เราทะเยอทะยานหาญเหิม...”

11. ปฏิพจน์ (Rhetorical Question) เป็นศิลปะของการใช้คำถาม คือ เป็นคำถามที่มีได้หวังคำตอบผู้ถามมีเจตนาจะเรียกร้องความสนใจมากกว่าต้องการคำตอบ แต่หากจะมีคำตอบนั้นก็มักจะเป็นคำตอบปฏิเสธ เช่น

“ข้าบรรดาภาษาอะไร อยากตายหรือ”

“ฝนแล้งอย่างนี้ชาวนาชาวไร่จะอย่างไรกัน”

จากลักษณะภาพพจน์ข้างต้น สรุปได้ว่า วิภา (2538 : 39 – 54) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ 11 ประเภท ได้แก่ อุปลักษณ์ อุปมา ปฏิวาตะ ปฏิภาคพจน์ आवत्पाक्य์ อติพจน์ อธิพจน์ ปฏิรูปพจน์ บุคลาธิษฐาน อุทาหรณ์ และปฏิบัติ

ดวงใจ (2543: 73 - 85) กล่าวว่า ภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพหรือการใช้ถ้อยคำที่ให้ผู้อ่าน เกิดจินตนาการ เกิดอารมณ์ความรู้สึกต่อข้อความที่ได้อ่านได้ฟังอย่างกระจ่างชัด ซึ่งภาพพจน์ที่ควรรู้จักมีดังนี้

1. อุปมา (Simile) คือการเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน อุปมานั้นเป็นสิ่งที่นำมาเปรียบมักใช้คู่กับอุปไมย ซึ่งเป็นเนื้อความที่รับเอามาเปรียบ มีคำเชื่อมระหว่างอุปมาอุปไมย เช่น เสมือน ปาน ราว เหมือน ดุจ เปรียบดั่ง เช่น “รวดเร็วปานกามนิตหนุ่ม” (กามนิต เป็นอุปมา รวดเร็ว เป็นอุปไมย)

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือการเปรียบเทียบหนึ่ง โดยใช้คำว่า เป็น เท่า คือ ฯลฯ เปรียบของสองสิ่งว่าเท่ากัน แทนกันและกันได้โดยไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกัน เช่น “หน้าบานเป็นงานเชิง”

3. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือการสมมติให้เป็นบุคคลสมมติสิ่งที่ไม่ใช่คน ไม่มีชีวิต ไม่มีวิญญาณ ไม่มีความรู้สึกนึกคิดให้เป็นคนมีกิริยาอาการ เช่น ตู๊กตาเร้งระบำ ทะเลครวญฟาร้องไห้ ภาพพจน์ชนิดนี้จะทำให้สิ่งที่ไม่มีชีวิตมีชีวิตขึ้น ผู้อ่านมองเห็นภาพ มีอารมณ์ มีความรู้สึก และสื่อความรู้สึกของผู้ส่งสารได้ เช่น

เพชรน้ำค้างค้างหล่นบนพรหมฉายา
เย็นหยาดฟ้ามาฝนหลวงวันใหม่
เกล้าเคลียหยอกดอกหญ้าอย่างอาลัย
เมื่อแฉกดาวใบไฟไหวะวัน

(โดย วารี ศรียางค์)

4. นามนัย (Metonymy) หรือบางท่านใช้ชื่อนามนัย คือการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทน แต่คำ ๆ นั้นต้องเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เพราะเมื่อเอ่ยถึงย่อมจะรู้ว่าหมายถึงใคร สิ่งใด

4.1 กล่าวถึงชื่อคน แต่ความหมายคือการกระทำหรือผลงานของคน ๆ นั้น เช่น “สัปดาห์นี้ทาตา ยัง มาแรง” หมายถึง เพลงที่ทาตา ยัง ร้องกำลังได้รับความนิยมมาก

4.2 กล่าวถึงชื่อสถานที่ แต่ความหมายคือคนที่อยู่ที่นั้น เช่น “บ้านชอยราชครู” หมายถึง บ้านคุณชาดิชาย ชุนหะวัน

4.3 ใช้คำที่มีความหมายอย่างหนึ่ง ให้มีความหมายอีกอย่างหนึ่งในลักษณะคล้ายสัญลักษณ์ เช่น “น้ำใจน้องพีชชมพู” หมายถึง นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4 กล่าวถึงสิ่งหนึ่งแต่มีความหมายเป็นอีกอย่างหนึ่ง เช่น “ห้วโจน” หมายถึง ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่

4.5 กล่าวถึงผลิตภัณฑ์หรือวัตถุ แต่ความหมายคือผลผลิตประเภทเดียวกันหรือหมายถึงสิ่งอื่น เช่น “เขาไม่ชอบดูหนังจอแก้ว” หมายถึง เขาไม่ดูภาพยนตร์ที่ฉายทางโทรทัศน์

5. อนุนามนัย (Synecdoche) คือการนำส่วนเด่น ๆ ส่วนหนึ่งมาใช้เพื่อให้มีความหมายคลุมหมดทุกส่วน เช่น “ขอแรงหน่อย”, “มีหน้ามีตา”, “เป็นปากเป็นเสียง”

6. อติพจน์ (Hyperbole) คือการใช้คำเกินจริง เพื่อกเน้นความรู้สึก ทำให้ข้อความนั้นมีน้ำหนักหรือ เกิดความซาบซึ้ง ซึ่งผู้อ่านผู้ฟังทราบดีว่าถ้อยคำหรือข้อความนั้นไม่เป็นจริง เห็นภาพพจน์ได้ง่าย เช่น “รักคุณเท่าฟ้า”, “รักคุณสุดหัวใจ”, “คิดถึงเธอใจจะขาด”

7. ปฏิพจน์ หรือ ปฏิภาคพจน์ (Paradox) คือคำที่ทำให้เกิดความหมายขัดแย้งกัน และเกิดความรู้สึกตรงกันข้ามกับแนวความคิดของคนอื่น เป็นสำนวนคำพูดหรือเป็นคำคมชวนให้คิด เช่น “รักยาวให้สั้น รักสั้นให้ต่อ”

8. สัทพจน์ (Onomatopoeia) คือการเปรียบเทียบที่เลียนเสียงหรือแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ ทำให้รู้สึกเหมือนได้เห็นได้ยินเสียงของสิ่งนั้น ๆ จริง เช่น “ฝนตกดังแปะ ๆ ลมพัดเสียงหวีดหวิว”

9. ปฏิภาวะ (Oxymoron) คือการนำคำที่มีความหมายขัดแย้งกันมารวมกัน เพื่อให้เกิดคำซึ่งมีความหมายใหม่ มีความหมายที่ให้ความรู้สึกกินใจ หรือเกิดอารมณ์สะเทือนใจ เช่น “สงครามเย็น”, “ไฟได้นำ”

10. อวัตพากย์ (Synesthesia) คือโวหารที่ให้ความรู้สึกที่ผิดไปจากธรรมดา ซึ่งเป็นผลของการสัมผัส ที่ควรจะรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส แต่กลับเป็นการใช้คำใช้โวหารแทน เช่น “กลิ่นสะอาด”, “ตาขาว”

11. อธิพจน์ (Overstatement) คือการกล่าวเชิงโอ้อวด เพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขัน เช่น

อันศัตรูหมู่ร้ายมากลายกลัว
จงจิกหัวฟันเล่นเหมือนเช่นหมา
ทั้งยักษ์มารหาญฤทธิ์วิทยา
ย่อมเกรงอิทธิฤทธิ์ทั่วทุกคน

(เอ็งตั้งหัว : ตลกโวหาร)

12. ปฏิรูปพจน์ (Allusion) คือการนำเรื่องราว เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลที่รู้จักกันดีมาเปรียบเทียบ หรืออ้างถึงเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ชัดเจนขึ้น เช่น

ใครมือยาวสาวได้ก็สาวเอา
ใครมือสั้นก็เสวักกระเสือกกระสน
ความเหลื่อมล้ำต่ำสูงแห่งฝูงชน
เป็นความจริงที่ประจักษ์ประจักษ์ตา

(ดกรุ่งเรืองโพยม : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

13. ปฏิปจฉา (Rhetorical – question) คือการถามที่ไม่ต้องการคำตอบโดยใช้ศิลปะในการใช้ภาษาเพื่อ มุ่งให้ผู้อ่านเกิดแนวคิด หรือเพื่อให้เกิดความสนใจมากกว่าจะได้รับคำตอบจากผู้อ่าน

หรือผู้ฟัง แม้จะได้รับคำตอบก็จะเป็นคำตอบปฏิเสธหรืออาจเป็นคำถามที่ให้ผู้อ่าน ผู้ฟัง คิดหา
คำตอบเอาเอง เช่น

เมื่อไรจะถึงพรุ่งนี้
สุวรรณี สุคนธา เจิดจรัส
ถ้อยคำอย่างน้ำค้างพร่างพลัด
ยังประวิติไหวหวามอยู่วามแว

(สุวรรณี สุคนธา : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

14. อุทาหรณ์ (Analogy) คือการเปรียบเทียบสิ่งใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ ความคิด
หรือเรื่องราว ต่าง ๆ มาเปรียบเทียบนั้น เป็นการเปรียบเทียบข้อความ มิใช่เปรียบเทียบคำเหมือน
อุปมา และมักนิยมใช้สุภาษิต คำพังเพยมาเปรียบ เช่น

ก็จริงอยู่ผู้หญิงไซ่ดอกไม้
และก็ไซ่ผู้ชายไซ่ผาหิน
ต่างก็คือสิ่งที่มีชีวิต
อยู่บนธรณินแผ่นดินเดียว

(เรียงร้อยถ้อยคำ : วาณิช จรุงกิจอนันต์)

จากลักษณะภาพพจน์ข้างต้น สรุปได้ว่า ดวงใจ (2543: 73 – 85) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ 14
ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน นามนัย อนุนามนัย อติพจน์ ปฏิพจน์หรือ
ปฏิกาคพจน์ สัทพจน์ ปฏิวาหะ อาวัตพากย์ อธิพจน์ ปฏิรูปพจน์ ปฏิบุจน และอุทาหรณ์

จุไรรัตน์ (2543: 39 – 44) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ซึ่งพอสรุปได้ว่า คำภาพพจน์ใช้ตรงกับ
ภาษาอังกฤษว่า figures of speech หมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจโดยใช้กลวิธีหรือชั้นเชิงใน
การเรียบเรียงถ้อยคำให้มีพลังที่จะสัมผัสอารมณ์ของผู้อ่านจนเกิดความรู้สึกประทับใจ เกิดความเข้าใจ
ลึกซึ้ง และเกิดอารมณ์สะท้อนใจมากกว่าถ้อยคำที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งภาพพจน์แบ่ง
ออกเป็นชนิดต่าง ๆ ดังนี้

1. อุปมา (simile) คือการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่โดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกันและใช้คำที่มีความหมายว่า เหมือนหรือคล้ายเป็นคำแสดงการเปรียบเทียบ เพื่อนั้นให้ เห็นจริงว่า เหมือนอย่างไร ในลักษณะใด เช่น “ดวงหน้านางนวลกระจ่างดุจดวงจันทร์” เป็นต้น

2. อุปลักษณ์ (metaphor) คือการเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้แสดงการเปรียบเทียบว่า เป็น หรือ คือ ความหมายจึงลึกซึ้งกว่าอุปมา เช่น ลูกคือดวงตาดวงใจของพ่อแม่ เป็นต้น

3. สัญลักษณ์ (symbol) คือการเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยใช้คำอื่นแทน คำที่ใช้เรียกนั้นเกิด จากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เช่น ตราชู หมายถึง ความยุติธรรม และสีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ เป็นต้น

4. นามนัย (metonymy) คือการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เช่น “เวที” หมายถึง การแสดงละคร “มงกุฎ” หมายถึง พระมหากษัตริย์ “เสวตฉัตร” หมายถึง ราชสมบัติ หรือ “มือขวา” หมายถึง คนสนิทที่ไว้วางใจ เป็นต้น

การใช้นามนัยอีกลักษณะหนึ่ง คือการกล่าวถึงชื่อของสถานที่ แต่หมายถึงคน เช่น “ไม่มีคำตอบ จากทับแก้ว” ทับแก้วในที่นี้ หมายถึง อาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์ เป็นต้น

นอกจากนั้นยังมีการใช้นามนัยอีกลักษณะหนึ่งที่กล่าวถึงชื่อคน แต่หมายถึงผลงานของเขา เช่น “ฉันชอบบทอันดีมากกว่าบุษยมาส” หมายถึง ฉันชอบอ่านนวนิยายของบทอันดีมากกว่านวนิยายของบุษยมาส เป็นต้น

5. อติพจน์ (hyperbole) คือการกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมายให้ฟังหนักแน่นจริงจัง ทั้งผู้กล่าวและผู้ฟังก็เข้าใจว่ามีใช่เป็นการกล่าวเท็จ เช่น “ฉันหัวโล้นจะขาด แล้วนะ” หรือ “ชาติหน้าตอนบ่าย ๆ จึงจะได้พบคนดีเช่นนี้อีก” เป็นต้น

6. บุคลาธิษฐาน (personification) คือการสมมุติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด สิ่งที่เป็นนามธรรม หรือสัตว์ ให้มีสติปัญญา อารมณ์หรือกิริยาอาการเหมือนมนุษย์ เช่น “ดาวกระพริบตาเยาะเราหรือดาวเอ๋ย” หรือ “ทะเลไม่เคยหลับใหล เธอตอบได้ไหม โฉนจึงตื่น” เป็นต้น

7. ปฏิทรรศน์ หรือปฏิกาคพจน์ (paradox) คือการใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายตรงข้ามหรือขัดแย้งกันมากล่าวเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดความหมายที่ชัดเจน เช่น ยิงริบก็ยิงซ้ำ หรือเป็นความมืดที่เงิ้วว่าง สว่างไสว เป็นต้น

8. ปฏิพจน์ (oxymoron) คือการใช้คำที่ไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกัน เพื่อให้มีความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้ง หรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายของคำแรก เช่น ไฟเย็น สันติภาพร้อน หรือชัยชนะของผู้แพ้ เป็นต้น

9. คำถามเชิงวาทศิลป์ หรือปฏิจนญา (rhetorical question) คือการตั้งคำถาม แต่ไม่ได้หวังคำตอบหรือถ้ามีคำตอบก็เป็นคำตอบที่ทั้งผู้ถามและผู้ตอบรู้ดีอยู่แล้ว นักเขียนจะใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ หรือปฏิจนญาเพื่อ เ้าอารมณ์ผู้อ่านหรือสื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการ เช่น เราจะยอมให้มีการฆาตรกรรมบ้างหลงต่อไป อีกหรือ เป็นต้น

10. การเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) คือการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรีเสียงร้องของสัตว์ หรือเลียนเสียงกิริยาอาการต่าง ๆ ของคน เช่น เสียงระฆังดังหังหังหัง
วังเวงแว่ว เป็นต้น

11. สัทพจน์ (synecdoche) คือการกล่าวถึงส่วนย่อยของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ต้องการให้ความหมายถึง ส่วนเต็มหรือทั้งหมด เช่น “เขากินหมาก” หมายถึง เขากินหมาก ซึ่งมีพลู ปูน และส่วนผสมอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย มิใช่กินเพียงหมาก

12. การกล่าวอ้างถึง (allusion) การกล่าวอ้างถึงหรือการกล่าวเ้าความ คือ การกล่าวอ้างถึงบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ในวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ หรือการกล่าวอ้างข้อความตอนหนึ่งตอนใดจากวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ ทั้งโดยตรงและดัดแปลงมา

จากลักษณะภาพพจน์ข้างต้น สรุปได้ว่า จูไรรัตน์ (2543: 39 – 44) ได้กล่าวถึงภาพพจน์ไว้ 12 ประเภท ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ นามนัย อติพจน์ บุคลาธิษฐาน ปฏิทรศน์หรือปฏิภาคพจน์ ปฏิพจน์ คำถามเชิงวาทศิลป์หรือปฏิปจฉา การเลียนเสียงธรรมชาติ สัทพจน์ และการกล่าวอ้างถึง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้โวหารภาพพจน์ที่มีผู้กล่าวไว้ข้างต้นนั้น สรุปได้ว่าโวหารภาพพจน์ คือ การใช้ถ้อยคำที่เรียบเรียงในลักษณะของโวหาร ทำให้เกิดภาพ จินตนาการ อารมณ์ความรู้สึกต่อข้อความที่ได้อ่านได้ฟังอย่างกระฉับกระชวย โดยมุ่งหมายให้การกล่าวนั้นสะดุดใจมากกว่าการใช้ถ้อยคำบอกเล่า ตามธรรมดา ซึ่งลักษณะของโวหารที่มักปรากฏในงานเขียน ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน นามนัย อนุนามนัย อติพจน์ ปฏิพจน์ สัทพจน์ ปฏิวาตะ อาวุธพจน์ อธิพจน์ ปฏิรูปพจน์ ปฏิปจฉา และอุทาหรณ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บทความ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บทความมีผู้ศึกษาไว้ ดังนี้

ประดับ (2521) ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์บทความในหนังสือพิมพ์จีน โนสยามวารศัพท์ พ.ศ. 2453 – 2466 สรุปการใช้ภาษาในบทความได้ว่าการใช้คำไม่คงที่ คำคำเดียวใช้ได้หลายรูปความหมายคงเดิม คำบางคำใช้ได้ หลายความหมาย คำบางคำปัจจุบันเลิกใช้แล้วและเปลี่ยนแปลงรูป คำภาษาต่างประเทศ มักใช้วิธีทับศัพท์ และถ่ายอักษรมาใช้ ในการใช้สำนวนมีทั้งสำนวนที่เลิกใช้แล้ว และการใช้สำนวนตามลักษณะภาษาต่างประเทศ โวหารมีทั้งแบบบรรยายโวหาร โวหารพรรณนา โวหารอุปมา และโวหารอุปไมย ความหมาย ได้แก่ ความหมายเปรียบเทียบ ความหมายของคำสแลง คำคำ คำหยาบ และภาษาพูด

สมจิต (2527) ศึกษาเรื่อง ศึกษาบทความคอลัมน์ข่าวไกลนา และคลื่นได้นำของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช จากหนังสือพิมพ์สยามรัฐรายวัน สรุปได้ว่าการใช้คำในภาษานอกมาตรฐานทั้งคำภาษาพูดและคำสแลงทำให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ช่วยทำให้นเนื้อหาของบทความซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ สังคมนั้น ง่ายแก่การสื่อสารกับผู้อ่าน โดยเฉพาะการใช้คำสแลง แสดงให้เห็นว่า ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์ในเรื่องของภาษาอยู่ตลอดเวลา แต่จะใช้ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ การใช้คำทับศัพท์และทับเสียง

ภาษาอังกฤษ ส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้กันอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน และจะอธิบายความหมายประกอบไว้ด้วยเสมอ ดังนั้นจึงไม่ปัญหาในการสื่อสารกับผู้อ่าน นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้แก่บทความของท่าน ในส่วนของโวหารและสัญลักษณ์มีการใช้โวหารเปรียบเทียบถึง 14 ชนิด โดยนำสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมาใช้ในการเปรียบเทียบ ได้แก่ ธรรมชาติ สัตว์ ไฟ ลักษณะของคนประเภทต่าง ๆ

วาสนา (2534) ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์บทความของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี บทความที่นำมาจะตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์และวารสารในสมัยรัชกาลที่ 6 – รัชกาลที่ 8 ความเรียงเรื่องต่าง ๆ ของครูเทพ สรุปได้ว่าในด้านกลวิธีการเสนอบทความ การตั้งชื่อเรื่องตามความสำคัญของเรื่องมีเป็นจำนวนมากที่สุด เพราะเป็นการ บอกเรื่องให้ผู้อ่านได้ทราบล่วงหน้าและเป็นการจูงใจให้ผู้อ่านติดตามเนื้อเรื่องต่อไป การเขียนความนำบทความ ที่เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีใช้มากที่สุด คือการบอกจุดมุ่งหมายของการเขียนบทความ เพราะบทความที่นำมาเสนอส่วนใหญ่เป็นบทความที่มีสาระเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจให้ความรู้แก่ประชาชน ท่านจึงบอกจุดมุ่งหมายของบทความไว้ ด้านการเสนอเนื้อเรื่อง ผู้เขียนใช้การบรรยายมากที่สุด การนำเสนอที่น่าสนใจคือการเสนอเนื้อเรื่องแทรกด้วยบทสนทนา ตัวละครที่นำมาเสนอมักจะเป็นตัวละครชุดเดียวกัน ส่วนการเขียนสรุปใช้วิธีการสรุปใจความสำคัญของเรื่องมากที่สุด ซึ่งผู้เขียนได้เสนอแนะความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษาและเศรษฐกิจ

ยุทธภูมิ (2536) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์บทความของรัตนะ ขาวะประภาษ ตีพิมพ์ในบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์สุภาพบุรุษ – ประชามิตร ในด้านการใช้คำสรุปได้ว่า การใช้ถ้อยคำในบทความของรัตนะ ขาวะประภาษ มีการใช้คำชัดเจน คำที่แฝงความหมายทางลบ คำภาษาต่างประเทศ และคำที่มีระดับต่าง ๆ กันการใช้คำแฝงความหมายทางลบ รัตนะ ขาวะประภาษเลือกใช้หลายลักษณะ ได้แก่ คำสูงโอ้อวดเชิงยกย่องคำสุภาพ และคำเยาะหยันเหน็บแนม ส่วนการใช้คำภาษาต่างประเทศนั้นใช้เฉพาะคำทับเสียงเพียงอย่างเดียว และมีการสร้างคำขึ้นมาใช้ใหม่หลายคำ ในด้านการใช้สำนวนโวหารพบว่ามี 9 ชนิด ได้แก่ อุทาหรณ์ อุปลักษณ์ อุปมา ปฏิปจฺญา นามนัย ประชด ปฏิรูปพจน์ บุคลาธิษฐาน และอธิพจน์ ในด้านกลวิธีการเขียน ผู้วิจัยจะศึกษาในด้านการนำเสนอเรื่อง การอภิปรายหรือโต้เถียง และน้ำเสียง การนำเสนอเรื่องประกอบด้วย การตั้งชื่อเรื่อง การเปิดเรื่อง การเสนอเนื้อเรื่อง และการปิดเรื่อง การตั้งชื่อเรื่องจะเน้นประเด็นสำคัญของเรื่อง การเปิดเรื่องจะใช้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข่าว หรือเหตุการณ์ทางการเมืองในประเทศ การเสนอเนื้อเรื่องจะใช้วิธีการเสนอเหตุการณ์ในประเทศเพื่อการวิเคราะห์ และการปิดเรื่องจะปิดเรื่องโดยการเสียดสี

ประชดประชัน ในการอภิปรายหรือการโต้เถียงจะอภิปรายโดยการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
อย่างตรงไปตรงมา ส่วนการใช้น้ำเสียงมักจะใช้น้ำเสียงเสียดสีประชดประชันในการเขียนบทความ